UNIVERSAL LIBRARY
OU_204416
UNIVERSAL LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. 783/S95w Accession No.

Author వెంకటసుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి

Title వలపుల వాంగో

This book should be returned on or before the date last marked below.

Student Ps 101

వలపులరాణి

గ్రంథకర్త

తాండ్ర వెంకటసుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు.

ప్రకాశకుడు:

కొండపల్లి వీరవెంకయ్య,

బుక్ సెల్లర్ అండ్ పబ్లిషర్, రాజమండ్రి.

మూడవకూర్పు 2000 ప్రతులు.

కాకినాడ:

కాకినాడముద్రాక్షరశాలయందు,

ముద్రింపఁబడెను.

1932.

కృతి

సీ. కోటిసూర్యులడాలు । గోటమీటగ జాలు
భువనమోహనమైన । మూర్తిగలిగి
సహజనిర్మలసిత । చంద్రికావళిభాతి
దశదిశావిశ్రాంత । యశముగలిగి
సంగీత సాహిత్య । సంఘంబులందున
వాక్ప్రతిభను జాల । వన్నెకెక్కి
కరుణాప్రపూర్ణుఁడై । వరరామచంద్రుని
వలె శాంతి యుతుఁడని । వాసిగాంచి

గీ. జ్యోతిషాదిశాస్త్రముల సు । జ్ఞానుఁడైన
నాకుతండ్రికి గురునకు । నారసింహ
నామయుతునకు నాదుగ్రం । థంబునిప్పు
డతులితానందమెసఁగ నం । కిత మొనర్తు.

ఇట్లు,

గ్రంథకర్త.

పీఠిక.

ఆర్యులారా !

నే నీగ్రంథమును వ్రాయఁబూనుట కిదియే ప్రథమతరుణము. ఇది యొక నిజమైన కల్పితకథ. నాప్రియమిత్రులు లౌకికకథ నొసంగి వ్రాయఁబూనుట కుత్సాహ మొసంగుటచే, బాల్యచాపల్యమున మితిలేనిదోషములచే పూరించితిని. గుణగ్రహణ పారీణులగు పాఠకమహాశయులు మన్నించి తుదివఱకుఁ జదువఁగోరు నాయాశయము నెఱవేర్పఁ గలందులకు ప్రార్థింపుచున్నాను. ఇందుగల దోషములు తెలియపఱచిన మున్ముందు సవరించుకొందును.

ఇట్లు,

స్కూల్ ఫైనల్ విద్యార్థి,

తాండ్ర వెంకటసుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి,

మ్యునిసిపల్ హైస్కూల్,

విజయవాడ.

దైవప్రార్థన

ఉ. శ్రీనళినప్రకోమలత । జెన్నలరారెడు జానకీకరం
బూని విశేషవైభవము । లొందుచునుండగ మౌనివర్యు లెం
తేని నుతింపఁ బెంపెసగు । సిద్ధచరిత్రుఁడు రామమూర్తి యిం
పూనియు నాదుగ్రంథమును । బ్రోచెడుగాతదయార్ద్రదృష్టితోన్.

ఇట్లు,
తాండ్ర వెంకటసుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రి,
గ్రంథకర్త.

కీర్తిశేషులైన

తాండ్ర నృసింహశాస్త్రిగారి స్మరణ.

క. ప్రాజమువులగని, కవితా
వాజిని గళ్ళెమునఁ బట్టి । పరగున సమర్థ
తేజముగల నిపుణుఁడు, వి
భ్రాజితు నరసింహు కతఁడె । పరము నొసంగున్.

ఇట్లు,
బి. టి. కృష్ణమాచార్యులు.

వలపులరాణి.

ప్రథమ ఖండము.

శృంగారలావణ్యము—మనోదాయకము.

౧

ఈరోజున మహారాజసౌధమున సంగీతసభ గావింపబడుచుండెను. అప్పుడే భానుడస్తాద్రి గ్రుంకుచుండెను. గోధూళికాసమయమంతరించిపోయెను. సాంధ్యరాగపరంపరలు సక్రమముగ నదృశ్యమగుచుండెను. అప్పుడే పురమునెల్లెడల దీపకాంతులొక్కుమ్మడివినీలాకాశమున దారానిచయమును దిరస్కరించుచున్నవోయన బ్రకాశింపదొడంగెను. మహారాజబహిర్మందిరంబునందలి విశాలప్రాంగణమునందనేకవేల దీపములు వెలుంగుచుండెను. దేదీప్యమానకాంతులచే నలరారు నావిశాలప్రాంగణము నానావిధాలంకారములచే ముదమొందనలంకరింపబడెను. మనకథాకాలమునాటికిప్పటివలె విద్యుద్దీపములు లేవు. కాచదీపములుమాత్ర ముపయోగించెడువారు. అందందునానావర్ణవిలసితంబులగు ప్రకాశములు కన్నులపండువ సేయుచుండెను. ఆదీపములు మణులకాంతిని దిరస్కరించుచుండెను. క్రింద నానావర్ణనూత్నరత్నకంబళములు పరుపబడియుండెను. అందలి స్తంభములుపతాకములచేతను, సుందర కోమల పూగ పున్నాగ చంపక కరవీర రసాల పుష్పములచేత నత్యంతరామణీయకముగ నలంకరింపబడెను. రాజ

బాంధవు లుచితాసనంబుల బరివేష్ఠించిరి. సంస్థానోద్యోగులు నియమితస్థలంబులం దాసీనులై రి. మహారాజు పురందరుడు భద్రచింతామణీపీఠి కాసీనుడగునట్లు భూలోకసునాశీరునివలె రత్నఖచితమైనదియు మణిమయాలంకృతమైనదియు నొకసింహాసన మధిష్ఠించెను. తములపాలకు పళ్ళెరంబులు, పన్నీరుబుడ్లు, యత్తరుపెట్టెలు ప్రేక్షకులకు కరతరామలకంబు లగుచుండెను.

అప్పుడు దేదీప్యమానరత్నఖచితభూషణభూషితయు, గానకాలవిశారదయు, లావణ్యారాశియు నగు నొకగణిక యమృతంపుధారలు స్రవించునట్లు, మృదుమధురస్వరంబుతో గానము జేయనారంభించెను. నృత్యము చేయుచుండెను. హావభావంబులు నభినయరూపమున మనోభావతరంగముల, రాగాలాపన జేయుచుండెను. ఒయ్యారముతో ముందువెన్కలకు బోవుచుండెను. సభ్యులహృదయంబులు మోహపూరితంబులై పోవుచుండెను. ఆమందయాన క్రీగంటిచూపులును, కోమలహస్తాభినయములును నత్యంతమనోహరముగ రాజిల్లుచుండెను. హృద్వేగముతో నందఱుప్రేక్షకు లామెవంకనే తిలకించుచుండిరి. ఆహా! గాయకురాలి గాన మెంత మృదుమధురస్వరమిళితమైనది. ఆగాత్రము వీణాగానమును దిరస్కరించుచుండెను. కోయిల గానమును బరాభవించుచుండెను. ఆమె పాడుచుండెను.

"సుజనమోహనా! రామా! రామా!! రామా!!!
రజతభూషణార్చితా - ధర్మపాలనా! రామా!! ॥ సుజ॥"

అంత టాయిందువదన హిందూస్తానిలో బాడదొడంగెను. అదియుదియననేమి! ప్రేక్షకులను సమస్తగానప్రపంచమును దేల్చివేసినది. ఆగాన మిదివఱకు నాస్వాదించియెఱుగని ప్రేక్షకుడు సుధాధారలు వర్షించుచున్నదని శ్లాఘించకుండుండునా? అప్పాటల గంధిభూషణములాకాంతిమధ్యంబున మిఱుమిట్లు గొల్పుచుండెను.

ఆమెపేరు అలివేణి. ఆమె పునహాయందలి సుప్రసిద్ధగాయకురాలు. వేశ్యాలలామ. ఐనను నామెవామభాగమం దాసీనయైయున్న నారీమణిసౌందర్యము వర్ణనాతీతమై యున్నది. ఆమె సర్వాంగములపరిమితరూపలావణ్యసముత్తేజితములై యుండెను. ఆవిశాలలోచనములలో నమృతము గురియుండెను. నవపల్లవసదృశం బగు కెమ్మోవియందలి విమలమందహాసలీలల నొకమారు తిలకించినంతమాత్రమునసే మనోముద్రితములై పోవుచుండెను. రాజామెనుఁదదేకదృష్టితో వీక్షించుచుండెను. ఇంకను నావిస్ఫుటమందహాసలీలలే —ఇంకను నాక్రీగంటిచూపులే—రాజిక మఱల్చుకొనఁజాలకపోయెను. ప్రేమబీజము లిర్వురిమనస్సులను బలముగ నాటుకొనిపోయినవి. అదియందలిప్రేక్షకులలో నొక్కరైనను గనుపెట్టజాలకపోయిరి. సుందరకాంతిమంతంబును, గానలహరీసమంచితంబును నగు నారాజబహిర్మందిరంబు నెవ్వరు విడిచి పోజాలకుండిరి. ధూమపానాసక్తులు గానమును వీడజాలక ధూమపానము జేయుటకైనను బయటకు బోజాలరైరి. గాయకురాలు పాటను విరమించెను. రాజు లేచి నిలువబడెను. అందఱును దమ రమ్యహర్మ్యములకుం బోయిరి. రాజు తనకార్యనిర్వాహకునితో "వారిని రేపుదయంబున నేడుగంటలకు రాజసౌధమునకు బశ్చిమంబుననున్న చలువరాతిమహాలునకు రావలసినదని చెప్పు"మని యాజ్ఞాపించి దేవేరిసౌధమునకు జనెను.

ఆమెయెవ్వరు? ఆమెయేవలపులరాణి! కథానాయిక-అలివేణితనయ.

౨

మరునాఁ డుదయంబుననే యలివేణి తన కొమరితకు శుభ్రసుందరదుకూలముల గట్టనిచ్చి, అత్తరుపన్నీరుమొదలగుసుగంధద్రవ్యంబులలందుకొని, నిర్దేశితమహాలునకు జనెను. అచ్చట రాజొకమణిమ

యాలంకృతమైనగోలికయందూగుచుండెను. హుక్కాపీల్చుచుండెను. అలివేణిప్రవేశించినతోడనే మహారాజునకు వందనం బాచరించెను. రాజమందానందకందళితహృదయారవిందుడయ్యె ననుటకింకను సంశయమా! ఆభవనమంతయు నమూల్యవస్తుసమన్వితమై యుండెను. క్రింద కంబళిములు పరుపబడియుండెను. గృహప్రాచీరములయందారితేరిన చిత్రకారులచేత గీయబడిన నాలోకసములగు చిత్రములెన్నియో గలవు. భవనమధ్యభాగమున నొకగుండ్రమైన బల్లగలదు. దానిపైన మొఖమల్ నరిగంచు వేయబడిన చీనాంబర మొందుపరచియుండెను. దానిపై గ్రామాఫోను గలదు. ఒకప్రక్క నత్తరుపెట్టెయు రెండవప్రక్క తాంబూలపుపళ్ళెరంబును గలవు. ఆబల్ల కనతిదూరమున రెండుసోఫాలును నాల్గుకుర్చీలును గలవు. పైన శ్రమనపనయించుగాలికి పంకాలుండెను. ఆతక్కికూతుండ్రా సోఫాలపై నాసీనులైరి. ఆహా! వలపులరాణి సౌందర్యము వర్ణింప శక్యంబె! సంపూర్ణపూర్ణిమాశశాంకబింబమును దిరస్కరించుచుండిన సుందరలలాటసౌందర్యమును వినీలకుటిలాలకంబులు ద్విగుణీకృతము జేయుచుండెను. కుసుమితలతావితానముల బోలినవినీలకుంతలగుచ్ఛములు సుందరముగ నంస్కరించుటవలన నత్యంతమనోజ్ఞమై యుండెను. నీలోత్పలములవంటి కన్దోయి—అత్యంతకోమలమై భాసిల్లు కెమ్మోవియందలి విమలమందహాస లీలలు—మేరుశిఖరసన్నిభంబులగు సుకుమార కుచద్వయము—కలహంసపదవిలాసముల దిరస్కరించు మందగమనము—ఆక్రీగంటిచూపులు—ఆతరళలోచనముల ధాళధళ్యంబులు—ఆపవిత్రవిమలసౌందర్యాతిశయంబు—ఆసంపూర్ణాంగసౌకుమార్య లావణ్యములు—ఇదివరకు కని విని యెఱుగని దేవకామిని యనుటకు నందేహము లేదు. సుందరపుష్పములు, సంస్కరించుకొనిన కుంతలములందున జేరి సుగంధమునునెల్లెడల విస్తరింపజేయుచుండెను.

రాజు—అలివేణీ! విశేషము లేమి?

అలివేణి—ఎవ్వియును లేవు ప్రభూ! తమదయ.

రాజు—నీవీ గ్రామమున కెచ్చటనుండి వచ్చితివి?

అలి—మొన్న యిందరపురంబున గానసభ జేసితి. అచ్చట నాకు సంవత్సరమునకు ఐదువందలరూప్యములు దయచేయించునట్లు బహుమతి పడసితి.

రాజు—నీపుట్టుకస్థల మెయ్యది—కాపుర మేడ?

అలి—అయ్యా! నేను పునహాలో నొకవేశ్యను. నాతల్లి యిప్పటికి నాల్గుసంవత్సరములక్రిందట లోకాంతరగతురాలైనది. ఆమె సుప్రసిద్ధగణిక. నేను సంగీతపాటకచేరీలపై జీవనము చేయుచున్న దానను.

రాజు—ఇచ్చట నీకేమికావలయును?

అలి—తమ కరుణాకటాక్షవీక్షణ ప్రసారమే.

రాజు—ఈమె యెవ్వరు?

అలి—నాకొమరిత.

రాజు—నామ మెటింగింపవైతివి.

అలి—ఈమె పేరా వలపులరాణి యందురు.

రాజు—రూపమునకు దగిననామమే పెట్టితివి.

అలి—వేశ్యలయిండ్ల నిట్లాగనే యుండును.

రాజు—ఈమెకుకూడ సంగీతమందు ప్రవేశమున్నదా?

అలి—నాకును యిద్దఱుపుత్రులుగలిగి చనిపోయిరి. ఆవ్యాకులతవలన చిన్నతనమునుండి యీమెకు విద్య నేర్ప లేదు. ఐనను చాల భాగము వచ్చునని యే నానమ్మకము.

రాజు—(వలపులరాణిని జూచుచు) అలివేణీ! ఏదీ పాడుమనుము. ఆగానము కూడ నాశ్రవణపుటంబుల పడవేయుము.

వలపులరాణి యొక్కసారి మణుల గ్రుమ్మరించునట్లు—వెన్నె లల వెదజల్లినట్లు—మల్లెమొగ్గలదండ తళుకుమన్నట్లు—విమలమంద హాస మొనర్చెను. ఒక్క క్రీగంటిచూడ్కుతో మహారాజునకు ప్రేమ తరంగము లుప్పొంగినవి. మోహాంకురమైనది. ప్రణయప్రతిమలు గాఢముగానైపోయెను. అంత వలపులరాణి యొకపాట పాడెను.

"రామా! జగదభిరామా - సుగుణాలలామా!

తాటకాంతకా - రామా! రావణసంహార - రామా!

రణధీర! రామా! జయజయ రామా!! రామా!"

ఆహాహా!!! ఆగానము వేణుగాన మనవసరమని తోచునట్లు గావించినది. ఆగానములో రామనామ మైక్యమైపోయెను. రాజు కేవ లానందనిమగ్నుడై పోయెను. ప్రేమసాగరమున మోహావీలికలపై నుయ్యాలలూగు చుండెను. ఇంక నా మెనుజన్మాంతమునకైననువదలునా!

రాజు.— అలివేణీ! నే నొకసంగతి చెప్పెదను. సావధాన చిత్తవైయుండి వినుము. ముమ్మాటికిని నే నడిగినప్రశ్నకు సదుత్తరం బిచ్చి నామనులవిందొనర్పుము.

అలి—భూపాలకా! దయచేసి యడుగుడు. నిజవృత్తాంతంబు ని వేడించెద.

రాజు—నీకు బునహాలో నేదైన గృహము గలదా?

అలి—ఆ! ఇదివఱ కుండెడిదిగాని యిప్పటికి యైదాఱుసంవ త్సరములకిందట దాని నమ్మివైచితిని.

రాజు—కోపగించుకొనకుము-నే నొకటి యడిగెదను-ఇ-ది-వ-ఱకు-నీవు-గాని-నీకొమరిత-గాని-యెవ్వరి-యాశ్రియ-ములో నైన నున్నారా? అడిగితినని కోపముగాబోలు.

అలి—భూపురందరా! నా కిదివఱకు నా వూరిలో నున్న యొకానొక సంపన్నవర్తకునితో జెలిమియుండెడిది. కాని యిప్పు డా

తను మరణించినాడు. నాకొమరిత కింతవఱకు గన్నెరిక మెవ్వరును బెట్టలేదు. దయయుంచి—

రాజు—ఆప్రణయమే నేనును గోరుచున్నాను. ఆవాచామృతధారలు నీనోటినుండియే వచ్చినచో బాగుండుననియే యింత వఱకు నాలోచించితిని—

అని యేమో చెప్పబోవుచుండ వలపులరాణి యక్కడనున్న పీవన నందుకొనెను. ఆహా! చంద్రబింబము కదలినది-బంగారులత విస్తరించినది-మేరుపర్వతము చలించినది-విద్యుల్లత మిఱుమిట్లుగొల్పినది- రాజు మఱింత మోహామగ్నుడైపోవుచుండెను. ఆసుందరమును రమోహానవదనమండలముం దిలకించని ఘడియలు లేవు.

అలి—మహాప్రభూ! మాకు శాశ్వతరాజాశ్రియ మిప్పించ బ్రార్థించుచున్నదానను.

రాజు—దానికేమి-నాయంగీకారమున కాలస్యము లేదు- ఈ మహాలునందే సవాయుండుడు. మీరువెళ్ళి పునహాలోని మీపరికరంబులన్నియు దెచ్చుకొనుడు.

అలి—శుభదినము జూచి దయచేయించిన యట్లులనే తమ యాజ్ఞానుసారముగ బ్రవర్తింతుము.

రాజు—(ఆలోచించి) ఎల్లి పంచమీబుధవారము బ్రవేశము చేయుట మంచిది. రేపుసాయంకాలముననే సిద్ధముగా సామగ్రియంతయు దెప్పించివైతును. కేళీగృహముమాత్రము—

వలపులరాణి రాజును దిలకించెను. ఇంకను నావిమలకోమల మందహాసరుచిరకాంతులే. ఇప్పుడు మఱింత ప్రగాఢములైపోయెను. రాజు ప్రేమసంద్రంబున మోహావారాకరంబుపై హృదయంబును నడుపం జొచ్చెను.

అలి—అది తమయుత్సాహము ననుసరించి యుండును.

రాజు—కేళీగృహముమాత్రము నాల్గుదినంబులలో నే నత్యంతనయనాభిరామముగ సిద్ధము జేయించెద.

అలి—ఈయింటిలో దుర్మార్గులబాధ యేమియు నుండదుకద?

రాజు—ఇచ్చట నటువంటిదుర్వ్యాపారము జరుగనేర దని నిస్సంశయముగా జెప్పగలను.

అలి—అది తమకే తెలియును.

రాజు—వస్త్రము లెవ్వియైన గలవా?

అలి—అమ్మాయికి యొక్క సుందరమైనవస్త్రంబును లేదు. బిడ్డ నెట్లుబాగుచేసినను మీరే. మాకు దైవసములు.

రాజు—గృహప్రవేశమహోత్సవకాలమున జెందగలదు. వానిని జాగ్రతగ భద్రపఱచుకొనుడు.

అలి—దేవరా! నే నొకవిన్నపము నివేదించెద సావధానులరై యాలింపుడు.

రాజు—చెప్పుము. దాని కింతగా నడుగ బనియేల?

అలి—ప్రతిదినంబును మాయందు వాత్సల్యతవహించి యొకతూరియైనను దర్శన మీయ ప్రార్థించుచున్నాను.

రాజు—అటులనే దప్పక వచ్చెద.

అలి—కడుంగడు సంతసము. అమ్మాయీ! ఇంతవఱకు మాట్లాడవేమి? (రాజువంకదిరిగి) బాలికగావున సిగ్గుపడినది. మాయమ్మాయి చాల యుత్సాహవంతురాలు. ప్రేమాతిరేకములుగల మానవతి. (లేచి) ఇంక మేము సెలవుపుచ్చుకొందుము.

రాజు—అదేమి! ఈదినంబునుండియే నాయింట నుండదగినది. ఏదినమున నీకొమరిత వలపులరాణిపై నాకు మోహ ముద్భవించినదో యాదినమునమండియే మీరు నాదగ్గర నున్నారనుకొనుడు.

3

పాలతనురాజ్యమును మన కథాకాలమునాటికి శ్రీమన్మహారాజ్యమసుందరభూపాలుడు ముదమొంద రాజ్యపాలన మొనర్చుచుండెను. ఆతడు తనపట్టాభిషేకసమయమున ప్రజాక్షేమమునియు వారికష్ట సుఖంబులలో పాల్గొందుననియు గొప్ప మహోపన్యాసము గావించినాడు. రాజు సుందరపురుషుండు- బలిష్ఠుండు. పసిండిచాయ చేమేను బంగారుప్రతిమయో యనునట్లు వెలుగొందుచుండును. దరిద్రులపాలిటి కల్పతరువు. కవులపాలిటి కామధేనువు. మోహమందు నాదేవేంద్రు నంతటివాని బరాభవించునతంటి సరసుడు. అనాథశరణాలయమున నాతని దయామిళితహృదయ మందఱకు విశదమయ్యెను. వైద్యాలయస్థాపనమున నాతని ప్రజాపరిచారణమందలియభిలాష యందఱకు నద్దమునందువోలె దేటతెల్లమయ్యెను. నేరస్తులను విచారించి శిక్షవిధించుటలో నాతనిసామర్థ్యము వర్ణనాశక్యము. కార్యనిర్వాహకుడన్న ప్రీతియెక్కుడు. మంత్రివినయశీలుని యాలోచనల ననుసరించును. ఆతడు మంత్రియైనదగ్గరనుంచి రాజ్యాంగవిషయంబుల జక్కగ జూచుచుండెను. రాజస్వచట్టములు క్రోడీకరింపబడియెను. ప్రాథమికవిద్య నభివృద్ధిచేయుట కెన్నియో యేర్పాట్లు జరుపబడియెను. దేశవార్తలు సర్వజనులకు విశదముగునటుల వార్తాపత్రికలు రాజాధిపత్యమున వెలువడెను. నగరము వింతమిద్దెలతోడను, భవనప్రాసాదములతోడను నలరారుట కెన్నియో యేర్పాట్లు జరుపబడియెను. సంఘసంస్కరణవిషయములగూర్చి చర్చలు జరుపబడియెను. ధర్మము నాల్గుపాదముల నడుచుచుండెను. జారచోరభయవిహ్వలము లంతరించిపోయెను. ఇటులనే యింక ననేకయభ్యుదయసూచనలు గన్పడెను. ఈయాశలన్నియు మృగతృష్ణతుల్యము లని తెలిసికొనుట కెంతయో కాలము పట్టలేదు. ఈయారంభశూరత్వ మైదుసంవత్సరం

ఖులలోనే యంతరించినది. పరిపాలన చెడఁద్రోవ ద్రొక్కమొదలిడిన
ది. బహిరంగసభలందున దయారుచేసిన సంస్కరణప్రణాలికలన్నియు
పత్రస్థము లయ్యేనేగాని కార్యరూపము దాల్చలేదు. వార్తాపత్రికలు
పుట్టిలోనె యంతరించినవి. ప్రాథమికవిద్య నభివృద్ధిచేయు టంతరించి
నది. రాజు నేరముల నిదివఱకు జూచినంత శ్రద్ధాళుఁడై విచారించుట
లేదు. వాణిజ్యమట్లే నిలచిపోయినది. రాజస్వచట్టముల క్రోడీకరించు
టకు జేసినప్రయత్నము లన్నియు సఫలీకృతమనోరథములు గాలేదు.
రాజు ప్రాపంచికసౌఖ్యముల గాలము గడుపుచుండెను. విషయేచ్ఛల
మున్గి దరిగానకపోయెను. పూర్వులనాటినుండి యత్యంతశోభాయు
క్తము గొప్పపేర్వడసి, దశదిశా విశ్రాంతికీర్తి మంతమై శత్రుజనభీక
రమైన యీపాలతను రాజ్యరమ, (శ్రీ) శ్యామసుందర భూపురందరుని
విడిచిపోవ దారిచూచుచుండెను. ఆతడు మహాదురభిమాని. ఏకాలము
న నేదితోచునో నదిగావించువాడేగాని మఱియెవ్వరు చెప్పినను విను
నట్టిమానవుఁడుగాఁడు. చంచలహృదయుఁడు. ధైర్యసత్యగుణసమన్వి
తుఁడు. సుందరుఁడు. ఐనను సహంభావమిళితదురభిమానపరవశుఁడు.
తా ననుభవింపవలసినదానినెల్ల నెట్లయినను బొందును తనసౌధమును
సుందరాలంకారములచేతను, తైలచిత్ర చిత్రితముల చేతను మనో
హరముగ నలంకరించినందులకు నొకయాంగ్లేయ చిత్రకారునికి రెండు
లక్షలరూప్యంబు లిచ్చెననుట యప్పు డతిశయోక్తిగ గన్పడలేదు.
ఇదియంతయు వలపులరాణిపై నున్న యపారమోహావాహికాతరం
గీ ప్రభావమే!—కాక మఱియేమి?

౪

ఒకరోజున శ్యామసుందరభూపాలుడు తనయాశ్రితురాలైన
వలపులరాణి దర్శనాయత్తచిత్తుఁడై యామెమహాలునకుం జనెను. ఆ
దినము సంతోషపూరితమైనది. ఎందువలనన, నాదినమున రాణిగారు

శ్రీసత్యదేవుని మనసార బూజించి బ్రాహ్మణసంతర్పణ గావించెను. రా జానందనిమగ్ను డయ్యెను. ఆతడు మహాలు పైభాగమునకుంజని యచ్చట కేళీగృహము తట్టెను. అంతయు నిశ్శబ్దము. మధ్యమధ్యకొన్ని యస్ఫుటవాక్యములు-కొన్ని సంతోషవచనములు మొదలగు యాశ్చర్యములు జరగుచుండెను. రాజునకుకోపము ప్రజ్వరిల్లినది. దురభిమానము కత్తిపోటువలె నాటుకొనిపోయెను. తలుపుతట్టెను.

"వస్తున్నానుపభూ!" అనుప్రత్యుత్తరమే-కోపాగ్ని రవుల్కొనెను. మఱిమొకసారి కవాటముతట్టెను. కొంతవడికి తెరునబడెను. లోపల నెవ్వరును గాన్పింపరైరి. రా జాశ్చర్యసంశయభయాదులతోడ స్తంభితుడై పోయెను.ఐననిట్లు వితర్కించుకొనెను. "మనము జాగ్రతగ సరళవచనములతో మనఃపరిశోధన కుపక్రమింతము" అక్కడ బల్లమీాద వార్తాపత్రిక యొండు తెరువబడియుండెను. వలపులరాణి యక్కడనిలువంబడియుండెను. రా జొకపీఠికయం దాసీను డయ్యెను.

రాజు—వలపులరాణీ! ఇంతదనుక దలుపు తెరువవైతివి ?

వల—ఏమిలేదండి! ఈవార్తాపత్రిక చదువుచున్నదానను.

రాజు—ఫలాహారము గావించితివా?

వల—ఆ! తమరాకకై యెదురుచూస్తిని. తమదర్శనభాగ్యము శ్రీఘ్రకాలమున లభించలేదు.

రాజు—దానికేమిగాని నీవెవ్వరితోడనో ప్రసంగించుచున్నట్లు వినంబడినది.

వల—అమ్మయ్యో! ఇంతలోవున్నది! వార్తాపత్రిక చదువుచున్నదానను. దానిలోనివిషయంబుల జూచుచు నానందించుచుంటిని గాని వేఱులేదు.

రాజు—(సంశయనివృత్తిచే) నీయందు నాకట్టిసంశయి ముండునని యెప్పటికిని దలంచకుము.

వల—ఎల్లుండి బొంబాయినగరమున సంగీతసభయట- నే నద్దాని సందర్శించవలెనని యున్నది. కాని దేవరవారిచిత్తము—

రాజు—నీవు బొంబాయినగర మెప్పుడైన జూచితివా ?

వల—లేదు.

రాజు—వెళ్ళవలెనని యున్నదా ?

వల—తమయనుగ్రహము.

ఇంతలో నలివేణి యచ్చటకు వచ్చెను. ఫలాహారములు దాంబూలమును దెచ్చెను. అంత నక్కడ సోఫాలన్నియు మేడపైయంతస్థునకు బారావానిచే దేబడినవి. వాయుసంచారము బాగుగా నగుచుండెను. పశ్చిమదెస రంగుబంగారుసంజకెంజాయ లలముకొనుచుండెను. ఆహారముకొఱకు జనిన విహంగములు కలకల నినాదములతో దమకులాయంబులకు జనుచున్నవి. కోయిల వీణాగానముబోలె పంచమస్వరంబున బాడుచుండెను. సుందరలతాంతపరిశోభితంబులగు వల్లికామతల్లులతోడ బరిహాసమాడి పూగపున్నాగజాజికరవీరరసాలపుష్పసౌరభ్యమును గొల్లలాడి, నిర్మలసరసీజలతరంగడోలికామాలికలపై నుయ్యాలలూగి వీచు సాయంకాలమలయసమీరము సర్వజనాహ్లాదకరముగ నుండెను. సంపూర్ణపూర్ణిమామయూఖుడు వినీలనీలాకాశమున శచీదేవి యంతిపురమున చెలువంపుబంతియో యన బ్రకాశించుటకు సన్నద్ధుడయ్యెను.

అందఱు సోఫాలపైనాసీనులైయుండిరి. రాజు ఫలంబుల భుజించి తాంబూలచర్వణము గావించుచుండెను. సుగంధద్రవ్యము మేన నలందుకొనిరి.

రాజు—అలివేణి ! మే మొకప్రయాణము నిశ్చయించుకున్నారము.

అలి—ఎక్కడకు ?

రాజు—బొంబాయినగరమునకు.

అలి—అక్కడేమున్నది.

వల—ఏమున్నదేమిటి- ఊరుమారుటకు- రత్నాబాయి సంగీతపాటకచ్చేరిని సందర్శించుటకు.

అలి.—సంతసము.

రాజు—నీవుకూడ సిద్ధముగ నుండుము.

అలి—మనము ముగ్వురమేనా?

రాజు—కార్యనిర్వాహకుడు విశ్వాసరావుకూడ దీనికె వెళ్ళెదము.

కొంతవడికి. యలివేణి నిద్రకై పరిపోయెను కామునకు కందర్పుడు పుష్పశరంబుల వేయజొచ్చెను. ఆ వలపులరాణిని యుక్కుమారాలింగనము జేసికొనెను. స్వర్గము—బ్రహ్మానందము—కేవలానందము—దేవేంద్రభోగము—రాజా మెయుఖపడుచుండుచు దేహపాక జూచెను. ఇంక నాయికల మందహాస లీలలే!

౩

మరునాటి యుదయమున మహారాజు శ్యామసుందరుడును, వలపుల రాణీయలివేణులును, విశ్వాసరావును గలసి రాజుగారి బండినెక్కి- పయనమయిరి. బండి యతివేగముగ వెళ్ళుచుండెను. సకాలమునకు బండి బజారుస్టేషను చేరెను. ఇంతలో ధూమశకటము వచ్చెను. వారందఱు మొదటితరగతిబండిలో గూర్చుండిరి. మధ్యాహ్నము పండ్రెండుగంటలకు ధూమశకటము పునహాపత్తనము చేరెను. అక్కడదిగి రాజుగారి మేనత్తకుమారుడైన రామరాజింటికి యొక యద్దెబండిపై వెళ్ళిరి. బండి గమ్యస్థానముజేరెను. విశ్వాసరావు బండివాని యద్దె యిచ్చి భవనము

లోనకు వెళ్ళెను. ఆభవన మత్యంతరామణీయకమున నలరారుచుండెను. రామరా జక్కడకు వచ్చెను. (విశ్వాసుని జూచి)

రామ—ఎప్పుడు రాక.

విశ్వా—ఇప్పుడే దొరవారుకూడ వచ్చినారు.

రామ—నిజమేనా !

విశ్వా—ఇందులో నబద్ధమాడవలసినంత పనియేమి.

అంత నాతడక్కడ మేడమెట్లెక్కి వెళ్ళిపోయెను. సరిగా మధ్యాహ్నపు మూడుగంటలకు తిరిగి ధూమశకటస్థానమునకు వారందరు వచ్చిరి. ధూమశకటము మధిరోహించి రాత్రియొంటిగంటకు బొంబాయి నగరముజేరి యొక దొడ్డబండి మాట్లాడుకొని రహదారి బంగళావైపునకు బయలుదేరిరి బండి శీఘ్రగతిం బోవుచుండెను.

అంతయు నిశ్శబ్దము. ఉచ్ఛ్వాసనిశ్వాసము బెద్దగ విడచినప్పుడు. సంపన్నప్రభుల వింటిభవనంబులనున్న గూళ్ళయందున్న బారావతపక్షులు మధ్యమధ్య నిద్రమేల్కాంచి దమపక్షము లాడించిన చప్పుడు సమీపగృహంబులలో నిద్దురనుండి మేల్కాంచిన శిశువుల రోదనధ్వని. ఇవియే నిశ్శబ్దమునకు భంగము గలిగించుచుండెను. శరత్కాల సంపూర్ణపంచమీ నిశాకరుడు తనశీతలకిరణముల వెదచల్లుచునేయుండెను. నిర్మలశీతచంద్రికలలో నైగనిగ్యమును ధాళధళ్యంబును వెదచల్లు పెల్లగోడలతో రజతగిరిం దలంపించుచు మహోన్నతముగనున్న భవనప్రాసాదములప్రాకి వానికొక వింత చెలువంబును గలిగించుచుండెను. వారువచ్చుకొలది హోర్వెట్టు సముద్రవీచికానినాదము దగ్గరయెను. శకటము గమ్యస్థానము చేరెను. బండివానికి కూలినిచ్చి వేసిలోనకు జనిరి. అక్కడ పారావాడు భుజంబున రివాల్వరు ధరించి నిశాసంచారము జేయుచుండెను. ఇదియంతయు గాంచుచున్న వలపులరాణి సంతోషస్వాంతయైయుండెను. ఆమె కదియంతయు మహోత్సాహసంజన

కమై దర్శనీయమైయుండును. అందఱునుహంసతూలికాతల్పంబులవంటి పరపులపై బరుండి నిద్రాపరవశులైరి.

౬

మరునాడుదయంబుననే వారందఱు లేచి దంతధావనాది కాలకృత్యంబులు, స్నానంబు గావించిరి. వలపులరాణీయలివేణులు దమకుంతలముల జక్కగ సంస్కరించుకొని సుగంధవస్తుజాలముల మేననలందుకొని, సుందరశుభ్ర చీనిచీనాంబరముల గట్టుకొనిరి. శీఘ్రగమనంబున నందఱు ఫలాహారశాలకుం జని పదార్థముల భుజించి యొకయద్దెబండిపై నగరమునందలి వింతలజూడ నేగిరి. సకలసౌభాగ్యలక్షణసమన్వితంబగు బొంబాయినగరము జూడని మానవు డుంగుట ప్రపంచమునకు గళంకమనియే జెప్పగానగు. రహదారీబంగళానుండివారు ముందుగా వస్తుదర్శనశాలకుం జనిరి. సుందరంబులగు లేమ్రాని గున్నలు, లాలిమించెడు గులాబీపొదలు, మనోరంజకములైన మల్లెతీగలు, సర్వజనాకర్షకములైన సంపెంగలు, రమణీయమైన పొదరిండ్లు, హృద్యానవద్యంబులైన చేమంతిచెట్లు, ఇవి యన్నియు వారలకు మనోముద్రితములైపోవుచుండెను. ఆచల్లని పిల్లవాయువుల సంఘర్షణమువలన నల్లనల్లన చలించుచుండిన లతాంతపరిశోభితంబులగు వల్లికామతల్లుల సుగంధపూరితవాయువు వారికెంతయు మనోదాయకముగ నుండెను. వారట్లొక దారినిబట్టి పోవుచుండిరి. నిర్మల శీతలోదకంబులచే నలరారు నొక సరస్సును గాంచిరి. వారు చాలదూరము నడచి వచ్చిరి. ఆవస్తుదర్శనశాలాభవన మింకెంతదూరమున్నదో వారెఱుంగరు. దానియావరణము చాలాపెద్దది. దాని చుట్టుకొలత సుమారు పదునేనుమైళ్ళుండును. వారు పిపాసాబాధితులై యాసరసీజలపానమునకై మెట్లు దిగి దాహము దీర్చిరి. ఆసరస్సునకుచుట్టును

దట్టముగ నల్లి యల్లుకొనిన సురపొన్నవృక్షములు సరస్సునకు చుట్టును నొకవిధమైన వింతచీకటుల గ్రమ్మఁజేయుచుండెను. ఆ యస్పష్టాంధకారమున మధ్యమధ్య నక్షత్రములవలె మణిపంక్తులవలె రాలుచున్న పుష్పములు క్రిందనీటిలో బడి యున్న నీలోత్పలముల కొక వింతచెలువంబును గలిగించుచుండెను. సరస్సునకు మధ్యభాగమున బాలభానుని కిరణజాలముల నుద్భవించిన తేజమువలన జలంబునకు జలంబులో బసిండిరంగు గలసినారో యను సందేహము వొడముచుండెను. అంత వారక్కడనున్న వింతలజూచుచు ముందగమనంబున బోవుచుండిరి. అటుల పోవుచు సమీపమునున్న పావరింటిలోని రామచిలుకల పంజరములజూచి వాని మృదుమధురవాక్యపరంపర యానందసమగ్నులైరి. పదపడి సింహ శరభ శార్దూల గండభేరుండ హస్తి మర్కటేత్యాది నానావిధమృగముల దిలకించి యాశ్చర్యభయవిహ్వలులైరి. భవనము ప్రవేశించి నానావిధమణిసముదాయంబును వీక్షించి సంతసంబంది యచ్చటనున్న బౌద్ధదేవుని చిత్రప్రతిమ దిలకించి తుష్టులైరి. అనంతరము మన శృంగారచతుష్టయము టాజ్ మహలుహోటలు రోడ్డున బోవుచుండిరి. తదుపరి వస్త్రములు కొన్నికొని పాదరక్షలను కొని విశ్వవిద్యాలయపు ప్రాంతమునకు జనిరి. భానుడు తన ప్రచండకిరణముల భూమినంతయు దహించివైచుచుండెను. తిరిగి సాయంత్రము జూడగానగునని యెంచిగాబోలు వారు తిరిగి రహదారి బంగళాకు వెళ్ళిరి. వెంటనే వారు భోజనముచేసి కొంచెముసేపు నిదురించిరి. పురపాలకసంఘమువారిచే నియమింపబడిన సేవకుడప్పుడే మూడుగంటలు కొట్టెను. ముందుగా విశ్వాసరావు లేచి యతి వేణీవలపులరాణులను నిదురనుండి లేపెను. సిద్ధముగానుండిన పానీయములను ద్రావి సుందరముగ నలంకరించుకొని సముద్రతీరంబునకు విహారమునకు జనిరి. అచ్చట జాలతడవు గూర్చుండిరి. వారు

చనలమున నల్లలాడుచు శోభాయుక్తముగనున్న సాంద్రనీచికాతరంగ మాలికలపై నుండి వచ్చు సమీరము మనోరంజకముగ నుండెను. పొగయోడ లెన్నియో తిరుగుచుండెను. సంధ్యంబంతయు నౌకలచే నిండి నిబిడీకృతమై పోయెను. ప్రొద్దు గ్రుంకుసమయమున వారుతిరిగి బంగళావైపునకు వచ్చిరి. దినమంతయు దన నిశితకిరణజాలముల వెద చల్లిన సూర్యభగవానుడు తన సతీదర్శనాయత్తచిత్తుండై పశ్చిమ సముద్రమున గ్రుంకులిడబోయెను. అప్పుడే నిశాకాంత లసత్ప్రభావ మనర్గళముగా జూప మొదలిడినది. శీఘ్రముగ భోజనముచేసి గాన సభకు వెళ్ళిరి.

౭

రాత్రి వినయభూషణుని యింట సంగీతసభ జరుగుచుండెను. అందఱకు సంతోషదాయకముగ నుండెను. కాచదీపములందున్న రస గోళికలు ప్రక్కలన వ్రేలాడుచుండ రామణీయకముగ నుండెను. గాన వాఙ్మాధుర్యము చయ్యనగ్రోలు సరసులసంఖ్య మెండయ్యె. అంతయు నానందప్రఫుల్లమై యుండెను. గానశిరోమణియగు నాసర్తకి సౌకు మార్య సౌందర్యలావణ్యారాశి యనుటకు సందేహము లేదు. మధ్య మధ్య కరతాళధ్వనులు—జయజయధ్వానములు—సభ నెవ్వరును విడిచి పోజాలకుండిరి. గానలహరీసమంచితంబగు నాప్రాంగణము నెవ్వరు విడిచి పోజాలకుండిరి. హేమపాత్రలు పన్నీటితో మిళితమైన గంధమును దాంబూలపు బళ్ళెరంబులును సభ్యులకు సదా కరతలామ లకంబు లగుచుండెను. వాయుప్రసారమునకు చాకలివాండ్రుపంకాల లాగుచుండిరి. ప్రాంగణము మాత్రము మనోరంజకముగ నుండెను. పాటమాత్రము ప్రాంగణమును సరితూగుట లేదు.

రాజు—రావూ! ఇంక వెళ్ళుదమా-

విశ్వా—అప్పుడేమి ! తొందరగా వెళ్లుదమనుచున్నారే !

రాజు—నీ కుండవలెనని యున్నదిగాబోలు—

విశ్వా—తమయాజ్ఞ యనుల్లంఘనీయము.

సంగీతవిశారద పాటను విరమించెను. వలపులరాణి యామెతో జాలసేపు ముచ్చటించెను. ఆమె మాట్లాడుచున్నంతకాల మామెవంకనే తిలకించుచు నక్కడొక ధనికుడైన వర్తకుడు లావణ్యారాశియగు వలపులరాణిని జూచి మోహముగ్ధుడై పోయెను. ఆమె నిక్కముగ వలపులరాణియే—కాక మఱియెవ్వరు! ఇంతమంది జనులను దనసౌకుమార్యముచేత మోహసాగరమున దేల్చివైచు నామెసుందరమధుర మోహనవదనమండలముఁ గాంచి విడచిపోవుమానవు డెండైనగలడా! ఆమె యాతనిపై నొకటిరెండుమార్లు క్రీగంటిచూడ్కుల బరపెను. మోహాలతవి స్తరించినది. కామలత పెరిగిపోయినది. కొంతవడికాతడు వెడలిపోయెను. అప్పుడే నాలుగుగంటలు గడియారము కొట్టినది. అర్ధబం ర్లేమియు లేవు. వా రంధకారమునబడి నడువజొచ్చిరి. షష్ఠిచంద్రు డస్తంగతుడయ్యెను. ఆనిబిడాంధకారమధ్యమున వారు వచ్చుచుండ- ఆనిశ్చలవాయుసంచారమున-ఆసముద్రవిచికానముద్భూతయఖండనినాదమందున- ఆప్రశాంత సమయమున- దూరము తరుగదాయెను. కొంతవడికి యొక శకటావళి వారికి లోచన గోచరంబయ్యెను.

విశ్వా—(ఒక బండిగానినిజూచి) ఏమోయి ! ఎక్కడకుయీ బండ్లు ?

బండివాడు—బాబూ యివి రైలుస్టేషనుకు.

విశ్వా—ఇప్పు డేమి రైలున్నది.

బండి—బరోడాకు వెళ్ళురైలునకు.

విశ్వా—ఇన్నిబండ్లు ఒక్కసారిగా పోవుచున్న వేమి ?

బండి—ద్వారకకు బోవుచున్నారట-ఎల్లుండి శ్రీకృష్ణజయంతిగాదా ?

విశ్వా—ఓహో ! అదియా కారణము !

అంత వారు వాయువేగమున దమ రహాదారిబంగాళాకు వచ్చిరి. ఎవ్వరును శేషరాత్రి నిదురించలేదు. ఎందుకన నప్పటికే నాల్గు గంటలన్నర మైనది.

రాజు—విశ్వాసరావూ ! మనముగూడ ద్వారకకు వెళ్ళుదమని యున్నది. నీయభిప్రాయ మేమి ?

విశ్వా—పోవుట బాగుండుననియే తోచుచున్నది.

రాజు—అలివేగ్ ! నీయాలోచన మేమి ?

అలి—సరే ! నాదేమున్నది. వెళ్ళిన బాగుండును. తమ దయ—దేవుని సందర్శించి రాగలము.

రాజు—నీ వెప్పుడైన జూచియుంటివా ?

అలి—సరే లెండి ! బొంబాయినే యెఱుగనిదానను ద్వారక నెఱుంగుదుననియా—

రాజు—మారాణి యాలోచన యేమియో ?

వలపులరాణి—సుందరుని యంగీకారమే నేనును సూచించుచున్నదానను.

రాజు—ఈసాయంతనముననే పోదమా.

విశ్వా—మఱియెప్పుడు పోవలయును. ఎల్లుండియే కదా శ్రీకృష్ణజయంతి.

రాజు—సరియే యీదినముననే బయన మగుదము.

అంత సూర్యోదయ మయ్యెను. బాలభానుడు తన కిరణజాలముల ప్రపంచమున బ్రసరింపజేయదొడంగెను.

౫

నేడు శ్రీకృష్ణజయంతి. ఈదినంబుననే పీతాంబరధరుడును, నీలమేఘచ్ఛాయ సన్నిభుడును, శంఖచక్రగదా శంఖాద్యాయుధ ధరుడును, వనంతుడును, జనార్దనుడును, లోకపాలకుడును నగు శ్రీకృష్ణుని జన్మదినమహోత్సవము. ఆదినారాయణుడగు శ్రీమహావిష్ణువు కంసాది దుష్టశిక్షణార్థమై పాండవేయాది శిష్టరక్షణార్థమై భూలోకమున దేవకీగర్భమున జనించిన మహాపర్వదిన మీదినముననే. ఈదినంబుననే వసుదేవుడు తనయష్టమపుత్రుడగు శ్రీకృష్ణుని గంసుడు దునుమాడునను భయంబుల నత్యంత శీఘ్రగమనంబున నిస్తరంగకమలాకరంబగు యమునానదినిదాటి వ్రేపల్లెకుంజని యశోదశయ్యయందు గృష్ణుని యునిచి యందున్న నాడుబిడ్డందోడ్కొని ఖలుండగు కంసుని బారి తప్పించుకొనిన మహాదిన మీదినమే. ఈరోజుననే హిందువులు భక్తిశ్రద్ధాళులై దయాంతఃకరణుడగు వాసుదేవు నారాధింతురు. ప్రతిపల్లెలోను బట్టణములోను మహోన్నతముగ జరుపబడు యీజయంత్యుత్సవము శ్రీకృష్ణుని ముఖ్యపట్టణమగు ద్వారకయందు వర్ణనాతీతముగ జరుగుననియే నొక్కి వక్కాణింపగానగు. ద్వారకయందలి పూర్వస్మృతిచిహ్నము లింకను విలుప్తములై పోయియుండలేదు. అందలి రథ్యలు గడుంగడు విశాలములు. ప్రాంగణములు రథ్యలంత విశాలములుగావు. ద్వారకయందలి సుందర విశాలరమణీయోద్యానములును, చలువరాతి తిన్నెలును, ఆపుష్కరణీ తీరస్థ సుస్నిగ్ధ శిలానిర్మిత సోపానపంక్తులును యాత్రికుల హృదయములను సంపూర్ణభక్తిభావములను నాటి పరమపావనులుగా జేయుచుండెను. పిల్లనగ్రోవి చేతంబుచ్చుకొని వేణుగానము జేయుస్థలము—గోపికాయోషామణులతోడ మేలమాడుచు జలక్రీడలాడు సరస్సు—యాత్రికు లివివీక్షింపుచున్నపుడు, వారిహృదయములు భక్తిభావపూరితమై పోవునప్పుడు, శక్తి

రీరము దన్నయమొందునప్పుడు, వారికిగల్గు నానందము నెట్టిదిరస్మరణీయశాశ్వతానందమును గల్గియుండుకో వ్రాయశక్తి చాలదనియే చెప్పవచ్చును. రథ్యలన్నియు పైరాగులచేతను, నిత్యము శ్రీహరినామసంకీర్తనముజేయు యోగులచేతను, గృహస్థులచేతను, పిన్నపెద్దలచేతను నిండి నిబిడీకృతమైపోయెను. దేవాలయము ప్రాకారపరివేష్టితమైనదిగాదు. ఐనను దివ్యమంగళవిగ్రహుండగు నాకృష్ణభగవానుని విగ్రహము ప్రేక్షకజనానందదాయకముగ నుండెను. దేవాలయములో దేవునకు నీరాంజనమర్పించుటకుగా బోలు భేరీ వాయించిరి. అంత జను లందఱు గర్భాలయ సోపానమువద్దకు జనుచుండిరి. దేవాలయములో విశాలముగనే యుండును మనశ్శృంగారచతుష్టయ మనుకొనినరీతి గర్భాలయంబును జేరిరి. స్త్రీలకు ప్రత్యేకమార్గముండుటవలన నలివేణీవలపులరాణి లాదారిని రావలసివచ్చెను. వలపులరాణి లోచనప్రచాలనము హఠాత్తుగ నక్కడొకవ్యక్తి నైబడెను. ఆవ్యక్తి తన వెంటనే వచ్చుచుండెను. వలపులరాణికి సంశయభయాశ్చర్యము లొక్కుమ్మడిగల్గెను. అయిన నామె విమలమందహాసలీలల రుచిరకాంతులింకను తేజోవంతములై పోయెను. చదువరీ! నీవెఱుంగుదువా యావ్యక్తిని? ఆతడు వినయభూషణుని యింట వలపులరాణిఁగాంచి మోహమొందిన వర్తకుడు!

వ్యక్తి—ఎవరండి మీరు?

వల—ఎవరైన నేమి కావలయును!

వ్యక్తి—మిమ్మెక్కడనోచూచినజ్ఞాపకము. అందువలననడిగితిని.

వల—నన్నెక్కడచూచిరి?

వ్యక్తి—ఆ! స్ఫురించినది—వినయభూషణుని యింట—నా వ్యక్తితో మాట్లాడుచుండగా నేనక్కడనుంటి.

వల—ఆతఁడు మీ కేమికావలయును ?

వ్యక్తి—నాకేమియుగాడు, ఆతఁడొకవర్తకుడు. ఆతనికి నాకు ను నేమియు సంబంధములేదు. ఇద్దఱము స్నేహితులము.

వల—మీరెక్కడనైన గుమాస్తాగా యున్నారా ?

వ్యక్తి—నాకంత నీచవృత్తియేమి ! నాకు నాస్వంతవ్యాపారము గలదు.

వల—మీపేరేమి ?

వ్యక్తి—నాపేరుతో నిప్పుడు పనియేమి ?

వల—(నవ్వుచు) చెప్పిన నష్టమేమున్నది.

వ్యక్తి—నాపేరు రత్నలాలు అందురు.

వల—మీరొక్కరేనా వ్యాపారముచేయుట ?

వ్యక్తి—నాతమ్ముడు మోహన్‌లాలు దూరదేశములకు జని యచ్చటినుండి బట్ట లెగుమతిజేయును. ఇచ్చట నేను వ్యాపారము జరుపుదును.

వల—ఏవర్తకము మీది ?

వ్యక్తి—బట్టలవర్తకము.

వల—ఇప్పుడు మీ కేమికావలయును.

ఇంతలో నలివేణి యామెను బిలచెను. వలపులరాణి బయలు దేరెను. ఇంతదనుక నలివేణి యెవ్వరితోడనో మాట్లాడుచుండినందున నామె యిదియంతయు నెఱుంగదు.

రత్నలాలు—నన్ను మరువకుడు. మీ విలాస మేమి ?

రత్నలాలామె వెళ్ళగనే గర్భాలయపుగోడమీద నేదియో వ్రాయుచుండెను. అది వలపులరాణి గమనించకపోలేదు. తిరుగవచ్చు నపుడు చూచెదగదాయని యామె లోనకు జనుదెంచెను. దేవుని

గీర్తించుచు మానవులు గోవిందాయని కరతాళధ్వనులు చేయుచోడం గిరి. కొంతవడికి ప్రసాదము స్వీకరించి బయలుద్వెడలిరి. వలపులరాణి తిరుగ వచ్చునపుడు గర్భాలయపు గోడమీఁదనున్న యక్షరపంక్తుల జదివికొనెను.

"రత్నలాలు, బొంబాయి" అని చదువుకొనెను. వారింటికి బోయి తిరిగి పాలతనునగరసన్నద్ధులైరి.

౬

రాజు—రాణీ! దాని కేమిదుర్బుద్ధి ?

వల—ఏమో! వింతగొల్పుచున్నయది.

రాజు—(కోపారుణనేత్రుఁడై) నీవెఱుఁగవా యేమి ?

వల—దైవసాక్షిగ నేనెఱుఁగను.

రాజు—ఈప్రమాణముల కేమి.

వల—చెప్పకుండనే లేచిపోయెను.

రాజు—(కోపముతో) నాపేరుప్రతిష్ఠలకుగూడ కళంకమయ్యెనే. ఇటువంటి దుశ్చారిత్ర—కృతఘ్నురాలిని—ప్రభువంచకురాలిని—మూర్ఖురాలిని—పయోముఖ విషకుంభమును—గోముఖవ్యాఘ్రమును—ఇదివఱకు నేనెక్కడను జూచియుండలేదు. ఎవరో గోపాలరావుని బెండ్లియాడునట—

వలపులరాణికి దల్లిని తిట్టినటువంటి తిట్లు శూలములవలె బాధించకపోలేదు. తల్లిని—నవమాసములుమోసి కనిపెంచి పెద్దదానిగజేసిన మాతను—నోకడట్లు తిట్టుచుండ గని యనాథయై యూరకుండు మానవు లెందైనగలరా! లేరు. వారరును. రాజు కోపాగ్నిచే దహింపబడుచుండెను. ఆకోపమున కంతమే లేదు. అనేకమైన యశ్లీలవాక్యములు తిట్టెను. వలపులరాణి లలాటమునుగుంచించెను.

వల—రాజా! ఏలయీలీల దూలనాడెదరు. అపరాధముచేసి నది క్షమాపణమే లేదా- ఇటువంటి తప్పులు మీబోటిమహారాజులకు లేకుండెనా- ఔనులెండి-మీరుమహారాజులు- మీరేమిచేసినను నదియుత్తమోత్తమ మనియే పరిగణింతురు. తప్పుచేయుట సర్వజనులకు సామాన్యముగ నుండును. దాని కిన్నితిట్లు తిట్టవలెనా?

రాజు—ఛీ! దుర్మార్గురాలా!! నీవుగూడ చెడుతోవ త్రొక్క మొదలిడుచున్నావా ? నాకు దెలియకుండ లేచిపోయినది-నాకు దెలసినచో జంపియేవైతును. నీకుగూడ నదియేమార్గము|గన్పడుచున్నదా? నాచేతులలోనుండి నీవుపోదలచుకొన్నను నీకు వలనుపడదు. ఇటువంటి దుశ్చారిత్రలని గలనైనదలంచకపోతినే-అజ్ఞానాంధకారమున బడితినే!

వలపురాణికి రాజుమాటలు శూలములవలె నుండెను. విన శక్యము గాకుండెను. అత డింతపరుషముగ నెన్నడు గఠినోక్తుల బల్కలేదు. మాట్లాడునని గలనైన తలంచలేదు. ఆమె వినినదగ్గరనుండి యీతనియం దొకయసహ్యము జనించినది. ఆమె యీవిధంబుగ దలపోసెను.

"నాతల్లి నన్ను యీరాజువద్ద దిగవిడచి వెడలిపోయెను. నేనిప్పుడు పంజరబంధమైన రామచిలుకభాతి నైపోతినే. కటకటా! ఎట్టిదుస్థితికి బాల్పడవలయునోగదా ! ఎట్టితరినైనను నే నీతని విడిచిపోవలయును. ఎక్కడకుబోదును. ఎవరు నన్ను దన యండజేర్చుకొందురు. ఈత డశ్లీలవచనముల జాల పల్కెనే ! నాతల్లి యీతనికి దెలియకుండగనే లేచిపోయినందుకు నేనుగూడ నామార్గమే యనుసరింతుననుకొనిగదా యీతడు తలంచెను. అందుచేతనేగదా నన్నిట్లుతిట్టెను. లేకయున్న శ్యామసుందరు డిదివఱ కిట్లు పల్కెనా— కానిమ్ము; మాటాడిన నాకేమికొదువ. ఈతడు గాకున్న మరియొకడు- నన్ను జేపట్టవా రీభువియందే యుండరా- ఈతనినిప్పుడే బెదరించ

గూడదు. ఈత డింకేమి మాట్లాడునో ముందెట్లు జరుగునో మాకము" అని తలంచెను. కొంతకాలమునకు శ్యామసుందరు డింటికి వెడలిపో యెను. రెండుమూడు దినములు గడచినవి. ఆ రెండుదినములు రాజు రాలేదు. పూర్వపు వలపులరాణి గాదు-పూర్వపుసౌందర్యముగాదు-పూర్వపుమాటలుకావు—పూర్వపు విమలమందహాసలీలలుగావు—ఇప్పు డవన్నియు నూతనోత్కటనాపరిపూరితవాక్యజాలములుగాని మ రెవ్వియుగావు.

౧౦

సర్వజనులకు నాహ్లాదకరమైనది వేట. అది పూర్వపురాజుల కెక్కుడాశ్రయించియున్నది. ఆనిబిడారణ్యమధ్యప్రదేశంబున, ఆసింహశరభశార్దూలగండభేరుండాది మృగంబులరవంబులయందున-ఆవెనుకుపొదలందున, ఆ కొలనులదరులయందు, వేటాడుచున్న సమయంబున రాజులకు గల్గు నానందము తమ నిజదారలయందునుగూడ నుండదనియే చెప్పగానగు. పూర్వపురాజులు వేటయనిన వెంటనే జనుదెంతురు. ఒక్కొక్కతరి యది పాపభూయిష్ఠమగును. పూర్వము తాపసశ్రేణ్యులకు వన్యమృగముల బాధ దప్పించునిమిత్తమే వేటాడుచుండెడువారు. కాని యిప్పుడు వినోదమునకే నిర్ణయింపబడినది.

ఈరోజున శ్యామసుందరుడు పూర్వపురాజులయుద్దేశముతోడనే నైరానదీపరిసరారణ్యప్రదేశంబున వేటాడుటకు సప్రయత్నముగ సేనాసమూహముతోడ నరుదెంచెను. అరణ్యమంతయు వీరులయరపులచే గగ్గోలుపెట్టబడుచుండెను. కొంతకాలము దుప్పుల వేటాడిరి. అదివారికిదగిన వేటగా గాన్పింపకపోయెను. ఈవలు మృగంబులకీవైపునుండి యావలివైపునకు దూసుకొనిపోవుచుండెను. భీకరమైన మృగంబొక్కటియు వారికి గాన్పింపదాయెను. ఇంతలో నొకదరినుండి రెండుకొదమసింగంబులు బొబ్బరించుచు, భూమ్యాకాశములు దద్దరిల్లునట్లు

శ్యామసుందరుడున్నచోటి కరుదెంచెను. అంత నొక్కసింగం బాతనిపైకి లంఘింప రాజు తననిశితకరవాలమున కద్దాని బలిగా నొసంగెను. ఆ రెండవసింహ మాతనిపైకి లంఘింపబోవుచున్నసమయంబున శ్యామసుందరభూపాలుడు మృగరాజుపైకి దుమికెను. ఆ కేసరి యంతటపలాయనము గావించెను. అట్లు పోవుచు దారిలోనున్న మిట్టపల్లముల, ముండ్లపొదలను దాటుచుండెను. రాజుకూడ నెట్టికష్టములైనను లెక్కగొనక కొన్నిమైళ్ళవరకు దానిని వెంబడించెను. స్వేదము కాల్వలుగట్టుచున్నది. పిపాసాబాధ యశక్యముగా నుండెను. ఆయాస మత్యధికమైయుండెను. అనివార్యమైననాపంచాననమెంత సేపనిపర్విడగలదు. కొంతవడికది వెన్కకుదిరిగి రాజుపైకి దుమికెను. రాజు ధైర్యకంచుకమును దొడిగికొని యాతనికత్తితో నొకవ్రేటున నాహర్యక్షమును జంపివేసెను. ఆతనికిగూడ బలమైన దెబ్బలు తగులకపోలేదు రక్తము కాల్వలుగట్టసాగెను. కొంతవడి కాతడాయాసముచే నక్కడ నిదురింప జొచ్చెను. అతని యెడమకన్నదరెను. ఆతడిట్లని తలంచెను. "ఏమిది; నా వామలోచన మదరుచున్నదే! కట్టా! యెట్టియిక్కట్టులు యింకమీద సంభవించునోకదా! దైవమా! వేటయనునది నీ ప్రపంచమున నేల నెలకొల్పితివి. అందులో రాజులకెందుకద్దాని ప్రీతికరముగ జేసితివి. చేసితివిబో--దానికొరకు నేనెందు కరుదెంచితిని! నాతోడి సైనికులెవ్వరు గానరారైరి. నేనెందుబోదును. నా కష్టమెవ్వరికెఱింగింతును ఆహా! శిరోవేదనగూడ యధికమగుచున్నదే—ఇట్టి యిక్కట్టున నా వలపులరాణియే యున్న నేదియు సంభవించదుగదా—నా కష్టమప్పుడపనయించునుగదా—నే నప్పుడానందడోలికలపై నుయ్యేలలూగుదునుగదా—వలపులరాణీ! నేను నిన్నెన్నడును వదలను—నీవు నా మానసాపహారిణివి — నా జీవితరత్నమవు! (బాధనపనయించుకొని) ఆహా! ఇదియేమి వెఱ్ఱి! రాజునైకూడ నిట్లు విలపించుచున్నానే" అని

యూతడు పలవరించుచు నిదురించెను. కాలచక్రము తిరిగినది. ఆతడట్లు సాయంసమయమువరకు నిదురించెను. కొంతవడి కాతడు మేల్కాంచెను. అంతయు నాశ్చర్యము—సంభ్రమము—తత్తరపాటు. రాజొక్కపెట్టున స్తంభితుడై పోయెను. ఆతడెక్కడికో యొక మేనాలో దీసికొని పోబడుచుండెను. ఆతని కాలుసేతులు బంధింపబడినవి. ఆతడు రోషారుణనేత్రుడై "ఎవరురా నన్ను దీసికొనిపోవుచున్నారు. ఎక్కడకో చెప్పకున్న మిమ్మిపుడే కాలుని సదనంబున కనిపెద"నని లోన లేచి కూర్చుండెను. ఇంత నక్కడ నున్నాడుగాబో లొకకోయవాడు—

"ఏంలేదయ్యా! పనుండి తీస్కెళ్తున్నాం! అట్లా బెదరకు"

రాజు—దుశ్శీలా! నోరుమూయుము. నన్ను విడువుము. లేకున్న నీతల యెగిరిపోవును.

కోయ—అరవబోకు. ముందున్నది ముసళ్ళపండుగ.

రాజు—(తనలో) ఈతడు నన్నేమి చేయును. ఏదియో దుష్కార్యమును జేయుటకే గాబోలు నన్ను దీసికొని వెళ్లుచున్నాడు. ఏమిచేసి నను కట్లువిప్పవలె వీని పనిబట్టెదను. ఈతని జంపక తీరదు నా—

అంత మేనాయొకచోట నాగిపోయెను. ఆతఁడు లోననుండి దిగెను. ఆతని దుస్తులు మృగయావినోదమున కుచితంబుగనుండుటజేసి యాతని నెవ్వరు గుర్తింపజాలకుండిరి. ఆతని యాకృతి మారినది. ముఖము వివర్ణమైనది. కాళ్ళు తడబడుచుండెను. ఒడలు వణకుచుండెను. నోటమాటలేదు. భయకంపితుడై పోయెను. ఆతడు పాలతను రాజ్యరమణుడని యెవ్వరెఱుంగుదురు. ఆతడు దిగినది యొకకోయగూడెము. ఆ పల్లెయంతయును మంగళతూర్య నిస్వనంబులు భూనభోంతరాళములు నిండించివైచుచుండెను. రాజు భయవిహ్వలుడై పోవుచుండెను. అదియొక పండుగదినముగ దోచెను.

ఆతని నాదివసంబున బలియిచ్చుటకుగాబోలు నాతనికి యభ్యంగనస్నానము చేయించిరి. ఇదియంతయు నాతనిబంధించియే చేయుచున్నారని పాఠకు లెఱుంగుదురుగాక! కంఠంబున వేపాకుతోఁ జేసినదండనొకదానిని యాతనికివేసిరి. అంత నాతనిని యూరివెలుపలనున్న దేవాలయంబునకు దోడ్కొనిచనిరి. రాజునకు భయాగ్రహము లొక్కుమ్మడి యాతనిగలంచివైచుచుండెను. ఇట్టియిక్కట్టైన నాతని నెవ్వరు రక్షింతురు. దారిలో నాతనికత్తియున్న దేమోయని చూచెను. ఖడ్గము లేదు. ఆతనియాశలడుగంటినవి. ఆతనికెట్టివిధమైనసహాయము లేదు. నిస్సహాయులకు దైవమే శరణ్యముగదా! ఆతనిని యూపమునకు గట్టివైచిరి. అకస్మాత్తుగనొక మనుజుడు చేతికరవాలముఁ బూని దూకి యశ్వంబునవరోహించెను. ఆతనిని శ్యామసుందరుడు గుర్తింపలేకపోయెను. వెంటనే యాతనిబంధములు పడఁగోసెను. ఇది గాంచుచున్న యాకోయవాండ్రకు నానూతనవ్యక్తికి ఘోరమైన పోరాటము సంభవించెను. వీరుడగు నానూతనపురుషుడట్టికేలిగ శ్యామసుందరునితోడ వెడలిపోయెను.

౧౧

శ్యామసుందరుడు తనకష్టములో మునిగియున్న దినంబునకు మరుసటిదినంబున రత్నలాలు దసమేడపై శయ్యాగారమున బరుండియుండెను. తనమనస్సంతయు వలపులరాణిపై విలీనమైపోయెను. ఆతనికి నిదుర లేదు. ఆహారముసయితమాతనికి కయిష్టముగనుండెను. నిజదారనుగలనైన దిలకించడు. ఆతడునిదురించగనే వలపులరాణి కలలో తనసౌందర్యమును వెలిపుచ్చుచు జగన్మోహినివలెగానుపించును. అతనికి వలపులరాణిసౌందర్యకళలను మనోఫలకమున గీయుచు, ఆతనిభావజాలంబులన్నియు నామెపైననే యాధారపడియున్నవి. వర్తకవ్యాపారవిషయంబుల నంతశ్రద్ధాళుడై యుండుటలేదు. ఇంతలో తపాలావాడాతనికొక యుత్తరమిచ్చి వెడలిపోయెను. అతడత్యాతురముతో దానిని విప్పిచూచెను. అది జిజూరునగరమునుండి వచ్చియుండెను. అం దిట్లున్నది.

"హృదయేశ్వరా !

నేను తమను ద్వారకానగరగర్భాలయసామీప్యమందు జూచిన దగ్గరనుండియు నాకు దమపైనొకవిధమైన యనోద్రేకము గల్గుచున్నది. ఈపరిణయమునకు దమరు దయాపాత్రులై, తమకరుణాకటాక్షవీక్షణముల నాపై బ్రసరింపజేయ నంగీకరించెదరేని నేను ధన్యురాలను. నాపరిస్థితులు దమకు చెప్పు టంతబాగుండదు. ఏమైయుండిన నేను తమను జెప్పెదను. నేనప్పుడు బజారునుండి తమయొద్దకు సాయంకాల మైదుగంటలయంతలో రాగలను. శారదాసునీయబడునది దయను గన్న సుమను. దర్శనమియ్య ప్రార్థితులు- నేను తప్పక రాగలను

ఇట్లు,

తమ యాశ్రితురాలు

వలపులరాణి."

అనియుండెను. ఆతని సంతోషమునకు మేరయే లేదు. ఆసుందరాంగ నముకడ దనులు గానరాకున్నవి. ఆతని కెప్పుడెక్కడజూచినను నాయమ ధ్యానమే. వెంటనే యాతడు దానిమరలజదివెను. ఇటులనే యాయుత్తరమును పదిసార్లు చదివి సంతోషముతో దిగ్గున లేచి సుందరంబులైన వస్త్రంబుల ధరించెను. ఆయింటిచుట్టును పిల్లమామిడిచెట్లు—నారికేళవృక్షపంక్తులు—గులాబిపాదులు-మల్లెతీవెలు- చామంతిపొబ్బులు-ఇంక పెక్కులుగలవు. ఆచెట్లనడుమ—ఆపచ్చనిగడ్డిమీదను—ఆపుష్పసుగంధప్రపూరితవాయుమధ్యంబున-నాథవనము రజితగిరిందలంపించు పిల్లగోడలతో మహోన్నతముగ నుండెను. సాయంకాలమున దీపంబులు విద్యుత్ప్రకాశమును వెదచల్లుచుండుట జగజ్జేగీయమానముగ నుండెను. భవనాంతర్భాగమున నొకచలువరాతిగదియున్నది. దానిని రత్నలాలు పరిశుభ్రముగా జేయించెను క్రమముగా సంధ్యారాగ

మజాండమంతయు గ్రమ్ముకొనెను. వెంటనే తనచలనహేతుకళకటము (motorcar) మీద శారదాకుటీరమువద్దకు జని లోన కుర్చీపై గూర్చుండెను. ఇంతలో నొకబండి వీధివద్దనాగెను. అంతనొక్క స్త్రీమూర్తి లోనకరుదెంచెను. ఆమెయే వలపులరాణి. ఆమె సౌందర్యము శరత్కాలపరిభావపరిగాఢోజ్జ్వల మైపోయెను.

రత్న—రాణీ! యెచ్చటనుండి రాక ?

రాణి—బజారునుండి వచ్చితిని.

రత్న—ఇంటివద్దనుండియేనా ?

రాణి—కాదు-మాయమ్మవివాహమును జూచివచ్చుచుంటిని.

రత్న—ఎవరిని వివాహము జేసుకొనినది?

రాణి—గోపాలరావనునతని బెండిలియాడినది.

రత్న—వివాహంబునకు బూర్వము—కోపగించుకొనకుము. నీ వెవ్వరియొద్ద నుంటివి ?

రాణి—వివాహమునకు బూర్వము నేను చదువుకొనుచుండెడిదానను.

రత్న—ద్వారకానగరమునకు నిన్ను దీసుకవచ్చినది యెవ్వరు?

రాణి—మా అమ్మ పినతండ్రికొడుకు-

రత్న—అత డేమిచేయును?

రాణి—అతడు కళ్యాణనగరమున షాహుకారుగుమాస్తాగా నుండుచున్నాడు.

రత్న—అతడు నిన్నెవ్వరికైన నిచ్చి పెండ్లిచేయలేదా ?

రాణి—అతనికి నేను చదువుకొనుచున్నానని కోపము-

రత్న—మీ జన్మస్థల మెయ్యది ?

రాణి—[illegible] మేము మాయమ్మపినతండ్రి

కుమారునివద్ద యుంటిమి- ఇంతలో మాఅమ్మ మఱియొకని పెండిలి యాడినది.

రత్న—నీవిక్క డెన్నినాళ్ళుండవలెనని యూహా?-

రాణి—నాకు విద్య కొంతవరకు వచ్చినది. తరువాత మాకులాచారక్రమముగ విషయేచ్ఛల మున్నదనుని తలంచి నామోహసాగరమునకు దగిన నావికు డెవ్వడాయని శంకించుచుండ నవమన్మథునివలె దమరు నాకు ద్వారకానగరమున గన్పడిరి. మిమ్ము వీడుట నామతంబుగాదు. తమదయ యెన్నాళ్ళు బలంబుగ నుండునో యంత కాలము నేను మీదాననే- ఇది సత్యము—

రత్నలాలును వలపులరాణిని దోడ్కొని యింటికిజనెను.

౧౨

శ్యామసుందరుడు క్రమక్రమముగా తేజోవంతుడయ్యెను. నానాటికి యాతనికి స్వాస్థ్యము గల్గుచుండెను. ఆతని నాదినంబున కష్టపరంపరావిముక్తుని జేసినవ్యక్తిని దెలసికొనవలెనని యుత్సాహము మనఃపథమున నాటిపోయెను. ఒకరోజున శ్యామసుందరుని విశాలప్రాంగణమున సభ గావింపబడుచుండెను. సభ్యులు గుంపులుగుంపులుగ నరుదెంచిరి. ప్రాంగణము నానావిధాలంకారములచే ముదమొంద నలంకరింపబడియెను. వాయుసంచారమునకు పంకాలనులాగుచుండిరి. మంత్రిబృంద ముచితాసనంబుల బరివేష్టించిరి. రాజు లేచి ప్రారంభోపన్యాసము గావించి దన్నానాడు వేటయందు రక్షించిన మానవోత్తము డెవ్వడో వచ్చి తగిననిదర్శనము జూపి తనచే నొసంగబడు బహుమతి వడయవలసినదని చెప్పెను. అంత నక్కడనున్నవారిలో నొకరినొకరు జూచుకొనసాగిరి అంత నొకవ్యక్తి సుందరదివ్యచీనాంబరధరుడై, కరవాలము కరమందున మెఱయ రాజసింహాసనము చెంతకువచ్చి యొక

యుంగరము జూపెను. ఆతఁడెవ్వఁడు. ఆతఁడు మా పాఠకులకు బరిచితుడే. ఆతడు విశ్వాసరావు. వెంటనే రాజమందానందకందళితహృదయారవిందుడయ్యెను. అంత రాజు తాను వేటకుబోయిన సంగతియు, దాను పడినకష్టపరంపరలను క్రమక్రమముగా జెప్పెను. ఆవిశ్వాసరావుకు మణిమయరత్నఖచితమైన నొక మాలను బహూకరించెను. ఆతనికిచ్చుచున్న మాసవేతనము నాలుగువందల రూప్యంబులను నెన్మిదివందలకుగావృద్ధిచేసెను. సభచాలించి యందరు వెడలిరి. శ్యామసుందరుడు వలపులరాణిమహాలునకు బోయెను. అచిరకాలములోనే యాతడు సౌధోపరిభాగముజేరెను. ఇంటనెవ్వరు గాన్పింపరైరి. వలపులరాణియని బిగ్గరగబిలచెను. ప్రత్యుత్తరము లేదు. కేళీగృహముదట్టెను. అదిబయటకు దాళము వేయబడియుండెను. దానిపైన సీసపున్నముతో గొన్ని వాక్యము లాతలుపుపై యుండెను. అది దిట్లుండెను.

“రాజా! నీవు నన్ను చేపట్టినదాదిగ నాకెన్నియో మేళ్లుకలుగ జేసితివి. దానికి కడుంగడు సంతసము. కాని నీవు రెండుదినంబులనుండి నాయందుజూపిన యనాదరము గాంచినదగ్గరనుండి నాకుకూడ నీయం దట్టిభావమే నుద్భూతమైనది. ఈ రెండుదినంబులనుండి నీవు నావద్దకు రాలేదు. ప్రస్తుతము నేను వెళ్లిపోవుచున్న దెందుకన యీ యసహ్యభావ మిట్లే వృద్ధియై మున్ముందు నీకును నాకును గలహము దప్పక సంప్రాప్తమగును. కష్టలుపుట్టును. ఇట్టి యసందర్భములుగాంచియే నేను త్వరగా బలాయితురాలనగుచున్నాను. నాకొరకు శ్రమపడుదువని యే నెఱుంగుదును. కాని యదియంత వృథాప్రయాసము. లేనిపోని కష్టాలకు లాభ మెందైనగలదా! ఒక వేళ నీవు నన్ను దిరుగ గ్రహించిన నప్పటిసందర్భమెట్లుండునో యూహింపజాలను. ఇక నాకు గాలహరణమగుచున్నది. నే పోయెద.

ఇట్లు,
వలపులరాణి”

రాజు నిశ్చలుఁడైపోయెను. అది కలయో కల్లయోగూడ నాత డూహింపజాలకపోయెను. అతడు సాలభంజికవలె నచ్చో నిలువంబడెను. అత డిట్లని తలంచెను "నే నేమి యామెనంటితిని! ఆమెతల్లిని యన్నప్పు డేమియు రోషముం బొందలేదె! పొందకున్న నేమి-పొందకున్న నిట్టిపని చేయునా? లేక యామె యెవ్వరియందైన మనసునిల్పినదా? ఆమె నెవ్వరైన బలాత్కారముగ గొంపోయియుందురా? ఈ భవనంబున కెవ్వరు రాజాలరే! ఒకవేళ "నన్ను దిరిగి పరిగ్రహించిననప్పటిసందర్భ మెట్లుండునో యూహింపజాల"నన్నదే—ఇంకను నామీద యామెకు సంపూర్ణానురాగము వదలినదికాదు. ఎట్లులైనను నామెను జేపట్ట వలయును" అని పరిపరివిధంబుల నాలోచించెను. ఇంతలో విశ్వాస రావప్రయత్నముగ నచ్చట కరుదెంచెను.

రాజు—రావ్వూ! నూతనసంఘటన మొండు జరిగినది.

విశ్వా—ఏమంత తొందరపని.

రాజు—వలపులరాణి లేచిపోయినది.

విశ్వా—నిజముగానా!

రాజు—నేనువచ్చుసరి కిక్కడ తలుపులు తాళమువైవబడి యున్నవి. ఇక్కడకువచ్చిచూడ నీ వచనంబులు నా కంటబడినవి. ఆలోచించుచు నిక్కడనే కూర్చుండియుంటి.

అంత విశ్వాసరావుగూడ నావచనంబుల జదువుకొనెను.

విశ్వా—ఆమె నెవ్వరో తస్కరులు గొనిపోయిరనియా మీ యభిప్రాయము?

రాజు—ఔను.

విశ్వా—అట్లెన్నటికిని జరుగలేదు. ఈరచనవలన యామెతన యిష్టానుసారమే లేచిపోయినదిగాని మఱెద్దియుగాదు.

రాజు—కార్యక్రమమేమి?

విశ్వా—ఎక్కడకుబోయియుండునని మీ యూహ ?

రాజు—వేయి యాలోచనలెందుకు-కార్యభారమంతయునీపై వదలివేసితిని. అదంతయు నీవే కనుపెట్టవలయును. కార్యసాఫల్యమగు నటుల యాలోచింపుము. డబ్బునకు కొదువ లేదుకదా ?

విశ్వా—పూనాకేమైన బోయినదేమో !

రాజు—అక్కడకుబోయినట్లు గుర్తెట్లు ?

విశ్వా—మీ రామరాజేమైన—

రాజు—ఆత డంతటి నీచవృత్తిగలవాడు కాడు.

విశ్వా—ఇది కలికాలము—అందులో మోహము—తండ్రికొడుకులకే మనఃస్పర్థలుండును. ఎవరినైన బంపిన నంతయు దెలియును.

రాజు—ఎవ్వరిని బంపవలదు. ఎవ్వరుపోయినను ప్రయోజనమేమియు లేదు. నీవే పోవలయును. రే పుదయముననే రెండువందల రూప్యములు దీసుకొని, ముగ్గురిసేవకులతో గలసిపొమ్ము. రివాల్వరును కత్తియును దీసికొనిపొమ్ము. నీవు వెళ్ళినగాని కార్యసాఫల్యముగా నేరదు. ఎటులైనను నామెజాడ తెల్పవలయును.

౧౩

విశ్వాసరావు మరునటిదినంబుననే రాజాజ్ఞప్రకారము పూనా లోదిగెను. రామరాజింట లేడు. ఆత డహమదునగరమునకు జనెను. విశ్వాసరా వక్కడనున్న పారావాని బిలచి—

విశ్వా—నాగాయ ! ఇక్కడ కెవ్వరైన స్త్రీమూర్తి రెండు మూడుదినంబులలో వచ్చెనా ?

నాగాయ—ఎవ్వరును వచ్చినట్లు లేదే.

విశ్వా—నిజముచెప్పిన ఫలము బొందగలవు.

నాగాయ—ఆసంగతి నాకు దెలియదా.

ఊరంతయు గలయదిరిగి రాత్రి బండికి కల్యాణనగరమునకు జనెను. అక్కడ ప్రయాణీకుల విశ్రాంతిగృహంబున బసుండి మరునా డూరంతయు వెదకిరి. నిదర్శనమేదియు దొరకక పోయెను. అనుధ్యాహ్నమునందే యాతడు బొంబాయి వెళ్లెను. అతడు రహదారిబంగాళాలో విడిదితీసికొని సాయంకాలము చీనాబజారునకుబోయిరి. ఊరు చూచుటయేగాని యేమియు గన్పడదు. వెంటనే బాగు పార్కునకు జనిరి. అక్కడ నేమియు జాడ తెలిసినదికాదు. అంత బ్రాహ్మ[illegible]టచే వారు రహదారిబంగాళాకువచ్చి భోజనముచేసి వినయభూషణుని మందిరంబునకు జనిరి. వినయభూషణుడు వారల గౌరవంబున [illegible]రించెను.

విశ్వా—అయ్యా! కృష్ణజయంతికి మూడుదినంబులకు బూర్వము మీయింట సంగీతసభ జేయించినారు జ్ఞాపకమున్నదా?

వినయ—ఆ! లేకేమి? ఒక మైసూరు వేశ్య పాడినది.

విశ్వా—ఆమె యెచ్చటనుండును?

వినయ—ఆమె నివాసము బాగుబజారునందు కలదు.

విశ్వా—తెలిసినది.

వినయ—ఆమె యెందుకు?

విశ్వా—చెప్పగూడని రహస్యమున్నది.

వినయ—నాకు జెప్పిన నేదైన సహాయముజేతును.

విశ్వా—(రహస్యముగా) వలపులరాణియనియెడు నొక వేశ్య మారాజుదగ్గర చాలదినంబుల నుండియున్నది. ఆమె యిప్పుడు లేచి వచ్చినది. దానికొరకు వెదుకుచు నిక్కడకు వచ్చితిమి.

వినయ—ఇప్పుడు రత్నాబాయితో పనియేమి.

విశ్వా—వలపులరాణికి యామెకు స్నేహము. కాన యామె కేదైన దెలియునేమోయని.

అంత వారు చలనహేతుకశకట మధిరోహించి బాగుబజారు నకు వెళ్ళిరి. శీఘ్రముగనే వారు రత్నాబాయిగృహముం జేరి తలుపుదట్టిరి. రత్నాబాయి వెంటనే తలుపుదీసి వారలకు దగు మర్యాదలో నర్చెను

వినయ — రత్నాబాయీ! కుశలమా ?

రత్నా — అంత క్షేమమేనండి.

వినయ — మాయింట సభజేసిన దినంబున నీతోడ సభయంతంబున మాటాడిన యువతి యెవ్వరు ?

రత్నా — ఆమె వలపులరాణి! ఆమె పాలతనురాజువద్దనుండెడిదట. ఇప్పుడేమి పనియుండినది ?

విశ్వా — ఆమె లేచిపోయినది. ఆమె జాడ యేమైన నీకు తెలసిన జెప్పుదువని తలంచి నీవద్దకు వచ్చితిమి.

రత్నా — అట్లనా! దైవసాక్షిగ నాకేమియు దెలియదు! ఇప్పుడు మీరు చెప్పుచుండ వింటినే కాని నాకు దెలియదు. అసలు నాకు దెలియుటకేమియు నవకాశము లేదు.

కొంతవడికి వారు వెడలిపోయిరి. ఆరాత్రివారందరు వినయభూషణునిమందిరంబుననే విశ్రమించిరి. మరునాడుదయంబున నదేవిధంబుగ జెప్పనలవికాని స్థలంబుల కెన్నియోమార్లు వెళ్ళి పరీక్షించిరిగాని యాశాలత తెగిపోయినది. పవలంతయు నిటునటు దిరుగాడిరి. సంధ్యాసమయంబున వారు సముద్రతీరంబునకు జనిరి. సాయంకాలసమీరమునుగ్రోలుచు వార్తాపత్రికల జదువువారు లెక్కకు మిక్కుటముగ నుండిరి. విశ్వాసరావు కూర్చుండక యచ్చటనున్నవారందరజూచుచు బయలుదేరెను. అకస్మాత్తుగ నాతనిదృష్టి యక్కడగూర్చుండిన స్త్రీపురుషులమీాదబడెను. ఆతని యానందమునకు మేరయే లేదు. ఆతనిజూడగానె యాస్త్రీవ్యక్తి దిగ్గునలేచి పురుషుని 'పోవుదము'

హెచ్చరించినది. వెంటనే యామిథునము తమమోటారు నెక్కిరి. విశ్వాసుడు సమయస్ఫూర్తిగ వెంటనే యామోటారునకు వెనుకనుండు చక్రమును బట్టుకొని కూర్చుండెను. మోటారతివేగముగ బోవుచుండెను. ఒకటిరెండు తడవ లాతడధఃపతితుడగుటకు సంసిద్ధుడయ్యెను గాని యెట్లో మరల కూర్చుండెను. రాత్రి యేడుగంటలకు మోటారు మీరుబజారులో నొక గృహమువద్ద నాగిపోయెను. విశ్వాసరావు వెంటనే దిగి యామోటారునంబరును జదివికొనెను. దానిమీదనున్న యా యెల్ట్రుదీపమున నానంబరు విశదముగ నగుపడియెను. ఆతడానంబరు 2732 బి. అని చదువుకొనెను. వెంటనే యాబండిలోనుండి యా స్త్రీపురుషులు దిగి లోనకువెళ్ళిరి. ఆస్త్రీమూర్తి యెవ్వరు? ఆనెయే వలపులరాణి! ఆతడక్కడనున్న మఱ్ఱిచెట్టుచాటున దాగుకొనియెను. ఆస్త్రీపురుషులట్లు లోనకు జనినవెంటనే మోటారు తన స్థలమును జేరెను. కొంతవడికి విశ్వాసరావుగూడ నాభవనమునకు జని యచ్చట వీధిగుమ్మమువద్ద నొకసీమసున్నపుముక్కతో × అను గురుతువేసి రహదారి బంగాళాకు బోయెను. అచ్చట వినయభూషణుడును తక్కినముప్పురు నాతనిరాకకై నిరీక్షించుచుండిరి.

విశ్వా—వినయా! వచ్చితివా?

వినయ—నీవెక్కడకో మమ్ముల విడిచివెళ్ళితివి.

విశ్వా—కార్యసాఫల్యమైనది.

అంత నాతడు చేసిన ప్రతికార్యమును వరుసగా జెప్పెను. అందరు సుఖనిద్రాపరవశులైరి.

బాలభానుని కిరణజాలములు త్రిభువనంబులపైబడిన నెంతటి మూఢుడైనను నిదురనుండి మేల్కాంచకుండునా! ప్రకృతివచ్చి మనుజులమేల్కొల్పినట్లు ప్రతివారును లేచి తమకాలకృత్యంబులనెరవేర్చుదురు. ఇది మానవప్రపంచమున సహజమైన విషయము. విశ్వాసుడు

వినయభూషణాదులతో పురపాలకసంఘమునకు జనెను. లైసెన్సు గుమాస్తావద్దకు జని యానంబ రతనికి జెప్పి యాయంకెగలమోటారు యజమాని యెవ్వరని యడిగిరి. ఆగుమాస్తా కష్టపడి తుదకెట్లో యాబండియజమాని రత్నలాలనియు మీరుబజారున యుండుననియు తెల్పెను. అతనికి పదిరూప్యంబులిచ్చి వారు మీరుబజారునకు నొకయద్దెబండిపై వెళ్ళిరి. విశ్వాసరావు దిగి యాతడుగుర్తించినగృహ మెయ్యదియోయని పరీక్షించెను. ఆతడు నిలువెల్ల స్తంభితుడైపోయెను. అన్ని యిండ్లమీదను వరుసగా నాగురుతు లే! ఈసారి వారందరక్కడనున్న యొక పెద్దమనుష్యుని యడిగిరి. లోనకుబోయి రత్నలాలున్నాడేమొ కనుగొనిరి. లేడని తెలిసికొని వారందరు వినయునిమందిరంబునకు వెళ్ళి సాయంకాలమునకు విశ్వాసరావు తనసేవకనికాయముతో పాలతనునగరమునకు వెడలెను.

వలపులరాణి.

ద్వితీయఖండము.

హత్యావిధానము—పరిశోధన—సాఫల్యము.

౧

ఈదినమున 'కృష్ణానందభవనము' నందు 'ఫిరంగిగుండు' అను కథయొక్క పరిశిష్టఖండము విద్యుద్దీప ప్రదర్శనము జరుగుచుండెను. ఆకథ జనులందరకు హృద్యానవద్యంబుగ నుంటజేసిచాలమందివెళ్ళిరి. శృంగారమిథునము తమ మోటారుపై వెడలి లోనకుర్చీలపైగూర్చుండి కథను జూచి యానందించుచుండిరి. అందు జరగుచున్నభయంకర సంఘటనము—శత్రుజనభీతకృత్రిమజాలములును—సాహసనైపుణ్య కృత్యములును—మనఃక్లేశహత్యారహస్యములున్ను గాంచినదాదిగ రత్నలాలునకు భయము వొడముచుండెను. వలపులరాణి ప్రోత్సాహముచేత నాతడా ప్రదర్శనాంతమువరకు వెడలలేదు. సరిగా రాత్రి రెండుగంటలకు ఆట యాపబడెను. రత్నలాలుమనస్సింకను స్వాస్థ్యమును బొందలేదు. అంతయు నంధకారము. తమము నల్గడల విస్తరించెను. మింట జుక్కలు మినుకుమినుకుమని ప్రకాశించుచున్నవి. విద్యుద్దీప ప్రదర్శనాగత జనులయరపులు—శకటముల రొదరొదలు—ఏటిచే భూనభోంతరాళములు ఘూర్ణించుచున్నవి.

అట్లు మోటారు పరంజ్యోతిమలాలువీధినుండి పోవుచుండెను. భవనంబులుసైతమాయంధకారమున గన్పడుటలేదు. ఇంతలోనజాండ

మంతయు మేఘావృతమయ్యెను. దట్టముగనల్లుకొనిన మేఘావళుల నుండి భూమి ఘూర్ణిల్లజేయుచు నురుములు ప్రారంభించెను. విద్యుత్కాంతులనందగు మెఱపులు గనులమిరుమిట్లుగొల్పుచుండెను. అంతయు భీభత్సముగానుండెను. అట్టిసందిగ్ధసమయంబున—వర్షము మదమత్తేభకుంభసదృశముగ కురియుచుండినసమయంబున—చలనహేతుకశకటమానందకుటీరము దాటిపోవుచున్నసమయమున—అట్టితరి మరియొక మోటారు రత్నలాలుమోటారున కెదురాయెను. ఆనూతనచలనహేతుకశకటమునడుపువాడు మద్యపానపరవశుడైయుండెనేమోయని రత్నలాలుమోటారుడ్రైవరు తనబండినాపెను. ఆక్రొత్తమోటారునుండి యిర్వురు వ్యక్తులు తమబండి దిగి రెండుతుపాకుల ప్రేల్చిరి. రత్నలాలు కూర్చుండినవాడట్లే మోటారులో బడిపోయెను. ఆతనికి తుపాకిగుండు హృదయంబున దగిలెను. మరల కొలదిఘటికలలోనె యింకొకగుండు తగిలెను. డ్రైవరునకు పాదము విరిగిపోయెను. ఆదుష్కర్ములట్లు వలపులరాణిని తీసికొనిపోవలయునని ప్రయత్నింప యింతలో ప్రదర్శనము జూచి వచ్చుజనులనెక్కించుకొనివచ్చునద్దెమోటారుబండి వచ్చుటజేసి హంతకులు తుపాకులగాల్చుచు బయలుదేరి వెడలిపోయిరి. వారునల్వురును నీలాంబరములచే దమయొడలు గప్పికొనుటచేత వారి నెవ్వరు గుర్తింపజాలకపోయిరి. వెంటనే రత్నలాలుమోటారుడ్రైవరు తనమోటారు నతివేగముగ నడుపనారంభించెను. రత్నలాలుభవన మింకను రెండుమైళ్ళున్నది. రత్నలాలునకు నోటమాటలేదు. రక్తముస్రవించుచుండెను. డ్రైవరు వివర్ణవదనుడైపోయెను. చేతులు గజగజవడంకజొచ్చెను. వలపులరాణిభయవిహ్వలమైపోయెను. ఆమెయాతనిప్రక్కన గూర్చుండెను. ఆతని యూరడించ మొదలిడెను. హఠాత్తుగ మరలదుపాకులప్రేల్పులు ముందు వినబడెను. వలపులరాణి తన విద్యుద్దీపమును వెలిగించి ముందుకుజూచెను. మోటారువచ్చుచుండెను. ఈసారిడ్రైవరు

భయభ్రాంతుడై పోయెను. కన్నులనీరు నించెను. ఆవచ్చుమోటారట్లు వచ్చి వీరిమోటారును మరలగొట్టెను. ఈసారి వలపులరాణినిదస్కరించవలెననిగాబోలు వారలలో నొకడు తనబండి దిగి వీరలబండిని సమీపించెను. ఆతనికొక చేతిలో రివాల్వరును, రెండవచేతిలో కత్తియు నుండెను. వలపులరాణి నిర్భయముగా దనమేలిముసుంగునుండి యొక రివాల్వరుదీసి పేల్చి "దురాత్ములారా! మాటిమాటికి మమ్ముట్లు బెదరింతురా" అనుచు నానూతనవ్యక్తిపై లంఘించెను. అబలలకులోంగు బేలయగు నాకాలకాకోదరము శాంతించి వెడలిపోయెను. ఈసారిహంతకులు ముగ్గురేయుండిరి! ఈసారిచూపిన సాహసము వలపులరాణికి వన్నెదెచ్చెను. ఆమె ధైర్యకంచుకము దొడిగికొన్నట్లు నిశ్చలమానసంబుతో ధైర్యమతిశయింప బండివానిని హెచ్చరించుచు బయల్వెడలెను. హంతకులు దమదారిబట్టి పోయిరి. అచిరకాలంబులోనె వారు రత్నలాలుమందిరము జేరిరి. అచ్చటనున్న సేవకుని బిలచి యాబండిలో నున్న రత్నలాలును బండినడపువానిని లోనకుదీసికొనిరమ్మనమనియాజ్ఞాపించెను. రత్నలాలు నొక బరపుపై బరుండబెట్టిరి. ఆతనికి శైత్యోపచారంబులెన్నియో చేయు ప్రారంభించెను. అది సఫలమగునా!

౨

రత్నలాలు మెత్తనిపరపుపై బరుండియుండెను. మోహనలాలును, వలపులరాణియు, తదితర బంధువర్గమును నాతనిచుట్టును గూర్చుండి దుఃఖించుచుండిరి. డాక్టరు వరప్రసాదుడు రత్నలాలునకు లెక్కలేనిమందుల వాడుచుండెను. ఆతనికి తెలివియే లేదని డాక్టరుచెప్పగానె యందఱు పెద్దపెట్టున యేడ్చిరి. మధ్యమధ్య డాక్టరు వారలనూరడించుచుండెను. వరప్రసాదుడిచ్చిన మందులబలముచేత రత్నలాలుగాయములనుండి స్రవించురక్త మాగిపోయినది. అప్పు డాతడుకనులవిప్పి చూచునని యాశపడిరి.

వర—మోహన్‌లాల్! తుపాకిగుండ్లు రెండు హృదయకోశము లోనున్నవి. దెబ్బలు బలముగా దగిలినవి.

మోహ—జీవించునా ?

వర—ఏమో యెవ్వరు చెప్పగలరు! దైవమే మనకిప్పట్ట నశరణ్యము. ధైర్యమును వీడకుడు. నాచేతనైన సహాయముచేసెద. తరువాత మీయదృష్టము.

అంత నాతడు తనప్రభావముచే యాసీసపుగుండ్లను హృదయకోశమునుండి తీసివేసి నీటిలో వేసెను. రత్నలాలుశరీరమంతయునొక్కమారు రక్తసిక్తమైపోయెను. వెంటనేడాక్టరు మందునునడపెను. రక్తమాగినది. మంటతగ్గుటకుగూడ మందునిచ్చెను. రత్నలాలు మరియొకవైపునకు పొరలెను. అందఱు నాశతో నిరీక్షించుచుండిరి. రత్నలాలు కొన్నియస్ఫుటవచనములు పలికెను.

రత్న—ఏం—ప్రసాదుడా—వచ్చి— నాకు — యిట్లు—వుం—ఏం—చేసిన—తమ—దయ

ఇక మాటాడజాలకపోయెను. ఒక అరగంటకు మరల కనుల దెరచెను. దాహము కావలెనని సంజ్ఞచేసెను.

వర—బాబూ! నీకెట్లున్నది! బాధయేమైన దగ్గినదా?

రత్న—ఏం—తగ్గ—ఇక—నే—బ్రదు—జాల— మోహనా! మోహనా—వర్త—జాగ్రత—నాపే—నిల్పుము—

వరప్రసాదుడు నాడినిపరీక్షించెను. లలాటము గుంచించెను.

వర—మోహన్‌లాల్! అపరాధపరిశోధకుని, పోలీసు కమీషనరును బిలువబంపుము అత్యావశ్యకము. ఏవిధమైనయాలస్యమును కూడదు. బ్రదుకుట దుర్లభము.

మో—ఇదివరకే కావించితిని. ఆపరిశోధకుడే కమీషనరును గూడపిలచుకొనివచ్చును. ఈసరికే బారందఱువచ్చుచుందురు. డాక్టరు

బాబూ! మాకొంప నిలుపుము. శక్తికొలది పని చేయుము. ఇంతలో బహిర్ద్వారమువద్ద నెవ్వరో "రత్నలాలు గృహామిదియేనా" అని యడిగిరి. మోహన్‌లాలు లేచి నిలువంబడి తొంగిచూచెను. ఇంతలో రమాకాంతుడు, నాతని మేనల్లుడు గౌరీశంకరుడును, పోలీసుకమీషనరు రాజరత్నమును వచ్చిరి. మోహన్‌లాలు లలాటమును గుంచించెను. అది రమాకాంతుడు గనుపెట్టకపోలేదు.

వర—రమాకాంతా! ఆలసించితివి- కబురందలేదా?

రమా—కబురేమిటి—కబురు నాకు రానేలేదు. నేను ప్రొద్దున నే రాజరత్నముయింటికిపోవ ఆతడు రాత్రి యానందకుటీరమువద్ద నెవ్వరో పోరాడిరనియు నెవ్వరినో తుపాకితో గాల్చిరనియు నది చూచిన రామనాధము చెప్పినాడట. ఆ చనిపోయినది రత్నలాలువలెనున్నాడనికూడ జెప్పినాడట. ఆసంగతియంతయు రాజరత్నము చెప్ప నేను నామేనల్లుడాతనితో గలసివచ్చితిమి.

వర—మోహనా! కబురంపలేదేమి?

మో—కబురుపంపిననా డాలస్యమెంతైన జేసియుండునేమో-

అంత రత్నలాలు రమాకాంతునకు రాత్రిజరిగిన భయంకర హత్యాభిధానమంతయు బూసగ్రుచ్చినట్లు చెప్పెను. ఆతడు చెప్పినదంతయు రాజరత్నము లిఖితపూర్వకముగా దీసికొని మోహన్‌లాలుచే దస్కతు చేయించుకొనెను. రమాకాంతు డాలోచించుచుండెను.

రమా—డాక్టరుబాబూ! ఏమి యాలోచించుచున్నారు?

వర—నమ్మకము లేదు. ఈతని శరీరము వాతగతి తిరిగినది.

రమా—మోహన్! ఏల యాలసించెదవు. మరణశాసనము వ్రాయించి దస్కతు చేయింపుము. తరువాత విచారించిన ప్రయోజనము లేదు.

కలమును కాగితమును దీసికొని న్యాయవాది లోకేశ్వరరావు చేత మరణశాసనము వ్రాయించిరి. అందు రత్నలాలు భార్యకుముప్ప ది లక్షలరూప్యములును, వలపులరాణికి రెండులక్షల రూప్య ములును, హంతకుల గనుగొనినతరువాత, యపరాధపరిశోధకునికి పదివేల రూప్యములును, మిగిలినదంతయు మోహన్‌లాలునకును జెందునట్లు ను మరణశాసనము వ్రాయించి యాతనిచే దస్కతుచేయించిరి. పది నిముసముల పదపడి రత్నలాలుముఖము వివర్ణమైపోయెను. కనులు మూతలుపడినను. శ్వాస దీర్ఘముగా జరుగుచుండెను. వరప్రసాదు డు నాడిచూచి యాతనిక్రింద బరుండబెట్టుమనియె. అందఱు వెక్కివె క్కిన యేడ్చుచుండిరి. రత్నలాలు చనిపోయెను !!!

3

మన కథాకాలమునాటికి రమాకాంతుడే బొంబాయినగరమున ప్రసిద్ధిజెందిన పత్తేదారుడై యుండెను. ఆతనికి సుమారు ముప్పదివత్సర ములుండును. చామనచాయగ నుండును. సుమారారడుగులపొడు గుండును. విశాలవక్షముతో విరాజిల్లుచుండును. ఆతడు ధూమపాన మద్యపానములు జేయడు. ఆతనిధనము విశాలమైనది. ఆతనిభార్య యన్నపూర్ణమ్మ సత్స్వభావముగల పతివ్రత. భర్తృశుశ్రూష యామె గుణసంపదను ద్విగుణీకృతము జేయుచుండెను. ఆదంపతుల యన్యో న్యానురాగము సుఖదాంపత్యము వేనోళ్ళచిలువలైనను బొగడశక్యం బుగాదు. ఆతని మేనల్లుడగు గౌరీశంకరుడు పట్టపరీక్షయందు తీర్ణుడై రహస్యభేదనశాస్త్రమభ్యసింపవలెనని కుతూహలముచే దన మేన మామవద్దనేయుండి యపరాధపరిశోధనలలో నాతనికిదోడ్పడుచుండె డివాడు. రమాకాంతునకుగూడ దన తదుపరి యాతననే యాయూర ప్రసిద్ధపత్తేదారుని జేయవలెనని సంకల్పము. రమాకాంతునకు సదా

యపరాధపరిశోధనమే ముఖ్యమైనపని. దానిపల్లనే యాతడు వేలకొలది ధన మార్జించెను. రత్నలాలుహత్య యాతని మనస్సునంతయు గలచివైచుచుండెను. ఆతడెప్పు డిట్టి యసందర్భహత్యారహస్యమును పరిశోధించ లేదు. ఎప్పుడును నింతటి గొప్పబహుమతి యాతనికి చేకూర లేదు. రత్నలాలు హత్యయం దాతనికి చేకూరినది యొక్కనిదర్శనము. ఆతడు తన శయనాగారమున నొంటిగ కూర్చుండి తన జేబునుండి యాసీసపుగుండ్లను దీసి పరిశోధింప మొదలిడెను. ఇంతలో గౌరీశంకరు డచ్చటకు వచ్చెను.

గౌరీ—మామా ! ఏమియాలోచించుచున్నారు ?

రమా—హత్యసంగతియే-

గౌరీ—నిదర్శనము లాగుండ్లేగదా ?

రమా—ఈగుండు కుంకుడుకాయయంతయున్నది. కావ యిది రివాల్వరుదిగాని పెద్దతుపాకీది గాదు.

గౌరీ—పెద్దతుపాకీది యెంతయుండును ?

రమా—ఉసిరికాయయంత యుండును. ఈగుండ్లు మిక్కిలి వాడినట్లు లేదు. నిన్ననో లేక మొన్ననో కొనబడియుండును. ఇవి యంత బరువుగ గన్పడవు. దీనివలన హంతకులు చంపదలచుకొనిరా లేదు. భయముపెట్టుటకును, అపాయమువచ్చిన దప్పించుకొనుటకును వచ్చియున్నారు. (త్రిప్పిచూచి) దీనిమీద యింగ్లీషుఅక్షరములున్నవి. V. R. అను సంకేతాక్షరము లున్నవి.

రమాకాంతునిమోమున కౌతుకము తాండవమాడెను.

రమా—గౌరీ ! వెళ్లుదము పద.

గౌరీశంక—ఎక్కడకు ?

రమా—ఎక్కడ కందువేమి ? పురపాలకసంఘమునకు.

గౌరీ—ఎందుకొరకు ?

రమా——ఈయక్షరములు సంకేతముగాగల తుపాకీలదయారు చేయుషాపు యెవరిదో యెక్కడనున్నదో దానిపేరేమో కనుగొందము. దానివలన మనమక్కడకు పోయిన వారిపట్టికలో దాని నెవరు కొన్నది కన్పడును. ఆకొన్నవారివద్ద కప్పుడువెళ్ళిన మనకార్యము నెఱవేఱగలదు.

అంత వారు పురపాలకసంఘమునకు వెళ్ళిరి. గుమాస్తావద్దకు [illegible] షాపులవారిపేరుల నడిగెను. కాని యీసంకేతముగల తుపాకులషాపు పేరునను వారలకు గన్పడలేదు. వారియాశ లడుగంటినవి. [illegible] పోలీసుకార్యాలయమునకు బోయిరి. వారు [illegible]కి రాజరత్నము కూర్చుండియుండెను.

కమా——రమాకాంతా! నిదర్శనము లేమైన దొరకెనా?

రమా——ఇది పత్తేదారుపని. మరునాడే హంతకులు పట్టుపడు[illegible] [illegible]——ఇది యేటిమాట?

కమా——హత్యాస్థలమువద్దకు బోయి చూచితిరా?

రమా——లేదు. మీరుకూడవచ్చిన బోవుదము.

అంత వారు హత్యాస్థలమును జూడనేగిరి. అచిరకాలంబులోనే వారు మలబారుహిలురిడ్జివీథిలో నానందకుటీరమునకు సమీపమందు దిగిరి. ఆయుద్యానమంతయు నత్యంతశిథిలస్థితియందుండెను. ఆ మందిరశ్వేత[illegible]కారములు సగమువరకు పైభాగము క్రిందపడి యుప్పాట్లపై జమ్మి[illegible]చెట్లు అక్కడక్కడ మొలచియుండెను. దానిని నొకరొకడు సదా రక్షించుచుండును. రమాకాంతుడు మున్ముందుగా నాతనివద్దకు వెళ్ళెను.

రమా——రోశిగా! బాగున్నావటరా.

రోశి——[illegible]నేమునా[illegible]ను బాబూ.

రమా—నిన్నరాత్రి యిచ్చట నేదైనపోరాటము జరిగియున్నదా? నిజము తెల్పుము.

రోశి—ఎందరోనండి! రాత్రిరెండుగంటలకు ఇక్కడచాలనే పుతుపాకులగాల్చుకొని పోరాడిరి. అంత నేను నిద్రనుండి మేల్కాంచి నల్దిశల బరిశీలించి తుదకు భయపడి పరుంటిని. ఇంతకన్న నెక్కుడు నాకేమియు దెలియదు.

రాజరత్నం—రోశిగా! నేనెవ్వరినో యెఱుంగుదువా! నేను పోలీసుకర్మచారిని. ఈతడు పత్తేదారుడు.

రోశిగాడు భయకంపితుడైపోయెను. చెమట గ్రుమ్మరించెను. దేహము వణకజొచ్చెను. ముఖము వెలవెలబారెను.

రాజ—భయపడకుము. ఉన్నసంగతి చెప్పుము.

రోశి—అయ్యో! బాబూ! ఇంతకన్న నాకేమి తెలియదు.

రమా—నిన్నపవలుగాని, మరిరెండుదినములకు ముందుగాని యిచ్చట కెవ్వరైన వచ్చియుండిరా?

రో—లేదుబాబూ—ముసలివాడను నన్నెందుకు శాధించుతారు. ఇది నా స్తవము.

రమాకాంతు డక్కడనుండి నల్దిశల బరిశీలింప మొదలిడెను. ఆత డిట్లని తలపోసెను. "ఈమలుపులోనె హంతకులువచ్చి హత్య చేసిరి. అచ్చట గాజుపెంకులు గోడమీద నూడిపోయినవి. దానివలన వారు లోననుండియే వచ్చియుండిరి. లేదేని బయటనుండి లోనకు వెన్పువచ్చు నైనగల్గును. కాని యిది జరుగనేరదు. హంతకులకు రోశిగానికి యెట్టిసంబంధమును లేదు. ఉన్న వీరు గోడ దుమికి వెళ్ళవలసినంత యవసరము లేదు. ఇదియే నిశ్చయము.

అంత నాత సమీపమున నున్న ప్రతిస్థలమును వెదకజొచ్చెను. [illegible] యాతని

కొక ఛాయాపటము దొరకెను. దానిపైన V. R. అను సంకేతముం డెను. ఇంతియేకాక యాతనికొక చేతిరుమాలు దొరకెను. అద్దాని చివరలగూడ V R. అను నాంగ్లసంకేతము లొకేవిధముగ నుంటజే సి యాత డాశ్చర్యచకితుడైపోయెను. ఆతడు వలపులరాణిని జూడవ లెనని వెళ్ళుచు రాజరత్నమును మిగిలినవారల బంపివైచి శీఘ్రగమ నంబున వెడలిపోయెను.

౮

రమాకాంతుడు వచ్చునప్పటికి వలపులరాణి తనగదియందు గూర్చుండి యేదియో యాలోచించుచుండెను.

రమా—వలపులరాణీ! ఏమి యాలోచించుచున్నావు ?

వల—జరిగిన సంఘటనముగూర్చి యాలోచించుచుంటిని.

రమా—హంతకుల నేమాత్రమైన గుర్తించ లేదా ?

వల—గుర్తుపట్టిన జెప్పనా ?

రమా—నే నడుగు ప్రశ్నలకు సదుత్తరంబుల నిమ్ము.

వల—అడుగుడు. ఇప్పుడేవచ్చెదను. బాయమ్మగా రెందుల కో పిలచుచున్నారు. వెళ్ళకుడుసుమా! అని యామె యటనుండి వె డలిపోయెను. వలపులరాణి యేమైన నిదర్శనములు చెప్పునేమోయ ని రమాకాంతునకు ఆశవొడమెను. ఆత డాగదిబయటకువచ్చి యం తయు బరీక్షింప మొదలిడెను. అచ్చట నొక చిన్నపేటికయందు మం దుసీసా యొకటి యాతనికి లోచనగోచరంబయ్యె. వెంటనే యద్దాని గైకొని చూడ దానిపైన "రాజారావు కల్యాణనగరము" అని యుం డెను. ఆతడాలోచింప మొదలిడెను. దాని బిరడాదీసి లోనజూచెను. అంతయు పసరు—వనమూలికలనుండి తీసినపసరు—కాన్పించెను. ఆపసరును దయారుచేసినది యారాజారావని యాతడు గ్రహింపక పోలేదు. ఇంతలో వలపులరాణి యచ్చటకు వచ్చెను.

వల—అయ్యో! ఏమో యడిగెద మనినారే !!

రమా—కోపగించుకొనకుము. రత్నలాలునకు బూర్వము వాస్తవముగ నీవెవ్వరియొద్ద నుంటివో చెప్పుము. నిజవృత్తాంతము జెప్పిన నిద్దరకు లాభమే.

వల—నేనిదివఱకెవ్వరి యాశ్రియమున నుండలేదు.

రమా—నీ వయ స్సెంతయుండును ?

వల—పదునెన్మి దేండ్లుండును.

రమా—ఇంతదనుక నెవ్వరియాశ్రియమున నుండలేదనిన నమ్మకము నాకుండునా ?

వల—రత్నలాలునకు బూర్వము నేను జిజూరులో నుంటిని.

రమా—అక్కడ నీకు సంరక్షకు లెవ్వరు ?

వల—మాయమ్మయే.

రమా—మీయమ్మపేరేమి ?

వల—అలివేణి.

రమా—మీపుట్టుకస్థల మెయ్యది ?

వల—పునహా.

రమా—అచ్చట మీ కేమైన గృహములుగలవా ?

వల—ఇదివరకొక యిల్లుండెడిది. కాని యిప్పుడమ్మివేసితిమి.

రమా—జీవనమేమి ?

వల—పాటకచేరీలపైన.

రమా—అలివేణి చేయుచుండెడిదా ?

వల—ఔను.

రమా—మీయమ్మ యిప్పు డెవరిని బెండిలియాడినది ?

వల—జిజూరులోనున్న గోపాలరావనునతనిని.

అంతలోనాతఁడు తనదగ్గరనుంచి యొకఛాయాపటముదీసి చూపెను. ఆమె యాశ్చర్యభావమును మాటుపరచుచుండెను. రమాకాంతుడు కనుపెట్టకపోలేదు.

రమా—ఈపటము నీదికాదా ?

వల—ఇది నాదికాదు.

రమా—మరియెవ్వరిది ?

వల—ఇది మాయమ్మ యలివేణిది.

రమా—కాదుకాదు. ఇది నీపటమే- అబద్ధమాడుచున్నావు. నే నెవ్వరినో యెఱుంగుదువా ! పత్తేదారుడను.

వల — ఐనభయమేమి ?

రమా—నీవు నిజముచెప్పకున్న నిన్నే దోషిగా నెంతును.

వల — ప్రమాణము లెవ్వి ?

రమా—ప్రమాణములకుకొదువయేమి కావలసినన్నియున్నవి.

వల—ఇప్పుడు నేనుదోషినేనా !

రమా—కొలదికాలములో నిస్సంశయముగ నట్లేయగుదువు.

వల—(ఆలోచించి) ఇది నాపటమే.

రమా—ఎచ్చటతీసిరి ?

వల—బిజూరులోనె.

రమా—ఎవరుతీసిరి ?

వల—మాయమ్మమేనత్తకుమారుడుతీసినాఁడు.

రమా—ఎప్పుడు తీయించుకుంటివి ?

వల—నాజన్మదిన మహోత్సవ సమయమున.

రమా—ఆతనిపేరేమి ?

వల—వినోదరావు.

రమాకాంతుడు పటముపైనున్న V. R. అను సంకేతాక్షరములు వినోదరావునకు సరిపోయెను.

రమా—ఇప్పుడు నీవబద్ధము చెప్పిన యెందులకు ?

వల—నేనద్దాని గుర్తించజాలకపోయితిని. తరువాత బాగుగా పరిశీలించినతదుపరి తెలిసికొంటిని. రమాకాంతా ! నేను దోషినా ?

రమా—నే నంటినా !

వల—మీయభిప్రాయ మట్లుండుటవలన ననుకొంటి.

రమా—నీవబద్ధ మాడుచుంటివని నిన్ను బెదరించితిని గాని నీవు నిజముగా దోషివని నే నంటినా !

వల—ఇంకేమి కావలయునో యడుగుడు.

రమా—నాకింకేమియు నక్కరలేదు. కావలసిన సాక్ష్యముండవలయును.

వల—దేనికి ?

రమా—రత్నలాలు హత్యలోను—నీవు చెప్పినదానిలోను-

వల—సరేలెండి.

అంత రమాకాంతు డింటికి వెళ్ళి భోజనము చేయుచుండెను. ఇంతలో గౌరీశంకరుడు అచ్చటకువచ్చెను. ఇద్దరునుచాలసేపుమాట్లాడిరి.

౫

కల్యాణనగరము బొంబాయిపట్టనంబునకు సుమారొకనూరుమైళ్ళుండును. కళ్యాణనగరమంతయు జనులకు మహోత్సాహసంజనకమై దర్శనీయమై యలరారుచుండును. వింతభవనములు లెక్కకు మిక్కుటము. ఆనగరశోభను నాపట్టనమందున్నపూదోటలు ద్విగుణీకృతము జేయును. రథ్యలు కడుంగడు విశాలములు. రాజారావుభవనము కల్యాణనగరమున చివర పూదోట మధ్యమున నుండెను. శీఘ్ర

కాలంబులోనె రాజారావు గృహంబునకత్తరులమ్ము వర్తకు డొక్కడువచ్చి మాట్లాడుచుండెను. అతడే రమాకాంతుడు! ఆయింట రాజారావొక పడకకుర్చీయందు కూర్చుండి ధూమపానము చేయుచుండెను.

రమా—ఏంబాబూ! అత్తరుకావాలా ?

రాజా—ఏం అత్తర్లున్నవి.

రమా—రోజివియూఅత్తరు—చందినీయత్తరు—

రాజా—చందినీ యేలాగు.

రమా—తులం పదునైదురూకలు.

రాజా—చాలధర.

రమా—మాది మైసూరు. ఈయత్తరు మేమే స్వయంగాతయారుచేయుచున్నాము. ఇందులో జెరుపేమియులేదు. అంతా నిఖార్సది-రమాకాంతు డంతట తనపెట్టెలో నొకసీసానుదీసి క్రిందపెట్టెలోనవెదకజొచ్చెను. మరియొక చిన్నసీసా తీసెను. దానిలో చందినీయత్తరుండెను. ఇంతలో రాజారా వక్కడ ప్రథమమునునుంచిన పెద్దసీసాను దీసికొని చూచెను. చూడగనే యాతనిముఖము వెలవెలబారెను. వివర్ణము చెందజొచ్చెను. ఆశ్చర్య చకితుడైపోయెను. రమాకాంతు డద్దాని ప్రతిక్షణమును గనుపెట్టుచుండెను. వెంటనే యాతడు తనచందినీసీసానుదీసికొని—

రమా—ఇదిగోనండి.

రాజారావు రమాకాంతుని దేరిపార జూచుచుండెను. తీక్షణప్రసారము మదమత్తేభకుంభయుగళస్థ భయంకర హర్యక్ష నిశితలోచనతీక్షణతను నోడించెను. లలాటమును గుంచించెను. కనులర్ధస్ఫుటమ్మున దెరచి క్రిందికి దేరిపారజూచెను. ఇది యంతయు రమాకాంతుడు గనుపెట్టకపోలేదు. ఆతనివృత్తి, యభినయము, భావజాలములు. ఇవన్నియు రమాకాంతున కనుమానాస్పదములుగ నుండెను. ఆసీసా

యంతయు పచ్చని పసరుతో నిండియున్నది. దానినే రమాకాంతుడు మోహనలాలు యింటివద్ద వలపులరాణితో మాట్లాడుటకు వెళ్ళి నపుడు చూచి కైకొనినది. దానినే రాజారావు చూచి నిశ్చేష్టితుడై యుండెను. రమాకాంతు డిట్లాలోచించెను. "రాజారావే యీపసరును తయారుచేసి యుండును. ఇది యేమో చాలరహస్యమైనదియై యుండ నోపు. లేదేని రాజారా వెందులకు నిశ్చేష్టుడు గావలెను. ఈతడు హత్య చేసియుండునా యేమి, చేసియైనను నుండును. లేదా హంత కులతో సంబంధముండును. ఇంకను యీత డేమిపల్కునో చేష్ట లెవ్వియో గన్పట్టెదను" అని యాతడు తీవ్రముగా నాలోచించె.

రమా—తీసికొంటారా?

రాజా—తీసికొనియెదను నీ దేయూరు ?

రమా—మాది బెల్గాం.

రాజా—నీపేరు ?

రమా—నాపేరు షేకుమస్తాన్.

రాజా—నీవేంపని చేస్తావ్ ?

రమా—అత్తరు లమ్మటమే. ఇంకేమి యుద్యోగ మున్నది. అప్పు డప్పుడు వైద్యం జేసేది.

రాజా—వైద్యం తెలియునా ?

రమా—తెలియును. కాని చాలాడబ్బు అత్తరుమీదనే లాభం యెక్కువ.

రాజా—నేనుగూడ వైద్యం జేస్తాను. నీవు నాకు తోడ్పడు తావని యడుగుతున్నాను.

ఇంతలో అక్కడకు మరియొక నూతనవ్యక్తివచ్చెను. రాజారా వతనివంక జూచెను. ఆనూతనవ్యక్తి యేదియో కనుసన్న జేసెను. అది

రమాకాంతుడు కనుపెట్టెను. అతడు గర్గొనజాలకుండెనని వా రనుకొనిరి.

రాజా—సరే; తులం యిచ్చిపోమ్మూ- ఈ సీసాయేమి ?

రమాకాంతుడు ప్రత్యుత్తరంబున కాలోచించెను.

రమా—అయ్యా ! యిదియొక పసరు. గాయముల కమోఘమైన యౌషధము.

రాజా—నీ వెవ్వరివద్ద తీసికొంటివి ?

రమా—బొంబాయిలో రాజారావను నతనివద్ద గొంటిని.

రాజా—ఏ రాజారావు ?

రమా—కోమటి పిల్లవాడండీ-

అంత రమాకాంతుడు తులం చందినీయత్తరిచ్చి రూకలు గైకొని యిట్లు వెడలెను. అంతకు పూర్వమే గౌరీశంకరుని రాజారావు తోటమాలిగా నియమించియుండెను. మధ్యాహ్న మొంటిగ నాతనితో బ్రసంగించి సాయంకాలమునకు యింటికి జనెను.

౬

రమాకాంతుడు ఇంటికి వచ్చువప్పటికి యాతనికొకయుత్తరము వచ్చియుండెను. దానిని చేతగొని యిట్లు చదువుకొనెను.

"రమాకాంతా ! నీపేరు మేము వినియుంటిమిగాని నిన్నన్నడు జూడలేదు. నీవిప్పుడు బొంబాయిలోనియపరాధపరిశోధకాగ్రగణ్యుడవని యందరు నమ్ముచున్నారు. వారు కేవలము మూఢులే. ఎందుకనః నీవంటి మూఢుని, తెలివిలేని వానిని, ఆలోచనాహీనుని, యమాయకుని, నొక గొప్ప రహస్యభేదకుడనుచు, నపరాధపరిశోధకాగ్రగణ్యుడంచును నెంచుచున్నారు గనుకనే. నీకు రహస్యభేదనమందు తెలివియున్నదా- అదియే శూన్యము. నీమేనల్లుడెక్కడనున్నాడో మాకు

దెలియును. వానిని సాధ్యమైనంతవరకు యీపూట కారాగృహంబున నో లేక యమసదనంబుదునో పడవేయగలము. క్రమముగ నీవు కూడను నాతని గలుసుకొనునట్లు చేయగలము. తదుపరి నీభార్య యన్నపూర్ణమ్మను మాయిచ్చవచ్చిన మేలంగు జెరుపుదుము. ఇది నిక్కవము. ఐనను స్నేహితునివలె నీకు కొన్ని హితవాక్యము లుప దేశించెదము. నీవు ప్రథమమున మమ్ముల గనుపెట్టజాలవు. కను పెట్ట ప్రయత్నింతువు. ప్రయత్నమధ్యమున నీవు పెను కష్టసాగరవీచి కాపరంపరల నాపుటకు వారాకరమే లేదు. తుదకు ఫలించు నను కొందువా- అది స్వప్నవృత్తాంతము. ఫలిత మేమన; నీయసువులను, ధనకనక వస్తువాహన తారాసుతస్నేహిత బంధుజాలంబుల పోగొట్టు కొందువు. ఎందు కీయసంబద్ధహత్యారహస్యభేదనకార్యాలోచనము. నీవు కాదుగదా నిన్ను సృష్టించిన యబ్జయోని యైనను మమ్ముల గనుపెట్టజాలడు. నీవంటి రమాకాంతులు పదివేలమంది యైనను మా నూతన భయంకర సంఘటనములను దెలుసుకొనజాలరు. కాన నీవీ కార్యాలోచననుండి వదలుకొనుము. మనస్సును నాతురతతో మైత్రి గల్గింపకుము. ఈప్రయత్న మచిరకాలంబులోనె వదలుము. లేదేని నీ శిరచ్ఛేదనమే నిక్కవమని తలంచి పనిచేయుము.

రాజరత్నం శిరము మూడుదినంబులలో నెగిరిపోవునని చెప్ప వలయును. ఆతనిభార్య లక్ష్మీధరపురంబుననున్నదని తెలియును. ఆమె నెట్లయినను గ్రహింతుము. రాజరత్న మామెను చూడకముందే మేము తీసికొని పోదుమని జాగ్రతగా జెప్పవలయును.

మోహన్‌లాలుని జంపవలసినంత యవసరము మాకు లేదు. వలపులరాణి యస లవసరమే లేదు. ఆ భయంకరనారీభూత మా మోహన్‌లాలాశ్రియమందే యుండనిమ్ము. ఆమెను మేముబలాత్కా రముగనైన దీసుకొని వెళ్ళలేకపోతేగదా మాకంతతొందర! ఎక్కువ

కాలము గడపిన యేదియెట్లు పరిణమించునో చెప్పజాలము. గౌరీశంకరుని జంపవలయు.

ఇట్లు,
ఆనందకుటీరమువద్ద హంతకులు.

రమాకాంతు డుత్తరము చదువుచున్నంతకాల మన్నపూర్ణ పెద్దపెట్టున నేడ్వదొడంగెను. రమాకాంతు డూరడించెను. ఆమెదుఃఖ మాగనే లేదు తుదకు-

రమా—ఎంతచెప్పినను వినవైతివి. నాకు వచ్చులేఖలు నీవెందుకు విప్పితివి. అందులోనిసంగతుల నెందుకు జూచితివి. అది మంచి పనియని తలంచుచున్నావుగాబోలు. మగవారిలేఖ లాడువారు సవరింతురా. ఊరకుండుము. ఇక యెప్పు డటుచేయకు.

ఇంత ధైర్యముచెప్పినను, రమాకాంతునిముఖము భయభావము సూచించుచునేయుండెను. కొంతవడి కాతడు ధైర్యమువహించి యెన్నికష్టములకు లోనైనను దా నీ హత్యారహస్యమును భేదించనిది వదలనని శపథము గావించుకొనెను. వెంటనే భోజనముచేసి తాను యివ్వనిదే యేయుత్తరమును నమ్మవలదనిచెప్పి వెడలిపోయెను. ఆతని కత్తియు రివాల్వరును ఆతనియొద్దనే యున్నవి. ఆతడు కర్మాలయాభిముఖుడై పోవుచుండెను. ఆతడు వెళ్ళునప్పటికి రాజరత్నం గూర్చుండియుండెను.

రామా—రాజరత్నం! ఏమిటియాలోచించుచున్నావు.

రాజ—ఏమియులేదు.

రమా—నిన్నటిదినమున గళ్యాణనగరము వెళ్ళితిని. రాజారావును దర్శించితిని. ఆతడొక మాంత్రికుడును, వైద్యుడును. అతని కెట్లయిన హత్యతో సంబంధ ముండియేయున్నది.

రాజ—గౌరీశంకరు నక్కడ విడచివచ్చినారా?

రమా—ఆతనికొక తోటగలదు. దానికి గౌరీశంకరుని దోట మాలిగ నియమించి వచ్చితిని. ఈదినమున నొక యనామక లేఖ వచ్చినది.

అంతట రమాకాంతు డాలేఖ నాతనికిచ్చెను. రాజరత్నమద్దాని నామూలాగ్రముగ జదివెను. ఆతడు భయభ్రాంతుడైపోయెను. ఆతనికి యాలోచన పొడముటలేదు.

రాజ—రమాకాంతా! ఏమియాలోచించితివి?

రమా—ఈదినమున గౌరీశంకరు నేమైన బాధించుదురా?

రాజ—అట్లు జరుగదనియే నానమ్మకము. హంతకులు మిమ్ము భయపెట్టుటకే యట్లుగావించిరిగాని మరేమియుగాదు. హంతకులు చూడ పిరులువలె నున్నారు.

రమా—ఈసింహదంష్ట్రల కాయజములు చిక్కకపోవునా-తాటాకులచప్పుళ్ళకు కుందేళ్లుబెదరునా- హంతకుల బట్టకున్న నేను రమాకాంతుడనేగాను. ఇక నేను శీఘ్రగమనంబున బోవలయు. తిరిగి కొన్నివిషయంబుల బరీక్షించి నాలుగుదినంబులలో వచ్చెదను. అవసరమైన దంతివార్త యిచ్చెదను. వెంటనే సహాయము బంపవలయు. మాయింటివద్ద జాగ్రతగ జూచుచుండవలయు. అని యాతడు కళ్యాణనగరము వెడలిపోయెను.

౭

రమాకాంతుడు ప్రొద్దుగ్రుంకువరకు నటునిటు దిరిగి కనుచీకటి నల్దిశల నలముకొనిన తదుపరి రాజారావుతోటయగువిశాలోద్యానము చేరెను. బైటనుండి జయసీతారాం అనెను. అదియే వారల సంకేతము. గౌరీశంకరుడు తోటలోని ద్వారముతీసెను. రమాకాంతుడు లోన జొచ్చెను.

రమా—గౌరీ! భద్రముగనుంటివా?

గౌరీ—మామా! ఇదేమి మరలివచ్చితి రేమి?

రమా—నాకొక యనామక లేఖవచ్చినది. హంతకులు నిన్ను బాధింతురని వ్రాసిరి. వారిబారినుండి నిన్నుదప్పించుటకు యిచ్చటికి వచ్చితిని.

గౌరీ—వారలా! వారు నన్నేమియుచేయజాలరు. ఐనను రాజారావు దొంగవలెనున్నాడు. హంతకులలో యీతడొకడు. ఈదినమున మానవవశీకరణమూలికారసము తీసుకొనివెళ్లినారు. ఏమిచేతురో కదా మూర్ఖులు!

రమా—మానవవశీకరణ మననేమి?

గౌరీ—ఆపసరు పీపుమీద చల్లిన యావ్యక్తి ప్రయోగము చేసినవానికి వశమగును.

రమా—రాజారావింటలేడా?

గౌరీ—లేడు. ఈమధ్యాహ్నమే వెళ్ళినాడు.

రమా—ఎప్పుడు తిరిగివచ్చును?

గౌరీ—ఈదినమే వచ్చును.

రమా—మోటారున్నదా?

గౌరీ—లేదు. ఈరాత్రికి బంధువులెవ్వరో వత్తురనియు వారలకు దగినసాయమొనర్పుమని యాజ్ఞాపించి వెడలినాడు. ఈదినమిక్కడనే యుండుడు.

రమా—నేనిక్కడ నీకు దోడ్పడుదమనియేకదా వచ్చితిని. వచ్చు బందుగు లెవ్వరు?

గౌరీ—ఎవ్వరెరుంగుదురు! వారిలో హంతకులుందురు.

రమా—రాజారా వీదినమున రాడు?

గౌరీ—రాత్రికి నాలుగుగంటలబండికి వచ్చును.

అక్కడ నొకచోట పదధ్వని వినంబడజొచ్చెను. రమాకాంత గౌరీశంకరు లాదిక్కునకై వెడలిరి. అంతయు నిశ్శబ్దము. మహీరుహశాఖాపత్రములు సంచరించినపుడును, వృక్షశాఖలందున్న కులాయంబులబడి నిద్రించుచున్న విహంగ సముదాయము మధ్యమధ్య మేల్కాంచుచు కలకలస్వనంబులు జేయునప్పుడును, నిశ్శబ్దమునకు భంగముగలుగుచుండెను. బ్రహ్మాండభాండమంతయు నంధకారబంధురంబైయుండెను. అందులో మాఘమహ్నాదయంబుపోల్కి నిగూఢంబై యున్నలతాగుల్మములచేతను, బహువింశతివత్సరంబులనుండి యలముకొనిన వటవిటపివితానంబులతోడను, సకలవిధలతాసుమభరితకుసుమవికుంజపుంజములతోడను, నమూల్యపరిభావ సమాకర్షిత వనమాలికా నిచయంబులతోడను విరాజిల్లు నావనమందు నంధకారము యిచ్చవచ్చినతెరంగున పెచ్చుపెరిగి యచ్చుబోసిన యాబోతుభంగి ద్రిమ్మరుచుండెను. ప్రకృతికాంత ధరియించిన వినీలాంబరమున మినుకు మినుకుమనుజల్తారు పువ్వులోయన నీరంధ్రపరికల్పిత గాఢాంధకారమున మింటచుక్కలునిర్మలకాంతులు దశదిశల బ్రసరింపజేయుచుండెను.

అట్టితఱి నావనమందు నెవ్వరోముగ్గురు వ్యక్తు లొకదెసపోవుచుండిరి. వారిచేతులలో రివాల్వర్లు లేకపోలేదు.

గౌరీ——మామా ! మనము వారి ననుసరింతము.

రమా——వా రెక్కడకు బోదురని?

గౌరీ——వా రా వెనుకనున్న భూగృహములోనికి పోదురు.

రమా——ఈతనికి భూగృహ మెందులకు ?

గౌరీ——ఈతనియౌషధములన్నియు నాదిలో దాచియున్నాడు. అదిగాక అది యాతనికి రహస్యాలోచనాగారము. ఇతరుల నెవ్వరను రా నివ్వడు.

రమా—— [illegible]

గౌరీ—దానిని దెరచు మార్గము నాకు తెలియును.

అంత వారిద్దరు వారి ననుసరించిరి. అవ్యక్తు లక్కడ నొకభయంకర శునకమును నియోగించి లోనకు జని కవాటముల బంధించిరి. రమాకాంతు డాకుక్కను అరచుటకు దగినంతయవకాశ మీయకుండగనే కంఠము నులిమివైచెను. గౌరీశంకరు డింతలోనక్కడనున్న మీటనొక్కి తలుపు తెరచెను. వెంటనే వారక్కడనున్న సోపానముల నధిరోహించి వెడలిరి. లోపలనొక గదిలో నాముగ్గురువ్యక్తులు కూర్చొని మాట్లాడుచుండిరి. రమాకాంతగౌరీశంకరు లక్కడ తలుపుచాటున నిలువంబడి చెవియొగ్గి వినుచుండిరి.

ఒకవ్యక్తి—విశ్వేశ్వరరావూ! విశేషము లెవ్వి ?

రెండ—ఈరోజున రాజారావును రామరాజును వెళ్ళినారుగా? పని యైయుండును.

మూడ—రహీంగూడ వెళ్లలేదా ?

మొద—వెళ్ళినాడు.

రెండ—తోటమాలి జాగ్రతగనున్నాడా! ఆతడేదైన—

మూ—ఆత డట్టివాడుగాడు. ఆతడుగూడ మనకు దోడ్పడునని తోచుచున్నది. లేదేనిచంపివైచెదమని భయపెట్టెదము.

రెండ—ఈతోడ్పాటుల కేమిగాని యాతని యంత మొందించనియెడల మనకార్యమునకు భంగముకలుగును. రత్నాలాలు హత్యమాట యేమి ?

మొద—ఏమున్నది. వారు మనల గన్గొనజాలరు. రమాకాంతుడు ప్రయత్నించుచున్నటుల తెలిసినది. ఆతని జంపనిదే నాకు నిదురరాదు. రేపు పార్కువద్ద గలుతము.

వారు బయటకు వచ్చునటుల తెలసి రమాకాంతగౌరీశంకరులు దిగి యాయంధకారములో నదృశ్యులైరి.

రమా—గౌరీ ! నామనస్సు వ్యాకులన మొందుచున్నది. ఇక నీవీతనినియొద్ద నూడిగము జేయనక్కఱ లేదు. ఇంటివద్ద నేమైనదో దెలియదు. వీరలసంభాషణ వినినదాదిగ రాజారావును రామరాజును వెళ్ళి మీయత్త నేదయిన బాధించుదురేమో యను సందేహము నొందుచున్నయది. నీవు వెంటనే యింటికి బొమ్ము. అవసరమైన తంతివార్త యిచ్చెదను జాగ్రత.

అంతట గౌరీశంకరుడు వెడలిపోయెను. రమా కాంతునిముఖము మానందపరిఫుల్లమైపోయెను. ఎందుకన నాతనికష్టము ఫలించునూర్గ మప్పుడే కానవచ్చుచున్నది. ఆతడిట్లని తలంచెను.

"ఇక నేనెంతయో నాలోచింపనవసరము లేదు. నిశ్చయముగ రాజారావే హంతకుడు. వీరలందరాతనిస్నేహితులుగాని మరేమియు లేదు. ఈతని బ్రహ్మమార్గ మాలోచించెదను. నిదర్శనము లెవ్వియును లేవే" ఆతడు తనలో దాననుకొనునప్పుడు కొన్నిమాటలు బయటకు బిగ్గరగా బలికెను. అది యాతనికి సహజము. ఆతడాకెచ్చటనో పదధ్వని వినబడినది. వెంటనే యాతడతివేగమునక్కడనుండి పారిపోయెను.

౮

గౌరీశంకరుడింటికి వెళ్ళునప్పటికివిధిక చాటనుబంధనబడియుండెను. ఆతనికనుమానమంకురించెను. ఎందులకీకవాటముబంధించినదని యాతడు పరిపరివిధంబుల దలపోసెనుగాని యాతనికెవ్వదమైన దరిగానరాకుండెను. సింహద్వారమువద్ద ముగ్గులు లేవు ధూళిమిక్కుటముగనుండెను. వెంటనే తలుపునుతట్టెను. ప్రత్యుత్తరము లేదు. అనుమాన పిశాచమాతని నావహించినది దానికదగినమంత్రి సూచనమొద్ది లేదు ఎంతసేపటికని రానందున నాతడు తలుపును [illegible] బుద్ధి
పురాసగిద్దదనంబు [illegible] గుబురు లేని యాతడు [illegible]

కాజాలకపోయెను. వెంటనే యాతడు మరియొకతన్ను గట్టిగతన్నెను. తలుపులోపలిగడియలు విరిగిపోయి తలుపునిమేషమాత్రమున దెరచుకొనెను. గృహమంతయుచీకటి-గారీశంకరునికి దత్తరపాటుద్భవించెను. "అత్తయ్యా" అని బిగ్గరగ నరచెను. జవాబులేదు. దొడ్డితలుపులు తెరచబడియున్నది. గడి బయటకువేయబడియుండెను. అక్కడనున్నగవాక్షము తెరచెను. ఇల్లంతయు మనుష్యసంచారహీనసూచికాపరిశుద్ధమై పోయియుండెను. అంతయు రజమునిండియుండెను. వెంటనే యాతడు యినుపపెట్టెను దెరచెను. కాని దానియందు దేవ్యార్థమైనవస్తువులు తస్కరింపబడలేదు. గారీశంకరుడు నిర్విణ్ణుడైపోయెను. అతనికీసంఘటనాద్యంతములు బోధపడకుండెను. అతడిట్లని చాలతడవు తలపోసెను.

"హంతకులు మాయత్తను దొంగిలించుకపోయిరిగాని మరేమియు గాదు. దొంగలైనచో గృహములోనున్న భాండములు, యినుపపెట్టెలోనుండు ఆభరణములు తస్కరించుకపోవలసినది. వారట్లు చేయలేదుగాన హంతకులు ప్రత్యేకముగా మాయత్తను దీసికొనిపోవుటకు వచ్చిరిగాని తస్కరులుగారు. ఆహా! హంతకులెంతటిసాహసులు-వీరులు ఎంతటిక్రూరులుగాకున్న సకలసౌభాగ్యలక్షణసమన్వితమగు నిబ్బరత సామ్రాజ్యమునందు ఆంగ్లపరిపాలనమున బొంబాయివంటి మహానగరములోనొక యసహాయయువతినిదస్కరించుటయా! హంతకులుమాయత్త నెట్టికడగండ్లపెట్టుచుందురోకదా! హాతవిధీ! ప్రపంచికసౌఖ్యంబులనుభవించుటకుపతిసేవారతులైనస్త్రీలనపరాధపరిశోధకులదారలుగా సృజింపబోకుము." ఐననిప్పుడాలోచనమునకు తరుణముకాదని తలంచి యాతడు దిగ్గున లేచి దొడ్డితలుపును లేవదీసివైచి బయటకు వెళ్లెను. అచ్చట గోడమీదనొకచో సీసపుపెంకులునలిగి దానిపైనొక పట్టాపరుపబడియుండెను. వెంటనేయాతడాయింటిచుట్టునుదిరుగనారంభించెను. కాని యేమియు నిదర్శనము లభించలేదు. ఆకస్మికముగ

ప్రక్కనొక స్త్రీవ్యక్తి యాతనికి లోచనగోచరంబయ్యెను. ఆతడు తత్తర పాటుతో ప్రక్కకుబోయి "లక్ష్మి" యని పిలచెను. ఆవ్యక్తి కనులర్థ స్ఫుటముగ దెరచెను. ఆమె యొడలంతయు గట్లు కట్టబడియుండెను.

గౌరీ—లక్ష్మీ! ఏమిది యిట్లున్నావు?

లక్ష్మి—బాబూ కట్లు—

గౌరీశంకరు డామెకట్లు వదలించెను. దాహమునిచ్చెను. సేద దీర్చెను. కొంతవడి కామె మాటాడగలిగెను.

గౌరీ—ఏమిసంగతి త్వరగా చెప్పుము.

లక్ష్మి—బాబూ! నిన్నసాయంత్రము రమాకాంతులవారు యెక్కడకో పోయినారు. నిన్నరాత్రి పదకొండుగంటలకు యెవ్వరో నల్వురువచ్చి మనవాకిటనున్న తిన్నెపై కూర్చుండిరి. అమ్మగారు నన్నుతోడ పడుకొనుమన్నారు. నేను గడపవద్ద పడుకున్నాను. వారు వచ్చునప్పుడొక యెద్దుబండిపై వచ్చిరి.

గౌరీ—అప్పుడు నీ విది యంతయు నెట్లుకన్పెట్టితివి?

లక్ష్మి—నేను గడపయివతల పడున్నాను. అందువలన గనుగొనజాలితిని. వారునల్వురలో యిద్దరు గొంతవడికి లోనికివచ్చిరి. ఇద్దరిహస్తములయందు కత్తులు మెరయుచుండెను. నేను భయకంపితనై పోతిని. నోటమాటలేదు. వెంటనే వారు నన్నుచూచి నోటగుడ్డలుకుక్కి కాలుసేతులు బంధించిరి.

గౌరీ—వారెట్లున్నారు గుర్తించితివా?

లక్ష్మి—వారు నల్లబట్టలు కట్టుకున్నారు. తలపాగ నల్లనిదే. వారిని చీకటిలో ముసలిముండను నేను గుర్తించగలనా.

గౌరీ—వారిచేతులలో నేదైన దీపమున్నదా?

లక్ష్మి—లేదు.

గౌరీ—వారితోడనే మరల వెళ్ళిరా?

లక్ష్మి—వారితో౽వ మరలరానూ లేదు-పోవనూ లేదు.

లక్ష్మి—లోనకు వెళ్ళి తలుపులుమూసిరా ?

లక్ష్మి—ఆ !

గౌరి—వారెంతకాలము లోపలనుండిరి ?

లక్ష్మి—సుమారొక యర్ధగంట యుండిరి.

గౌరి—అప్పటికి పోలీసువారల గస్తీయైనదా ?

లక్ష్మి—మీరు వెళ్ళినతరువాతనే వారు వచ్చిరి.

గౌరి—వారితో౽వ రాలేదుగదా- వారు వెళ్ళినారని నీవెట్లు కన్పెట్టితివి ?

లక్ష్మి—ఒక అర్ధగంట తమువరి లోనదొడ్డివాకిలివద్ద తలుపు చప్పుడైనది. దానివలన వారు తిరిగి వెళ్ళినారని గ్రహించితిని.

గౌరి—నేను పోలీసుకార్యాలయమునకు బోయి మరలవచ్చె దను. జాగ్రత.

అంత నాతడు పోలీసుకార్యాలయమునకు జనెను. గౌరిశంకరుని జూడగనే రాజరత్నం నిశ్చలుడై పోయెను. ఏదియో జరిగినదని యే యాతని సంకోచము.

రాజ—గౌరిశంకరా ! ఏమి విశేషములు ?

గౌరిశంకరుడు కనులనీరు నించెను. అదిచూచి రాజరత్నం స్తంభితుడై పోయెను.

గౌరి—మాయత్తను నిన్నరాత్రి హంతకులు దొంగిలించిరి.

రాజ—ఎవ్వరు లేరుకాబోలు దైవమా !

గౌరి—మేమెవ్వర మింటివద్ద లేము. నన్ను హంతకులేమైన బాధింతురని యాతడు నావద్దకువచ్చెను. ఇదిచూచి సమయానుకూలముగ నామెను దీసుకపోయిరి.

రాజ—ఇప్పుడేమి కర్తవ్యము ?

గౌరీ—రాత్రి మావీధిని గస్తితిరిగిన పోలీసువాండ్ర బిలువుము. వారలవలన నెవ్వియైన జాడలు తెలియునేమో.

అంత రాజరత్నం బహుప్రయాసముమీద నారక్షకభటులను గౌరీశంకరునివద్దకు దీసుకవచ్చెను. ఒకనిని,

గౌరీ—ఓయీ! నీపేరేమి?

రక్ష—నాపేరు వీరాస్వామండీ.

గౌరీ—నిన్నరాత్రి పదునొకండుగంటలకు నీవెక్కడుంటివి?

రక్ష—నేను మింటుబజారున నుంటిని.

గౌరీ—అప్పుడు మాయింటివీధిలో నెవ్వరు గస్తితిరిగిరి?

వీరా—ఈతడేను.

రెండ—అయ్యా! నేను పదునొకండుగంటలకు మీవీధిప్రక్కన వీధిలో దిరుగుచుంటిని.

గౌరీ—మా వీధిలో నేదైన చప్పుడుకాలేదా?

రెండ—ఏచప్పుడును లేదు. కాని నే నామలుపు తిరుగునప్పటికి నాకొక బండి కన్పడినది. నే నద్దానిదగ్గరకు వెడలిచూడ దానికి దీపముడుగున గొంచెముగ శాంతింప మొదలుపెట్టినది. నేను వారల నాబండి యెక్కడకని యడిగితిని. వారు రైలుస్టేషనుకని జవాబుచెప్పిరి. "ఇప్పుడేమిబండియున్న"దని మరల ప్రశ్నించితిని. వారు బోడారైలుకు పోవుచున్నామని చెప్పి స్టేషనుదిక్కుగా వెడలిరి. నేను నిజమని తలంచి యూరకుంటిని. ఇప్పుడేమి వచ్చినది?

గౌరీ—ఆబండిలో రమాకాంతులవారి భార్య దొంగిలింపబడి తీసుకపోబడినది. ఆబండిలో నెందరు పురుషులుండిరి?

రెండ—ఇద్దరు.

గౌరీ—స్త్రీ లెందరు?

రెండ—ఇద్దరు.

గౌరీ—పొరపాటా- నిజముగానా?

రెండ—నిజముగనండి. అందులో నొక స్త్రీ కూరుండియున్నది.

గౌరీ—అది యెద్దులబండియా? లేక గుఱ్ఱపు బండియా?

రెండ—అది యెద్దులబండేనండి.

అంత గౌరీశంకరు డటనుండి యిలువెడలి సాయంకాల మగు నరికి యావృత్తాంత మంతయు దన మామకు జెప్పవలయునని కళ్యాణనగరము వెళ్లెను.

౬

అజాండమంతయు నంధకారసమాకర్షితమై యుండెను. రమాకాంతుడు రాజారావుయొక్క విశాలోద్యానమున భూగృహమువద్ద కూర్చుండి యాలోచించుచుండెను. అతని వైఖరిచూడ నాతడు గౌరీశంకరునికొఱకు నిరీక్షించుచున్నట్లున్నది. గౌరీశంకరు డింకను రాలేదను శంక యాతని మనంబును గలచివైచుచుండెను. అట్టితరి నావనమందెవ్వరో యిద్దరు మనుజులు వెళ్ళుచుండిరి. ఎవ్వరైనను సరియే యని తలంచి రమాకాంతుడు వారల ననుసరించెను. దారిలో ననేక మార్లు ఆయిరువ్వురువ్యక్తులు పత్రంబులు నంచలించినపుడు వెన్కకు దిరిగి చూచుచుండిరి. అట్టిసమయమున రమాకాంతు డేచెట్టు చాటుననో గోడచాటుననో దాగుచుండెడివాడు. వారట్లు వీరసింగ్ బజారున బోవుచుండిరి. రమాకాంతు డాలసింపక వారివెన్నంటియే వచ్చుచుండెను. వారట్లూరివెలుపలనున్న "పార్కు" వద్దకు వెళ్ళిరి. పార్కుచుట్టును నొక విశాలమైన తోటగలదు. ఆ ముందువెళ్ళుమనుజులను రమాకాంతుడు గనుపెట్టజాలకపోయెను. రమాకాంతు డాలోచింపదొడంగెను "గౌరీశంకరు డింకను రాలేదే. అన్నపూర్ణను దీసుక వచ్చిరా యేమి హంతకులు. గౌరీశంకరు డేమైన వర్తమానములదీసు

కొని భూగృహమువద్దకు రా నతనిబట్టి బంధించిరేమో! ఆత డట్లు బంధింపబడువాడు కూడ కాడే. ఐనను వీరు పార్కువద్ద కెవ్వరికొరకో వెళ్ళుచున్నట్లున్నది. అక్కడ నింక నెందరు కూర్చుండిరో పరీక్షించవలయును." అని పరిపరివిధముల దలపోసి వారివెన్నంటి పోవుచుండెను. రాత్రి తొమ్మిదిగంటలన్నర యైనది. వారు పార్కులోనకు వెళ్లిరి. వారు వెళ్లినప్పు డదృష్టవశమున చెరవబడియే యుండెను. రమాకాంతుడు లోనకు వెళ్ళెను. ఆమనుజులు లోనయున్న భవనపు తిన్నెపై గూర్చుండిన మువ్వుర మనుజుల దగ్గరకు జనిరి. కదలక మెదలక రమాకాంతుడు గుప్తముగ నొక మల్లెపొదచాటున దాగుకొనెను. వారల సంభాషణమంతయు బ్రత్యక్షముగ రమాకాంతుడు విశదముగ వినుచుండెను.

మొద—పనియైనదా ?

రెండ—రామరాజు వెళ్ళుట, పని గావించుటయు నా.

మూ—రామరాజూ ! నీవును మరెవ్వరు వెళ్ళినారు ?

నాల—నేనును ఈరాజారావును వెళ్ళినాము.

ఐద—రహీం రాలేదా ?

రెండ—వచ్చినాడు.

మొద—ఎటులగావించినారో విశదముగ నాకు దెల్పిన సంతసము.

రెండ—వెళ్ళి యరుగుపై గూర్చుంటిమి. అక్కడనొక ముసలి ముండయున్నది. అది యరచునేమోయని దానినోట గుడ్డలుకుక్కి బంధించితిమి. ఆమె యప్పుడు మేల్కొంచియే యుండెను. పెడరెక్కలు విరచి త్రాళ్ళచే గట్టివైచితిమి. రహీమును వాకిట నిలువబెట్టి నేనును రామరాజును లోనకు వెళ్ళితిమి. ముందుగా నేను మానవవశీకరణ మూలికారసమును జేబులోనున్న డబ్బీనుండి తీసి సిద్ధముగా నుంటిని.

మొద—కవాటము బంధింపబడి యుండలేదా ?

రెండ—లేకేమి ! దానియూతలెత్తి వైచితిమి.

మొద—శబ్దమేది కాలేదా ?

రెండ—కాకేమి. శబ్దమైనది. ఇంతలో లోననుండియొక స్త్రీ నిదురకనుల నులిమికొనుచు వచ్చి తలుపుతీసెను. స్త్రీ యేమిటి దే: కామిని. రంభ. నేను చెడుపని చేయుటకు దగిన యదనుగాదనితలంచి యత్యంతశీఘ్రకాలంబున నావసమూలికారస మామెపై జల్లితిని. ఆమె యరచుటకు దగినంత యవకాశ మీయకుండగనే యొక్కసారి యామెనోట గుడ్డలు కుక్కితిమి. వెంటనే మనరాజు వాకిటతలుపు బంధించినాడు. అటనుండి యామెను భుజంబులపై వేసికొని దొడ్డిపంచపాళితలుపుతీసి దొడ్డిలోనికి వెళ్లినాము. ఆగోడంతయు పీసపుపెంకులచే గ్రుచ్చబడియున్నది గాన దానిపై నక్కడనున్న పట్టానుపరచి దానిపైనుండి ముందుగా రాజు క్రిందికి దిగినాడు. తరువాత యీయామె నతని కందిచ్చి నేనును దిగితిని. మేము సింహద్వారమునద్దకు వచ్చి యక్కడనున్న బండిలో నామెను బడవైచి రహీంను బిలచితిమి. అతడు వీధిగుమ్మపుతలుపు లోనకువైచి గోడదుమికి యీవలకు వచ్చెను.

మొద—అద్దెబండియేనా ?

రెండ—అద్దెబండియే, కాక మరేమియున్నది ?

మొద—తరువాత—

రెండ—తరువాత మే మావీధిమలుపున వచ్చుచుండ—

మొద—బండి యెక్కడిది.

రెండ—ఒకనివద్ద మైదువందల రూపాయలు తాకట్టుంచి యీ బండిని తీసుకొని వచ్చితిమి.

మొద—ఎవ్వరు నడపిరి ?

రెండ—రహీం తోలుకొని వచ్చెను.

మొద—ఆమలుపులో నేమైనది ?

రెండ—ఆమలుపున దిరుగగానె రక్షకభటుడు డొంక డీం వేసెను. మాకు భయమువొడమినది. ఐన నాతనుమున్నే మే మొక యుక్తి చేసినాము. ఒక యుప్పరపిల్లవానికి స్త్రీ వేషము వేసినాము.

మొద—ఆతని కెన్నివత్సరంబులుండును ?

రెండ—పదివత్సరంబు లుండును

మొద—ఆతే డెట్లు కనుబడెను ?

రెండ—రైలుస్టేషనువద్ద ముష్టియడుగుకొనుచుండ మేమతనిని మా వెంట దీసుకవచ్చితిమి. తరువాత ఆరక్షకభటుడు మా బండివద్దకు వచ్చి యెక్కడకుబోవుచున్నది బండి యనియడిగెను. నేను బరోడా మెయిలునకని జవాబుచెప్పితిని. ఆతడను మనుష్యులలెక్కసేయక వెడలిపోయెను. తరువాత నాబండిని కసలాల్ బజారునకు తీసుకువచ్చి యక్కడనున్న చలనహేతుకశకటంబులో నీమెనుంచి యాయుప్పరవాని కైదురూకలిచ్చి యాబండి యాంతనిని రైలుస్టేషనువద్ద మనుజున కివ్వమని చెప్పి వెడలినారము. తీసుకవచ్చి మన రెండవ భూగృహంబులో బడవైచినారము.

మొద—రహీం మిప్పు డేడీ ?

రెండ—ఆతడు మరల బొంబాయికి వెళ్ళి మైదువందలరూప్యములు తెచ్చినాడు. ఇప్పుడు భూగృహమువద్ద నెవ్వనినో బట్టినాడు. ఆతనిని గూడ భూగృహములో బడవైచి వచ్చును.

మొద—ఆ బాలు డెవ్వడు ?

రెండ—పిల్లవాడు కాడు. సుమారిరువదివత్సరంబులుండును.

ఇంతలో రహీమక్కడకు వచ్చెను. రమాకాంతు డతిజాగ్రతగ గూర్చుండెను. ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసము లంతతీవ్రముగ గాక కొంచెము శాంతించి జేయుచుండెను.

రెండ—రహీం! ఏమైనది ?

రహీం—ఏమున్నది పట్టి బంధించితిని.

మొద—ఎవ్వరు ?

రహీం—ఎవ్వరో బాలకుడు. ఇరువది వత్సరంబు లుండును. ఆతడు భూగృహమువద్ద గూర్చుండెను. నేను వెళ్ళి యెవ్వరని యడుగ తోటమాలిననెను. కరదీపికను వెలిగించి చూస్తిని. తోటమాలికాడు. వెంటనే యాతడు నాపైకి వచ్చెను. ఆతనిమీద మనరావుగారి మచ్చు చల్లితిని. వెంటనే యాతని బంధించి మూడవగృహములో బెట్టి వచ్చితిని.

మొద—రాజారావూ ! తోటమాలి లేచిపోయినాడా యేమి?

రెండ—లేచిపోయినాడు.

మొద—ఆతడే యీ పిల్లవాడువలె నున్నాడు. దొంగ—

రహీం—చూడ నట్లే యున్నది.

మొద—నీవు వెళ్ళి యీపిల్లవానిని యీదినముననే రెండవ గృహములో బడవైచిన బాగుండును. రేపు చంపుదము. రమాకాంతుని జాగ్రతగ బట్టవలయు.

రహీం—రత్నలాలు హత్య యెంతపని గావించినది !

మొద—వలపులరాణిని బట్టుట యెప్పుడు ?

రహీం—దానిని వదలివైతము.

రెండ—(పరిహాసముగ) అంతే యనుకొనుము.

రహీం—నేను వెళ్ళుచున్నాను. మీరా రెండవగృహములో గూర్చుండుడు. నేనొక యరగంటలోనే తిరిగిరాగలను. నేను చెప్పిన కాలమునకు నేను రాకున్న నేదియో యపాయము వాటిల్లిన దనియే తలంచుడు.

అని యాతడు వెడలెను. వారొక త్రోవబోయిరి. రమాకాంతుడు రహీంను వెంబడించుచుండెను.

౧౦

రమాకాంతుడు రహీంను నత్యంత జాగరూకుడై వెంబడించెను. ఆతడీవిధముగ దలపోసెను.

"ఆహా! వీరికెంత సాహసము! గౌరీశంకరుని యన్నపూర్ణమ్మను గూడ వీరు తప్పక బంధించిరి. ఆతడు తన యత్తను తీసుకపోయిరను విషయము నాకు జెప్పుటకు వచ్చియుండును. ఆతని బట్టి బంధించియుండును. ఈపాపిని జీల్చి గద్దలకు గండ తెగుర వేసినను పాపములేదు. వీనికాలము సమీపించినది గనుకనే వీని కిట్టి బుద్ధి పుట్టినది. ముందుగా నేను వారి ననుసరింతునా- అనుసరించిన మంచిదియే. గౌరీశంకరుని బంధించి యాస్త్రీమూర్తివద్దకు దీసుకొని వత్తురుకదా. అక్కడనే వీరల నందర ముట్టుపెట్టెద. అప్పుడు నా కార్యమీదినంబుననే పరిపూర్తి కాగలదు. (ఆలోచించి) కాదు కాదు. నేనిప్పట్టున నాబుద్ధిని తీవ్రముగా నుపయోగించవలయును. లేదేని గొప్పముప్పు తప్పక గప్పుకొనును. ముందుగా రహీం గౌరీశంకరుని దీసుకొని యాస్త్రీమూర్తివద్దను జేర్చునుకదా. ఈతని నీమార్గమధ్యంబుననే పడగొట్టవలయు. అప్పట్టున గౌరీశంకరుడు నాకుచాలసహాయభూతుడుగా నుండును. అట్లు గౌరీశంకరునిగూడ దీసికొని యామూర్ఖుడు వారల జేర్చిన పని కష్టమగును. అప్పుడు నే నెన్నియో యిడుమలబడవలయును" అని యాతడు దీర్ఘముగ నాలోచించి రహీమును వెంబడించెను. అచిరకాలంబులోనె వారొక యుద్యానము చేరిరి. రమాకాంతుడనుసరించుటలో నేమియు దడవు చేయుట లేదు. మధ్యమధ్య పక్షుల వినోదకూజితంబులు వినినంతనె—వాయుప్రసారమున

నల్లలాడుచు గలుగు వింతధ్వని వినినంతనె—రహీం మనుమానముతో వెనుకకు దిరిగి చూచుచు పోవుచుండెను. ఆయుద్యానవనములోనొక యెత్తైనప్రాకార మొండు లోచనగోచరంబయ్యెను. రహీం మాప్రాకారముచుట్టను దిరిగి యచ్చటనున్న యినుపతలుపులచే నిర్మింపబడిన ద్వారమున లోనకువెళ్ళి కవాటము బాధించెను. దాని కాద్వారము తక్క వేరొండు మార్గములేదు. దాని ప్రాకారము నెక్కి వెళ్లుదమనుకొనిన నది మహోన్నతమై యాతనిశక్తిని నిర్గమించెను. తలుపులు బద్దలగునట్లు విరుగగొట్టుదమా యనుకొనిన యవి యయోనిర్మితములైకఠినతరముగ గానుపించెను. రమాకాంతునకాలోచనయేవాడముట లేదు. ఆతడు హృద్వేగముతో నల్దిశలబరీక్షించెను. ఆదృష్టవశమున నాతనిదృష్టి యొక స్థలముపై నప్రయత్నముగ బడెను. ఆతడు కౌతుకమతిశయిల్ల యొక్కనిట్టూర్పు నిగిడించెను. హృదయాంతరాళమున నానందసౌరభ్య మంకురించినది. అది ప్రగాఢముగ నాటుకొనిపోయెను. ఆతడు చూచినది యొక మురుగుకాలువ. దానిలో దుర్గంధపూరిత జలము సూక్ష్మముగ ప్రవహించుచుండెను. ఆతడు దానిలో ప్రవేశించుటకు వీలగునో కాదో యనుకొని యందులో ప్రవేశించెను. ప్రపంచములో ప్రతిమానవుడును తనకు శక్తియున్నంతవరకు లోపములేక పనిచేసిన నట్టికార్యమున దైవము తనంతదానె యాతనికి సహాయభూతుడగును. రమాకాంతుడు రత్నలాలుహత్యలో నత్యంతజాగరూకుడై శ్రద్ధాళువై, కాయకష్టంబులకోర్చి తుదకు తన భార్యనుగూడ బోగొట్టుకొని కార్యసాఫల్యముకొరకు పనిచేయుచుండెను. అట్టితటి దేవుడాతనికి ప్రతివిషయమందునను సాయమొనర్చుచునే యుండెను. ఆ తూములో నాతడు సరిగాపోవుటకు వీలైనది. అద్దాని నెప్పుడును జలంబుచే పరిశుద్ధమొనర్చరు గాబోలు. అంతయు బాచిపట్టియుండెను. రెండుమూడుమార్లు రమాకాంతుడు జారిపడెనుగాని యత్యంతకష్టమున

లోనకుజొచ్చెను. అంతయు నిశ్శబ్దము. కాని శరచ్చంద్రచంద్రికిరణ జాలంబు లింకను నాప్రదేశమున బ్రతిఫలించుచునే యుండెను. ఆతనికి భయాశ్చర్యము లొక్కుమ్మడి యుద్భవించినవి. ప్రాకారాంతర్భాగమున నొకయుపవనముగలదు. అందు కర్కశకంటకావృతగుల్మజాలంబులు—శిలామయమనోవ్యధాకరములైన మార్గములు—నికుంజపుంజములు—ఆయాకులసందులనుండి నిర్మలశీతచంద్రికావళులు మణులవలె బ్రకాశించుచుండెను. రమాకాంతున కేమియు దోచకుండెను. ఆతని కక్కడ గృహ మెయ్యదియు గన్పడలేదు. రహీం మెందుబోయెనో యాతడు గ్రహింపజాలకపోయెను. ఆత డీవిధముగ దలంచెను. "రహీం లతాగుల్మముల చాటున దాగియుండెనేమో—దాగియుండుట కేమి కారణము? ఆతడు నన్ను జూడనేలేదు. ఆతడు చూచుటకు నవకాశ మెయ్యది! ఆతడు వెళ్ళిన చాలకాలమునకుకదా నేను లోనకువచ్చితిని. నేను తూముదాటుచున్నపు డేమైన జూచెనేమో" యని పరిపరి విధంబుల దలపోసి యా వనమంతయు గలయదిరుగ జొచ్చెను. కాని యెవ్విధమైన చిహ్నములు గానుపించుటలేదు. ఆతని యాశాలత తెగిపోయినది. ఆతడు దిరుగుచున్నపు డొకబండపై నడచెను. ఆతడు కాలిడినంతమాత్రమున నాతని కెదురుగ నొకగవాక్షద్వారము తెరువబడెను. ఆతనికీహాత్యారహస్యమంతయు నగాధమై యప్రతిమమైపోవుచుండెను. వెంటనే యాతడాబండపైమరియొక పెద్దశిలనుంచి యాగవాక్షముదగ్గరకు వెళ్ళితొంగిజూచెను. లోననంతయువిషవాయుసంకీర్ణము—అంధకారము—ఆతని కేదో వినంబడుచుండెను. చెవియొగ్గి వినెను. ఒక స్త్రీకంఠము—భయాతురనారీకంఠము—సహాయాపేక్షగల యువతీకంఠము—దుఃఖాతురరుద్ధకంఠము వినంబడెను. ఆమె విలపించుచు మెల్లగా నేదియో మూల్గుచుండెను. రమాకాంతుడు లోనకుబోవ

మార్గముగా నరాకుండెను. ఆతని హృద్వేగము వాయువేగమును మించెను. ఆతడు దాను వచ్చునపు డయోనిర్మితంబులైన వస్తువులను సునాయాసముగ విడదీయుటకుగాని లేక వాటి బ్రద్దలుజేయుటకుగాని బనికివచ్చు ఒకవిధమైన మందును దీసుకొనివచ్చెను. అది యిప్పుడాతని యుపయోగించినది. వెంటనే యాత డాయినుపచువ్వలను నామం సాహాయమున నిశ్శబ్దమునకు భంగము గలుగకుండ దీసి లోనకుదూదూకెను. ఆత డట్లు దూకునపుడు గ్రిందబడిపోయెను. ఆతనికితిరు వినంబడెను. అదియే తాను గవాక్షమునుండి వినినవారికంఠము. రమాకాంతుడు దానను కొనిన రీతిగనే వచ్చితినని దలంచెను. వెంటనే దన కరదీపికను వెలిగించి యాస్త్రీమూర్తిదిక్కుకై జూచెను. ఆ యొక నూతనస్త్రీమూర్తియే—అపరిచితురాలే! రమాకాంతు డామె దనభార్యకాదని దలంచెను. ఆస్త్రీమూర్తి త్రాళ్ళచే బంధింపబడియుండెను. చాల శుష్కించిపోయెను. సంస్కరణహీనంబులగు వినీలకుటిల కుంతలదామము గుచ్ఛగుచ్ఛములై వెన్నున వెదజల్లుకొనియుండెను ఆమె యింకను జీవితయై యున్నదని యాతడు దృఢనిశ్చయుడయ్యెను వెంటనే తనకత్తితో నామె త్రాళ్ళను విదల్చెను. వెంటనే యామె దన ముకుళేందీవరసదృశంబులగు నయనంబుల నర్ధస్ఫుటముగ దెరచెను ఆతడు దన్ను బాధించుటకు వచ్చిన పాపుడనుకొని యామె అట్లు గనులనర్ధస్ఫుటముగ దెరచినదేమో యనుకొని యామెను "అమ్మా" యని బిలచెను. ప్రత్యుత్తరము లేదు. రమాకాంతుడు మరల బిలచెను. ఇప్పుడామె దనకనుల స్ఫుటముగ దెరచి మందహాసచిహ్నముల జూపెను.

రమా—అమ్మా! నీకు నేను సాయమొనరుపవచ్చిన పత్తేదారుడనుగాని హింసించుటకు వచ్చిన పరమనీచుడనుగాను.

ఆమె మాటాడజాలకపోయెను. కాని యామె దాహమని తన హస్తముతో సంజ్ఞజేసెను, వెంటనే రమాకాంతుడు తన తోలుసం

లోనుండి జలంబుతీసికొని యామెకిచ్చెను. ఆమె జలంబు ద్రావగనే తనదగ్గరనున్న లడ్డులను కొన్ని యిచ్చెను. కొంతవడికి రమాకాంతుని యుపచారమువలన నామె కొంత సేదదేరెను. ఆమె యస్ఫుటవచనంబుల గొన్ని బల్కెను

స్త్రీమూ_ర్ఛ—అయ్యా—మీ—పేరేమి ?

రమా—నాపేరు రమాకాంతుడు. నానివాసము బొంబాయి నగరము. పత్తేదారుడను.

స్త్రీ—అయ్యో—ఇక్కడ కెందుకొచ్చినారు—ఉశ్-మన్గా ఘులనివాసము—ఇప్పుడే—ఆ—పాపిష్టివాడు—వచ్చి—నన్ను వడిపించి వదలినాడు—నామాటలాలకించి—ఉశ్—వెళ్ళి—పొండి--

రమా—నాకేమి భయములేదు. నేను నీవిపన్నములోనె యాతి మొందించి నిన్ను విడిపింపగలను. రమాకాంతు డప్పుడువచ్చి యామెను బాధించినది రహీమని తలంచెను. అన్నపానియములు లేక యామె చాల శుష్కించినదని యాతనికి దోచెను. ఆమె హంతకుల బారి నెట్లుబడినదో గన్గొనవలెననియాశ యాతనికి వొడమెను కాని యది సమయముగాదని తలంచెను.

రమా—నీ పేరేమి ?

స్త్రీ—నాపేరు అలివేణి.

రమా—నీకులమేమి ?

స్త్రీ—కళావంతులము.

రమా—నీదేయూరు ?

స్త్రీ—నాది—

ఇంతలో క్రిందనశనిపాతమువలె పెద్దచప్పుడయ్యెను. ఆకస్మాత్తు * రమాకాంతునకు నిలుచుండినస్థలమునకనతిదూరమున భూమి బ్రద్దలై యందొక సొరంగమేర్పడెను రమాకాంతు డాశ్చర్యచకితుడై పో

యెను. నిర్విణ్ణుడై చేయునదేమియు దెలియకుండెను. విషమసంకటమున బడిపోయెను. ఆతడు దానువచ్చినదే యొక పాతాళగృహమనితలంచ నాతనికంటికి నధోభాగమున మరియొక పాతాళగృహ మున్నదని తెలియగనే యాత డాపాదమస్తకమును చలించిపోయెను. వెంటనే ఆతడా సొరంగపుటుత్తరభాగంబున నిలువంబడి తొంగిజూచెను. అందు దారునిర్మితసోపానపంక్తులు! అవి యుత్తరమునుండి దక్షిణమునకుండెను. ఆతడు దాను సరియైన స్థలముననే నిలువంబడితినని తలంచి తనకరదీపిక నార్పివైచికొని కదలక మెదలక నిశ్చలుడై నిలువంబడియుండెను ఒక మనుజు డొక నవయావనుని భుజంబున వైచికొని యాసోపానములనధిరోహించి వచ్చుచుండెను. రమాకాంతుడా వచ్చినది రహీంమనియు నా రెండవవ్యక్తి గౌరీశంకరుడనియు బాల్కావద్ద సంభాషణవినుటవలన గ్రహింపజాలెను. ఆముందువచ్చు వ్యక్తిచేతులో కొనసినదీపముండుటవలన వారలను రమాకాంతుడు విశదముగ గుర్తించెను. అచిరకాలంబులోనె రహీం సోపానము లన్నిటినిదాటి దక్షిణాభిముఖుడై యక్కడనున్న మీటనొత్తెను. ద్వారమొకటి దెరువంబడెను. రహీమంతటనా ద్వారమున బోవుచుండెను. రమాకాంతుడు పదధ్వనియగునట్లుగాక యతినెమ్మదిగ నాతని ననుసరించెను. ఆముందుబోవు రహీ మాతని భుజంబుపైనున్న త్రాళ్ళచే బంధితుడైన నవయావనుని యెత్తి నేల బారవైచెను. ఆనవయావనునకు దెలివి లేదని రమాకాంతుడు గ్రహించెను. వెంటనే రహీం మొక్క నిట్టూర్పు నిగిడించెను. రమాకాంతు డాలసింపక నాతని నొక్కపెట్టున దన భుజంబులలోన గట్టిగ బిగబట్టి నొక్కివేసెను. దీప మట్లు శాంతించిపోయెను. రహీం చాలసేపు పెనగులాడెను. వారిద్దరు ముష్టాముష్టి బాహాబాహిగ శ్రీకృష్ణ జాంబవంతులరీతి బోరాడిరి. రమాకాంతు డసమానబలతేజశ్శాలి, అతఁ డొక్కమ్మడి దన బలమునంతయు గూర్చి రహీమును

గ్రిందబడద్రోచెను. వెంటనే యాతనిగుండెలపై నెక్కి యాతని ముఖంబుమీదను నొడలంతయు గట్టిగ జావమోదెను రహీం క్రింద బడి కాళ్ళు కిలకిల కొట్టుకొనెను. వెంటనే యాతని నాయుద్యానము లో విసరి పారవైచెను. శీఘ్రముగ గౌరీశంకరుని కట్లువిప్పి యాతనికి మిఠాయి యిచ్చి దాహంబునకు జలంబు నిచ్చెను. గౌరీశంకరుడు విస్మయచేతస్కుడయ్యెను.

గౌరీ—మామా! ఎట్లు వచ్చితిరి ?

రమా—ఈప్రాకారముదాటి యీతోటగుండ వచ్చితిని. ఇంక నేమైన గావలయునా ?

గౌరీ—ఇంకేమియు నక్కఱలేదు.

రమా—ఎట్లు యిక్కడ బడియుంటివి ?

గౌరీ—నేను రాత్రి మెనిమిదిగంటలకు సుమా రిక్కడ బడి యుంటిని. అత్తను ఎవరో యెత్తుకపోయి యారమేశ మచనను తనకు చెప్పుటకు నే నిక్కడకు రా నన్నుబట్టి బంధించిరి. నేను యింటికి వెళ్ళునప్పటికే యామెను బంధించి తీసుకపోయిరి. పిశాచులక్ష్మి ని జావగొట్టి పెట్టెలో నుండి తీసుకపోయిరి.

అంత వారిద్దరు కొంతసేపువిషాదచేతస్కులైరి. అంతగౌరీశంకరుడును రమాకాంతుడును గలసి యాస్త్రీమూర్తి వంకకు లోనికుజనిరి.

రమా—గౌరీ! ఈ స్త్రీమూర్తిని యెఱుగుదువా ?

గౌరీ— తెలియదు.

రమా—ఈమె యలివేణియట—కళావంతులట- ఈమెవలన మనము హత్యారహస్యము లనేకములైనవి తెలిసికొనగలము. కాన యీమెను నీవుతోడ్కొని యచ్చట నేను వచ్చువరకు నీమెను భద్రముగ గాపాడుచు విశ్రాంతినొందుము. నేను బహుశా రేపు మధ్యా

హ్నామునకు రాగలను. నేను రానిదే యెవ్విధమైన ప్రశ్నల వేయకుము. తరువాత మీ యత్తను గురించి మన మిద్దరమును గలసి వెదకుదము. అత్తను దీసుకపోయినవారే హంతకులు సుమా !

గౌరీశంకరు డాతని వచనంబుల కియ్యకొని యలివేణిని భుజంబున వేసికొని ప్రాకారద్వారము దెరచికొని వెళ్ళిపోయెను. అప్పుడు రెండుగంటలైనది. రమాకాంతుడు ప్రాకారద్వారము మరల మూసి వైచి లోనకు జనెను.

౧౧

రమాకాంతుడు గౌరీశంకరుని బంపి యాతనిని రహీందోడ్కొని వచ్చిన సొరంగమును బరీక్షించవలెనని లోనకు వెడలెను. వెంటనే యా సొరంగమును బ్రవేశించి కరదీపికను బాగుగా వెలిగించి సోపానములనుండి క్రిందికి దిగి పోవుచుండెను. అంధకార సమాకల్లితమై యుండెను. ఆతడొక్కొక్క సోపానమును గ్రిందికి దిగుచున్నకొలంది నాతనికి దుర్వాసన మీదుమిక్కిలిగ నాసికకు దట్టెను. అంతయు దుర్వాసన—దుర్గంధపూరిత విషవాయు సమాకల్లితము-మృత్యుగహ్వరము—యమదూతల కాలవాలము—భూతగృహము—పైశాచికముల రంగస్థలము—వలె నాతనికి ప్రతిక్షణమందును దోచుచుండెను. ఆతడు తన నాసికను త్తరీయంబుచే గట్టిగ బిగియబట్టుకొనిసోపానముల నన్నిటి నవతరించి క్రిందికిదిగెను. అత్యాశ్చర్యకరముగ నాదారు నిర్మిత సోపానపంక్తు లదృశ్యంబులైపోయెను !! అంతయు సంభ్రమము- చిత్తాన్యకలనము-మనశ్చాంచల్యము-బుద్ధిమాంద్యత—రమాకాంతుడాశ్చర్య చకితుడైపోయెను. నిలువెల్ల స్తంభీభూతుడైపోయెను. అక్కడ నేదో నొకమీట యుండుటవలన నాసోపానపంక్తు లదృశం

బులైనవే గాని మరేమియు గాదని తలంచెను. ఆతడు తిరిగిపోవుటకు దగినమార్గము గానరాకుండెను. ఎన్నండు నెరుగని రమాకాంతునకు దుఃఖము సముద్రపుపొంగువలె పొరలిపొరలి వచ్చుచుండెను. తన జీవితమంతయు దుఃఖభాజనమై పోయినదని యేడ్చెను. కొంతవడికి ధైర్యము దెచ్చుకొని నల్దిశల జూచెను. దారుణభీషణకాలకాకోదర దంష్ట్రానలజ్వాలాకీలల, భయాతురమార్గవీక్షణాశక్తి మూషికమైపోయెను. ఆగది యంత విశాలమైనది కాదు. అంతయు వల్మీకసమావృతము. సర్పముల కూతలు వినబడుచున్నట్లాతనికి దోచెను. రమాకాంతునిభయము- చదువరీ! ఇక వర్ణింపజాల. అట్టి భూతంబుల కాలవాలంబైనపాతాళగృహమున—అర్ధరాత్రిసమయంబున--వల్మీకముల నడుమ—కంటక శిలామధ్యంబున—ఒంటిగ—నీవుండిన నీకు వొడముభయమునకు రెండింతలు గానన్నదని యూహించుకొనుము. అట్టి సమయంబున నాతనిలోచనంబుల కేదియో గోచరంబయ్యెను. విస్మయచేతస్కుడై యాతడు గాంచిన స్థలముదగ్గరకు బోయెను. అది యొక దారునిర్మితమైన యలమారు! దానిని దెరువ ప్రయత్నించెను. ఆయలమారువద్ద దుర్గంధము మరింత యెక్కుడయ్యెను. అదిబీగమువైవబడియుండెను. దానిదాళపుచెవి యచ్చట నెక్కడైన దొరకునేమో యని యన్నిదిక్కుల వెదకెను. ఒక గూటిలో నదృష్టవశమున నొక తాళపుచెవి యుండెను. దానిని దీసికొని యలమారుబీగమునకు బెట్టి చూచెను. సరిపోవ శీఘ్రంబుగ నాయలమారును దెరచెను. ఆతడు వెంటనే వెనుకకు తూలి పడిపోయెను. భయభ్రాంతుడై పోయెను. చిత్తవ్యాకులన మొందెను. అది కలయో కల్లయోగూడ నాతడు గ్రహింపజాలకపోయెను. పిశాచ మేదైన నావహించినదేమో యని భీతి వొడమెను. అందు పరిచితమగు నొకపురుషమృతదేహము!!!

ఆశరీర మెవ్వనిదో నాతనికి దోపకుండెను. తన కరదీపికను మరింత పెద్దదిగ జేసి చూచెను. ఆ చనిపోయిన మనుజుడు చాల శుష్కించియే మరణమును బొందెను. ఆతడు వా స్తవముగ చనిపోయి నాడో లేక జీవించియున్నాడో కూడ నాత డూహింపజాలకపోయెను. తనవ్రేలు నాతని నాసికవద్దనుంచి శ్వాస జరుగుచున్నదేమో యని చూచెనుగాని యాతనియూహ సరిపోలేదు. ఆతడునిక్కముగ చనియే పోయినాడు. ఆతని దుస్తులు నూతనముగ నుండెను. ఆతడు గొప్ప ధనవంతుడని రమాకాంతుడు వెంటనే తలంచెను ఆత డలమారులో రెండవయర దెరచెను. ఆత డీ గరి మరింత భయవిహ్వలుడై పోయెను. నిశ్చలుడైపోయెను. నిర్విణ్ణుడైపోయెను. నిలువెల్ల స్తంభితుడైపోయె ను. అప్పుడాతడది ఘాతగృహమని నిక్కువముగ దలంచెను. అందొక యపరిచితమగు స్త్రీశవము!!! ఆతడు హృద్వేగముతో నామెను బరీ క్షించెను. హత్యారహస్యమంతయు నాతనికి యగాధమై యప్రతిమమై గాఢమైపోయెను. సిదర్శనానొక హత్యాసంద్రంబునందు గట్టు వదలి పోయెను. ఆమె మణిమయభూషణాలు లింకను తేజోవంతములై యుండెను. ఆ యిర్వురు భార్యాభర్తలని యాతడు తలంచెను. శీఘ్రం బుగ నాతడు పురుషమృతదేహముయొక్క దుస్తుల దడవి చూచెను. విషాదసూచకముఖ మనుగగనతలంబున చంద్రికలను నానందసూచ కము లంకురించెను. అవి ప్రశాంతమై సల్పెను. ఆతని కొక లేఖదొరకి నది. చివరయస్ఫుటవచనములు; సంతకము గూడ నస్ఫుటముగ నుం డెను. తన కరదీపికావెలుంగున దాని నీవిధంబుగ జదువుకొనెను.

"దయార్ద్రహృదయులారా!

నా దుఃఖభాజనమైన జీవితచరిత్రను సంగ్రహముగ వ్రాయు చున్నాను:—

నాజన్మస్థానము బొంబాయినగరము. నాపేరు వినయభూషణుడు. నాకు చిన్నతనంబుననే మాతాపితరులు కలవయ్యిరి. నాపినతండ్రి నన్నెంతయో గారాబమున బెంచుచుండెడివాడు. అతడు మిగుల ధనవంతుడు. అచిరకాలంబుననే నేను వాణిజ్యవిషయమున జాలవిషయంబులు నేర్చుకొంటిని. నాపితృవ్యుడు నన్నొకబ్యాంకిలో ప్రవేశపెట్టెను. ఆబ్యాంకిదారుడు నాపై మిగులనమ్మకముగలవాడై నాకు మంచివేతన మొసంగెను. నాకు ప్రేమాస్పదుడుగ నుండెడివాడు. అతనికొకతనయ కలదు. వాత్సల్యముచే నాతడు గొంతకాలమునకు నామెను నాకిచ్చి పరిణయముచేసెను. ధనము వరశుల్కంబుక్రింద రెండులక్షలనిచ్చెను. నాపినతండ్రి యెంతయో సంతసించెను. కొంతకాలంబునకు నాకొక తనయుడుద్భవించినాడు. కతిపయమాసంబులకు నాపితృవ్యుడు కారణాంతరములచే గొందరుదుర్మార్గులకు వశుడై వారియిచ్చవచ్చినచొప్పున ప్రవర్తింపదొడంగెను. అప్పటినుండియు నాయాస్తియా స్తిచాలభాగము దఱుగజొచ్చినది. నేనద్దానిగన్గొనజాలక నాపితృవ్యునకు వారలేదో సహాయముచేయుచుండిరని తలంచి నేనుకూడ వారలతోస్నేహము జేసితి. నేనుగూడ నాపినతండ్రివలె వారలకువశుడనైతి. ఒకనాటి రాత్రికాలమున వారు నన్నొచ్చటికో మోటారుమీద తీసుకపోయిరి. త్రోవలో నాకు నీలాంబరముల గట్టనిచ్చిరి. వారలెందుకట్లుగావించుచున్నారో నాకనుమానముదయించి వారలనడిగితిని. వారునాకు చెప్పలేదు. నేను వారికి లొంగియుండుటవలన వారిని వీడజాలకపోయితి. వారు నన్నానందకుటీరమువద్దకు దీసుకపోయిరి. అప్పుడే మాకొకమోటారెదురైనది. అందులో యౌవనులగు యువతీయువకులు కూర్చుండిరి. వెంటనే మావారిలో నొకడు తనతుపాకి బేల్చి యాపురుషుని జంపి పారవైచెను. ఇంతలో మరియొకమోటారెదురగుటవలన మేము పారిపోయి మరల నారాత్రియే వారలపహింసించితిమి. వా

రాస్త్రీరత్నమును గ్రహించుటకేగాబోలు నట్లుకావించిరనితలంచితిని. అప్పటినుండి నాకు వారిపై నయిష్ట మంకురించినది. నాపితృవ్యునితో వారలస్నేహము మానుమనియు, వారలు దుర్మార్గులనియు జెప్పితిని. ఒకనాడతడు వారలదూషించినాడు. వారలు కక్షబూని యాతనిని జంపివైచిరి. నాపినతండ్రిని చంపినదాదిగ వారలపై కోపోద్దీపితమానసుండనై వారితోడసఖ్యమువదలితి. వారు నన్నునుమానించిరి. ఒకదినంబున వారలను నాతోడస్నేహముమానుడని యతితీవ్రముగాబల్కితి ఈహత్యారహస్యమంతయు బత్తేదారుడగు రమాకాంతునకుజెప్పివైచెదనని బెదరించితిని. ఒకనాడు నేను నాభార్యతో విద్యుద్దీపప్రదర్శనముజూచి వచ్చుచుండ వారు మాపైబడి మమ్ముల బెదరించియిుందు దాచియుంచిరి. హంతకు లేమగురున్నారు. ఆయేడవవా డెప్పుడునురాత్రి కాలమందే నీలాంబరములగప్పుకొనివచ్చును. వానిని నేను గుర్తించలేకపోయితిని. వారందరు హంతకులు-దుర్మార్గులు-రత్నలాలుహత్య కావించినదియీదురాత్ములే-అందులో విశ్వాసరావును, రామరాజును, రహీమును, రాజారావును, నూతననీలాంబరాచ్ఛాదితపురుషుడును యింకను మరియొక సేవకుడును నుండిరి. మిగిలినవాడు కేవలము హంతకుడు కాడుగాని వాడుహంతకుల ప్రోత్సాహకుడు. వాడును వీరిబృందములో జేరినవాడే. ఆతడుపాలతనునగరరాజగు శ్రీశ్యామసుందరుడు! ఎవ్వరైనమహాత్ములు మమ్ముల విడపింపవచ్చినపుడు యిడుములబడకుండ యీదారునిర్మితమైన నలమూరున కడుగుననున్న నాపరాతినెత్తి యందుండుసొరంగముగుండ తమదారిజూచుకోదగు. ఈరహస్యము నాయంత్యకాలంబున గనుగొంటిని. నేను తప్పించుకొని పారిపోవుటకశక్తుడనైతిని. ఈదురాత్ములను నృశంసులను-అంత మొందించుడని ప్రార్థించుచున్నాను-వినయ—

రమాకాంతుడు వెంటనే యాబీరువాయొక్క భాగముజూచెను. అందు నాపరాయియుండెను. కాని యదిమిగులబరువైనది. అకస్మాత్తుగ నప్పుడే యాదారునిర్మితసోపానపంక్తులు యథాస్థానమునకు జేరెను. రమాకాంతునకు దత్తరపాటుద్భవించెను. వెంటనే యాశవమును నల మారునందుంచి యానాపరాతిని బలముగ నెత్తి యాసొరంగముగుండ నదృశ్యుడై పోయెను. ఆవచ్చునదియెవ్వరు? రహీం గంటలవరకును కూడ రాకుండజేసి యొకహంతకు డాతనిజాడల గనుగొనుటకు రహీం ముస్థితిగాంచి లోన పత్తేదారున్నాడని తెలసికొని యాతనితో పా తాళగృహంబునకు పత్తేదారుని వెదకుటకు వచ్చుచుండెను. కాని రమాకాంతుడు గుప్తమార్గంబున వెడలిపోయెను.

౧౨

రమాకాంతునిగృహంబున బహిరంగదిలోన గౌరీశంకరుడును, అలివేణియు, రమాకాంతుడును, గూర్చుండి మాట్లాడుచుండిరి.

రమా—అలివేణీ! ప్రథమమున నీ దేయూరు? వృత్తి యెయ్యది?

అలి—పత్తేదారుగారూ! మొదట నాది పునహాపట్టణము. నాతలిదండ్రులు చిన్నతనమునందే గతించిరి. అప్పుడు నేనొక సంప న్నవర్తకుని యాశ్రయమందుంటిని. నాకు సంగీతవిద్యయందును, వర్తకమునందును నసమానప్రవేశముగలదు. కొలదిదినంబులకు నిర్వురు కుమారు లుదయించి లోకాంతరగతులైరి. నాకొక కొమ రితగలదు. దీనిపేరు వలపులరాణి.

వలపులరాణి పేరువినగనే రమాకాంతు డాశ్చర్యచకితుడైపో యెను. ఆత డిట్లని యనుకొనెను. "ఏమీ వలపులరాణియా! మోహాశా లాలువద్దనున్న వలపులరాణి కాదుగదా—అలివేణితనయయా!"

రమా—అలివేణీ! వలపులరాణి నీకూతురా యేమి? నిజ మేనా? ఆశ్చర్యముగనున్నది.

అలి—ఏమీ యిట్లడుగుచున్నారు? వలపులరాణిని యెక్కడైన జూచితిరాయేమి? చెప్పుడు.

రమా—తరువాతవిశదమొనర్చెదను. నీవృత్తాంతము కానిమ్ము.

అలి—నేనును నావలపులరాణియు గలసి సంగీతసభల జేయుచు దేశాటనము జేయుచుండెడివారము.

రమా—అప్పుడు వలపులరాణికి యెన్నివత్సరములుండును?

అలి—అప్పుడు పదునైదేండ్ల వయసుమాత్రమే.

రమా—ఆమె నెవ్వరియాశ్రయమందుంచలేదా?

అలి—చెప్పుచుంటినిగదా—వలపులరాణియు నేనును నొక దినంబున పాలతనునగరరాజగు శ్యామసుందరునివద్ద సంగీతసభ గావించితిమి.

రమా—శ్యామసుందరుడా! అంతయుసంభ్రమముగా నున్నదే?

అలి—ఆసభాంతమున మేము గొప్పబహుమతులు వడసితిమి, గొప్పబహుమానమేమన, నారతనాలమూట—మణులదండ—మోహంపులతిక—ముద్దులగుమ్మ—లావణ్యరాశి—బంగారుబొమ్మ—శృంగారదేవత—వలపులరాణినినాతడు తనయాశ్రయమందుంచుకొనినాడు. కతిపయమాసంబులకు మేముకృష్ణజయంత్యుత్సవసందర్భమున ద్వారకానగరంబునకు వెళ్ళితిమి. ఆవెళ్ళునపుడే వినయభూషణుని గృహమందు రత్నాబాయి పాటకచేరి దర్శించి వెడలిపోయితిమి.

రమాకాంతు డదరిపడి వెనుకకు దూలిపడిపోయెను. ఆతనికీహాత్యారహస్యమంతయు దెల్లమగుచుండెను. అనేకవిషయంబులమనంబు జొన్పినందునవాతనిచిత్తమువ్యాకలనమొందెను. వినయభూషణుని దేకదా యిప్పు డాత డలమారునందు జూచినది. వెంటనే తనవద్దనున్న యుత్తరమునుదీసి చూచెను. ఆమెచెప్పువాక్యము లందులోనున్నయుదంతమునకు సరిపోయెను. అలివేణి మరల చెప్పదొడంగెను.

అలి—ద్వారకనుండి తిరుగవచ్చిన తరువాత కతిపయమాసంబులకు నేను గోపాలరావనునతని బెండిలియాడితిని.

రమా—నీవట్లు లేచివచ్చుటకు కారణమేమి? ఆతడేమైన గోపగించుకొనెనా?—

అలి—ఆతడేమియు నన లేదు. నామోహపిశాచ మట్టుగావించినది. దానిపాశముల విదల్చుకొన జాలకపోతిని. తరువాత నేనువిడిచిన సంగతివిని యాతడు నన్నునేకభంగుల దూషించెను అనరానికఠినోక్తుల దూలనాడెను. అది వలపురాణి విని సహింపజాలక నాతనితో నతితీవ్రముగా మాట్లాడియుండును. వారలకయిష్టముదోచినదిగాబోలు. ఒకదినంబున నిశీథమున నామెయూరినుండి వెడలి యెచ్చటకో పోయినదట. అప్పటినుండి యింతదనుక నామె యెక్కడనున్నదో నే నెరుంగను.

రమా—గౌరీ! ఇదియంతయు చాల విశ్వాసార్హముగ నున్నది.

అలి—అయ్యో! ఆవిశ్వాసుని పేరుచెప్పిన నాకు భీతివొడముచున్నది. ఆనృశంసుడు—

రమా—ఆత డెవ్వరు?

అలి—ఆతడు శ్యామసుందరుడికార్యనిర్వాహకుడు. నేనున్నంతవర కాతడు చాల సత్పురుషుడు. కారణాంతరములచే నాతడట్లు మారిపోయెను.

రమా—నిన్ను బంధించునపు డాతడున్నాడా?

అలి—లేకేమి.

రమా—నీవెట్లు బంధింపబడితివో చెప్పుము.

అలి—ఒకనాటి సాయంకాలమున—అసలు గోపాలరావొక బట్టలవర్తకునివద్ద గుమాస్తాగా నుండెడివాడు. ఆతనికి యెనుబదిరూప్యముల వేతనము వచ్చుచుండెడిది. ఆతనికి బిడ్డలు లేరు తల్లియును నాతడే యాయింటనుండెడివారు. ఒకరోజున గోపాలరావు తనయజమాని బం

పించినాడని యమృతసరునకు బోయినాడు. అప్పుడు నేనును నాతని తల్లియు నుంటిమి.

రమా—ఆతనికి భార్యలేదా ?

అలి—మొదటిభార్య గతించినది. తరువాత నన్నే పెండిలి యాడినాడు.

రమా—ఆతడుకూడ కళావంతులేనా ?

అలి—ఔను. రాత్రి పండ్రెండున్నరకు రత్నకభటుని పారా యంతయు జరగినతరువాత మాయింటి సింహద్వారము తెరచినట్లు చప్పుడైనది.

రమా—ముందుగా నేనొకటి ప్రశ్నించెదను. అప్పుడు మీరు న్నది యెక్కడ ?

అలి—బిజూరులో—

రమా—నీవివాహ మెక్కడైనది ?

అలి—పాలతనునగరమందు.

రమా—కల్యాణనగరమున నీకెవరైన బంధుగు లున్నారా ?

అలి—ఎవ్వరును లేరు.

రమా—మీ మేనత్తకుమారు డున్నాడట.

అలి—మాకు మేనత్తకొడుకు సలే లేడు.

రమా—నిజమేనా ?

అలి—దైవసాక్షిగ- నిక్కువము.

రమాకాంతున కొక్కసారి కోప ముప్పతిల్లెను. బెబ్బులినిశిత లోచనతీక్షణతను బదిసారు లోడింపగలుగు రోషారుణనిశితదృష్టుల నిగిడించెను. ఆతనికి వలపులరాణి యంతయు నసత్యము జెప్పినదని తెలసికొనెను. వెంటనే యది కోపమునకు సమయముగాదని తలంచి తన భావమును మరల్చుకొనెను.

రమా—వృత్తాంత మతిత్వరగాఁ బూర్తిచేయుము. నాకు త్వరగను యున్నది.

అలి—అట్లు చప్పుడయినవెంటనే నేను మేల్కాంచి మాయత్త యేమైన దీసినదేమోయని చూచితిని. మాయత్త మంచముపైననే పరుండి యున్నది. నేను వెంటనే కరదీపిక దీసుకుని తలుపుదీసుకుని బయటకడుగిడగానె కరదీపిక శాంతించినది. వెంటనే యొకమనుజుడు నన్ను గట్టిగ గౌగిలించుకొని యావలకు దీసుకపోయెను. నే నరచుటకు దగినంతయవకాశ మీయకుండగనే మరియొకడు నోట గుడ్డల కుక్కెను. నన్ను గౌగిలించినది యావిశ్వాసరావే! నేను బాగుగ గుర్తించితిని. నానోట గుడ్డలుకుక్కినది రాజారావు. అది యాతడని తరువాత నేను దెలసికొంటిని. తరువాత నన్ను బంధించి యిటకు దోడ్కొని వచ్చిరి. ఇప్పు డిట్లు బాధ పొందుచున్నాను. తమదయ—

రమా—భీతిజెందకుము. ఈయూరిలో రత్నలా లనునతని నెలదినంబులక్రింద హత్యచేసిరి. ఆవిషయము నీకేమైన దెలియునా ?

అలి—నాకేమియు దెలియదుగాని యప్పుడప్పుడు నేను బంధింపబడినతరువాత నాయెదుట వారు రత్నలాలునుగురించి యెద్దియో ప్రసంగించుకొనుచుండెడివారు. దానిఁబట్టి వారెద్దియో హత్యగావించినారని తెలిసికొంటిని.

రమా—నిక్కముగ వలపులరాణి నీకొమరితయేనా ?

అలి—అబద్ధమాడవలసినంతపనియేమి? మీరేదియో విషయమెరింగించెదనని పల్కియున్నారు. దయయుంచి చెప్పిన కొంచెము మనశ్శాంతి గలుగును.

రమా—ఆమె యీయూరిలోన యున్నది.

అలి—(తత్తరపాటుతో) ఎక్కడ ?

రమా—నెలదినములక్రింద రత్నలాలువద్ద నుండెడిది. కాని రత్నలాలుని నెవ్వరోచంపిరి. ఆహత్యారహస్యమందున నేనును పనిచేయుచున్నాను. ఆమె యిప్పు డాతనిసోదరుడగు మోహన్‌లాలువద్ద నున్నది వెళ్ళుదమా ?

అంత రమాకాంతు డామెను గౌరీశంకరునితో గలసి మోహన్‌లాలుమందిరమునకు వెడలెను. వారు వెళ్లునప్పటికి మోహన్‌లాలింట లేడని పారావాని నడిగి తెలిసికొనిరి. సరాసరి వారు వలపులరాణి గదివద్దకుజని యచ్చ టలివేణి నుంచి రమాకాంత గౌరీశంకరులు కూర్చుండిరి. ఇంతలో లోననుండి వలపులరాణి వచ్చి రమాకాంతుని జూచి యదరిపడెను. ఆమె ముఖభావముల రమాకాంతుఁడు ప్రతిక్షణమును బరిశీలించుచునే యుండెను. వెంటనే యామె యాతనిరాకగూర్చి యడిగెను.

రమా—కూర్చుండుము. మోహను డెక్కడకు వెళ్ళినాడు ?

వల—ఇప్పుడే బజారునకు వెళ్ళినారు.

రమా—బాగుగ జూచుచున్నాడా? ఈమధ్య ఊరికి వెళ్ళినాడని వింటిని.

వల—ఆతడువచ్చి మూడుదినంబు లైనది. నన్ను దన ప్రాణములతో సమానముగ జూచుకొనుచున్నాడు.

రమా—సంగతి గుప్తముగ నుంచకుము. రత్నలాలునకు బూర్వము నీ వెవరియొద్ద నుంటివి ?

వల—ఇదివరకు మీరొకసారి నావద్దకువచ్చినపుడు నేనంతయు నబద్ధము చెప్పితిని. ఎందుకన నన్ను మోహన్‌లాలు విడచునని యు నాకు రత్నలా లొసగమనిచెప్పిన రెండులక్షలరూప్యము లివ్వడని యు నేనిదివరకు శ్యామసుందరునివద్ద నుంటినని చెప్ప నేను దోషినేని ధమఃగా నైన నగుదునేమోయని యవి భీతిచేత నబద్ధము చెప్పితిని.

అంత నా యోషామణి తనచరిత్రమంతయు బూసగుచ్చినట్లు చెప్పెను. రమాకాంతుడు సంతసించి—

రమా—ఇప్పు డెచ్చటనున్నది మీయమ్మ ?

వల—దైవసాక్షిగ నే నెరుగను.

రమా—ఒకవేళ ఆమె వచ్చిన మోహనుడామెను నీవద్ద జేర్చుకొనునా ?

వల—సంశయము. ఆతడు చేర్చుకొనకపోయిన నారెండు లక్షలరూప్యములు లేవా ?

రమా—మీయమ్మ యిక్కడకు వచ్చినది.

ఇంతలో నళినీని యచ్చటకు వచ్చెను. మాతాపుత్రికల సమాగమము—సంతోషభరితము—వలయు నెడ మరల వచ్చెదమని రమాకాంతగౌరీశంకరులు వెడలిపోయిరి.

౧౩

రమాకాంతుడును గౌరీశంకరుడును గదిలో గూర్చుండి మాట్లాడుచుండిరి.

రమా—గౌరీ ! ఇక అస్త్రవిషయ మేమిచేయుదము.

గౌరీ—వా రార్వురే హంతకులు. ఇంకను సంశయమా !

రమా—పట్టుకొందుము. నిదర్శనములు లేవుగదా !

గౌరీ—ఉన్నవి చాలవా ?

రమా—ఎక్కడున్నారని పట్టుకొనుట.

గౌరీ—రాత్రి మీరు వెళ్ళినచోటనే.

రమా—వారక్కడింకను నుందురనియా నీ నమ్మకము—వా రీసరికే యెక్కడకో పోయియుందురు. ఐనను సందేహనివృత్తికొరకు వెళ్ళుదము.

గౌరీ—ఇంతవరకు మీ రెవ్వరిని దోషిగా భావించుచున్నారు?

రమా—చూడ వలపులరాణివలెనాకు దోచినది. ఆమెచేయు ప్రకటనము—చేష్టలు—మాటలు ఇది యేది యననేమి ? అబద్ధము చెప్పినదని తెలియగనే నేను గన్పెట్టితిని.

గౌరీ—ఇప్పు డేమిచేయుదము.

రమా—ఇప్పుడు గంట యెంతయైనది ?

గౌరీ—తొమ్మిదిగంటలన్నర యైనది.

రమా—ఈపరికే వారందరు గలసి వచ్చియుందురు. నీవు వెంటనే యొక ముసలివాని వేషము ధరింపుము. నేను గూడ నాయుద్యానముననే యుండెదను. వైళంబ వెళ్ళవలయును.

అచిరకాలంబులో వా రిరువురు యథారీతిగ వేషధారులై చలనహేతుకశకటముపై గల్యాణనగరమునకు వెళ్ళిరి. అతిశీఘ్రంబుగ వారు విశాలోద్యానమునకు జని లోన బ్రవేశించిరి. అత్యంతమనోజ్ఞ నిర్మలశతకాంతుల నల్దిశల వెదజల్లు మయూఖునిప్రభావ మింకనుదరిగి పోలేదు. వెంటనే వారు మొదటి భూగృహమువద్దకు జనిరి. కవాటములు తెరువబడియే యుండెను. ఆశ్చర్యచేతస్కులై వారు సోపానావళి నధిరోహించి లోనకు జనిరి. అంతయు నిశ్శబ్దముగ నుండెను. పరికరంబు లెవ్వియు నక్కడలేకపోయెను. ఒకచో నొక్కఖడ్గంబు మణిమయమైనపిడితో నేలపై బడియుండెను. గౌరీకంఠరు డద్దాని గైకొని రమాకాంతునకు జూపెను. దాని పిడిమీద "శ్యామసుందరుడు" అని యుండెను. రమాకాంతుని సంతోషసాగరమునకు దరు లెచ్చటను గానరాకుండెను. అక్క డెవ్వరు గానరామింజేసి వారు రెండవభూగృహమువద్దకు వెళ్లిరి. ఇచ్చటనో వా రిరువురును హంతకు లుందురని యనుమానించిరి. రమాకాంతుడు ప్రాకారబహిర్ద్వారమువద్దకు

వెళ్ళి చూచెను. దాని కవాటములు బయటకు బీగములు వేయబడి యుండెను. వెంటనే యాబీగమును బగులగొట్టి వారిరువురు మూట నొత్తి లోనకుజనిరి. ఎచ్చటను నెట్టివిధమైనవస్తువు గానుపించుటలేదు. వారిరువురికరదీపికలను బాగుగా వెలిగించిచూచిరి. ఏమియు నగుపడలేదు. సందేహమనుమానపిశాచపుప్రథమప్రతిక. వారు సరిగా నధోపాతాళగృహంబునకు బోయి వెదకిరి. అచ్చట నేమియు లేదు. అంతయు నిశ్శబ్దముగ నుండెను. నిర్మానుష్యమైన నాపాతాళగృహమందు వారల కొకింత భయముకూడ గలిగెను. తరువాతకొంతవడికి వారు మూడవ భూగృహమువద్దకు జనిరి. ఈసారి యక్కడ దప్పనిసరిగ హంతకు లుందురనియే తలంచి వారలు వెళ్లిరి. తలుపులు లోన బీగము వైవబడి యుండెను వెళ్ళగనే సతిధైర్యముతో దలుపును దట్టిరి. ఆశ్చర్యకరముగ నొకమనుజుడు లోననుండి వచ్చి తెలుపులదీసెను. వెంటనే వీరిరువురు లోనకు జనిరి. అట్లు లోనకొంటిగ వారిద్దరు వెళ్లుటలో వారియుద్దేశ మేమని మాపాఠకులు తలంతురు? వారేయుద్దేశముతోడను వెళ్ళలేదు. లోన నెంతమందిజనులుందురో యుండరో కూడ వారాలోచించలేదు. కాని వారియుత్సాహ మేమన నన్నపూర్ణ యక్కడనుండుననియే. ఉత్సాహపూరితులైన వారెట్టిపనినిగూడ నిమేషమాత్రమున జేసినైతురు! వారట్లు లోనకు వెళ్ళగనే యా తలుపుదీసిన మనుజుడు తన కరదీపికను వెంటనే వెలిగించి చూచెను. ఆనూతనవ్యక్తు లిరువు రాతని మిత్రబృందములోనివారు కారు. ఆ తలుపు తీసినవాడెవడు? ఆతడే రహీం! "మణిమయాలంకృతఖడ్గము నేభూగృహమందుననో బారవైచికొంటిమి. వెళ్ళి దానిని దీసుకర"మ్మన మని హంతకులుచెప్ప రహీంవచ్చి దీనికొరకు వెదకుచుండెను. అట్లు రహీం కరదీపికాసహాయమున వారల జూచి

గుర్తించి వెంటనే తన కరదీపిక నార్పెను. మరుక్షణమునందే రమాకాంతుడు తన కరదీపికను వెలిగించెను. రహీముండు లేడు! అత డెటులనో యదృశ్యుడై పోయెను!! వారా యింట నెన్నియోమారులు తిరిగి చూచిరి గాని యెచ్చట నాతడు గన్పడడయ్యెను.

వారు తిరిగివచ్చుచుండిరి. బహిర్ద్వారము బంధింపబడియుండెను. బీగ మెచ్చటను గన్పడ దయ్యెను. మృత్యుగహ్వరమున బడిపోతిమని వారువిచారించక పోలేదు. దానినినాలుగుమూలలదడివిజూచిరి. ఒకచో నొకమీట కన్పడెను. దాని నొత్తగనే యాద్వారము తెరువబడెను. వారట్లు బయటకు వచ్చి ధూమశకటస్థానమునకు వెళ్లిరి. అప్పుడు రెండు గంటలైనది. వారు నాలుగుగంటలవరకు గృహంబునకు జని నిదురించిరి. సూర్యోదయమయ్యెను. రథ్యలయందు గ్రామనివాసులగు స్త్రీలేమి పురుషులేమి యనేకమగు శాకములనమ్ముచు గేకలు వేయుచుండిరి. రమాకాంత హరిశంకరు లింకను నిదురించుండి మేల్కాంచ లేదు. ఉదయ మెన్మిదిగంటలకు వారలు లేచి దంతధావనము జేయుచుండ రాజరత్నము వారింటికి వచ్చెను. ఆతని జూడగనే రమాకాంతుడ తాతని కేదియో విషయము తెలిసియుండెనని తలంచెను. రాజరత్నము ముఖభావ మట్లుండెను.

రాజ—రమాకాంతా! ఇంకను హంతకులజాడలు తెలియ లేదా ?

రమా—చాలభాగము తెలిసినదని యే నమ్మకము. అంతట రమాకాంతుడు దా నతనివిడచి కల్యాణనగరము వెళ్ళినదాదిగ నప్పటివరకు జరిగినకృత్యముల నన్నిటిని విశదముగ జెప్పెను. రాజరత్నమప్పటికిని గూడ సంతోషచిహ్నల జూపలేదు. రమాకాంతునకుద త్తరపా టుద్భవించెను. వెంటనే రాజరత్న ముత్తర మొకదాని నిచ్చెను. రమాకాంతు డద్దాని నిట్లని చదివికొనెను.

"రాజరత్నం,

నీవు కమీషనరుపదవి వదలుకొనెదవా! లేదా! చాలకాలముండెదనని యనుకొనుచున్నావు. నీకాలము చేరువయైనది. రమాకాంత గౌరీశంకరు లింక నీభూతలమున నుండబోరు. వారి యంతము చూపునకు వచ్చినది. ఇప్పుడున్నపూర్వ నెక్కడ దాచియుంచినది వారలకు కానగదా వారల సృజించిన బ్రహ్మయోనికి గూడ దెలియుటసంభవము. ఈదినమునకు సరిగా నెనిమిదవదినంబున నామె నీలోకమునుండి విడదీతుము. తెలిపిచేసిన నాకడ్డంకియై పోవునని భయపడుచున్నామనుకొనుచున్నావా! కాదు. కాదు. ఆతని భార్యను జంపివేసెదము ఎందుకని ప్రయోజనము? అనిశ్చయము వృథామని చెప్పుటకొరకిప్పుడు తెల్పితిమి. సరిగా పదియవనాటిరాత్రి నీతలయు పండ్రెండవనాటిరాత్రి రమాకాంత గౌరీశంకరుల శిరంబులును దీసివైతుము. ఇది నిక్కము. తొందరపని యుండుటవలన సంతసంక్షిప్తముగ వ్రాసితిమి. వలపులరాణి దొరకకపోదు.

ఇట్లు,

రమాకాంత మరణాభిలాషులగు

ఆనందకుటీరమువద్ద హంతకులు."

రమాకాంతుడా లేఖ నామూలాగ్రముగ జదివి నిశ్చలుడయ్యెను. తాను పాలతనునగరమునకు గౌరీశంకరునితో గలసి పోదుమనియు దప్పక యీసారి హంతకుల బట్టుకొందుమనియు దంతివార్త బంపిన పదిమంది రక్షకభటులతో శృంఖలముల దీసుకొని తాను నిర్ణయించిన స్థలమునకు రావలసినదని చెప్పెను. మధ్యాహ్నము పదిగంటలకు వారు జిహాసుస్టేషనునకు ఘాయిశేకలుం బెక్కి వెడలిరి.

౧౪

నిదాఘతీక్ష్ణత మిక్కుటముగ నున్నది. ప్రచండభాస్కరుడు తననిశితతీక్ష్ణజాలంబుల సూచికావళులవలె బాధింపజొచ్చెను. పిపాసాబాధితలైన మృగంబులు సమీపప్రదేశంబుల నెవ్వియైన జలాశయములుండిన నచ్చోటికరుగుటకు దమశక్తియంతయు ధారవోయుచున్నవోయన శరవేగమున బర్విడుచున్నవి. పంచమస్వరంబున మనోరంజకముగ బాడుకోయిలకదేమికాలమోకాని చండభానుని నిశితకిరణములచే భరింపశక్యముకాని తాపము గల్గినట్లుగ, తనసహజమంజులమాధుర్యగానము తొల్లింటివలె సర్వప్రపంచమునకు విందొనర్చుట లేదు. గోగణము సమీపమందున్న పచ్చగడ్డిని మేయక సూర్యభగవానుని యసమానకిరణాలాఘవంబున కోర్వలేక దగ్గరనున్న వటవిటపివితానంబులక్రింద బరుండి నెమరువేయుచుండెను. ధనార్జనయే ముఖ్యకర్తవ్యమని యాసపడి యెండవానలను గోటమీటుచు, మాధుర్యమైన చూతఫలంబులను జనుల కమ్ముచుండిరికదా కొందరుమనుజులు. పథికుల యాయాసమును వర్ణింప నశక్యము. కాలిడినంతమాత్రమున పచ్చనిగడ్డిపైననుకూడ కాళ్లు మలమలమాడుచుండ, శిరము దినకరుని తేజముచే గుందుపడ, ముఖము స్వేదావృతమైయుండ, శరీరము గంపర మొంద పథికు లాయాసముతో నడచుచు, మధ్యమధ్య లేమావిగున్నలక్రిందను నశ్వత్థవృక్షశాఖలక్రిందను నిలువంబడుచు నడచుచుండిరి. అట్టితరి పాలతనునగరముపై యొకపాంథు డతికష్టముతో బోవుచుండెను. ఆతని వెనువెంట మరియొకపాంథుడుగూడ నడచుచుండెను. ఆముందుబోవువానిని జూచిన ప్రతిమానవుడు నాతడొక యోగీశ్వరుడని చెప్పకతప్పదు. ఆతడు సమున్నతమైన గడ్డముగల్గి, రుద్రాక్షపేరులు గళంబునందును గలగలమని ధ్వనింప, పాదరక్షలో క్కుడుగిడినంతమాత్రమున మడములకు దగులుచు నొకవింతధ్వనిని జేయుచుండ, కాషాయ

వల్కలధారియై, భసితరేఖలు మేనంతయు వెండిరేకులవలె మెఱయ, నిండుచందురు బరిహాసించు నెమ్మోమున నివురుగప్పిన నగ్నిస్ఫులింగమువలె గుంకుమబొట్టు అరుణకాంతులచే నలరార నొకయోగిపుంగవుండు జనుదెంచుచుండెను. ఆతని ననుసరించుచున్నవా డతనిశిష్యుడని చెప్పకతీరదు. ఎందుకన నాతనివీపుననుండు కాషాయాంబరముల మూటను, నాతని వామహస్తముననున్న గంజాయిపీల్చుగొట్టమును జూడ నాతడు నిక్కమముగ నాతనిశిష్యుడనియే తలంతురు. చదువరీ! ఆతురపడకుము. వారే మాయావల్కలవేషధారులైన రమాకాంతగౌరీశంకరులు. అట్లాయోగివరులు పాలతనునగరము జేరి శ్యామసుందరునిభవన మడిగి తెలిసికొని యాతనిబహిర్మందిరమున నున్నాడని తలంచి యచ్చటికేగిరి. ఆమందిరము సునాసీరుని యంతర్భవనమునకు దీటుగ నానావిధాలంకారముల చేతను, నమూల్యనూత్నరత్నసాదుర మేదురకంబళముల చేతను, తైలచిత్రచిత్రితముల చేతను నలరారుచుండెను. వారిద్దరు వెళ్ళునప్పటికి యచ్చట నొకకుర్చీలో సుందరుడైన పురుషుడు కూర్చుండియుండెను. ఆతడే శ్యామసుందరుడని యాతని రూపురేఖావిలాసముల గాంచి వార లనుకొనిరి.

యోగి—జయ్! జయ్! సీతారాం!

శ్యామ—ఎవరు మీరు?

యోగి—మేము సాధులము.

శ్యామ—ఏమిపని?

యోగి—మేము రామేశ్వరయాత్ర వెళ్ళుచున్నారము. ధనసహాయము జేతురని తమదర్శనార్థమై యిట వచ్చితిమి. తరువాత తమదయ.

శ్యామ—ఇట కూర్చుండుడు. తాము శాస్త్రజ్ఞులా?

యోగి—మాకు జ్యోతిషమందు బ్రవేశముగలదు భూతభవి

మ్యదవ్యర్తమానకాలంబుల జరుగునంశముల వారివారిజన్మనక్షత్రముల దెల్పిన జెప్పగలము.

శ్యాము—హ స్తసాముద్రికము తెలియునా ?

యోగి—ఎక్కువ ప్రవేశము లేదు.

శ్యాము—నాకు దెల్పుదురా ?

యోగి—ఆ ! తెల్పకేమి-తమజన్మతార దెల్పిన జెప్పుదుము.

పాఠకమహాశయా ! ఇకమంచి రమాకాంతు నానందయోగి యనియు గౌరీశంకరు నాంజనేయదాసనియు బిలుతము.

శ్యాము—తమపేరేమి ?

యోగి—ఆనందయోగి. ఇతనినామ మాంజనేయదాసు.

శ్యాము—నాది విశాఖ-మూడవపాదము.

అంత టానందయోగి తనవేళ్ళ ననేకవిధముల ద్రిప్పుచు, పైకి జూచుచు, ఆలోచనాభినయము గనులమూయుచు, లలాటంబునుగుంచించుచు దనలో దాను "రవియష్టమస్థానమున కేంద్రంబున నుండుట జేసి-కుజుడు ద్రేక్కాణమున-శనిస ప్తస్థానంబు జూచుటవలన - అంగారకు డుచ్చస్థానమునందు—"ఇవ్విధముగ నేవియోయస్ఫుటవచనంబుల బల్కుచు దనయభినయము నక్కడ త్యద్భుతంబుగ జూపెను. కొంతవడికి-

ఆనం—శ్యామసుందరా ! ఆలోచింప నీపేరునుబట్టిచూడ నీవొక రాజేంద్రుడవు. భూతకాలమున జరిగిన యంశ మొకదాని జెప్పెద స్మరణకు దెచ్చుకొమ్ము. ఒకప్పుడు నీవు మృగయావినోదంబునకు జని యచ్చ టనేకయిడుములబడితివి. నీశిరము యూపమున గట్టబడినది. నీస్నేహితజాలంబులోనె యొకడు నీకద్దాని దప్పింపజేసెను.

శ్యామసుందరునియానందమునకు మేరయే లేదు. ఆతనిసంతోష సముద్రము జ్యోతిష చంద్రికాగతమున నుప్పొంగినది. ఇంతలో నక్కడకొక నూతనవ్యక్తి వచ్చెను. ఆతని చూడగనే యానందయోగి యాతని రాజారావని గ్రహించెను. వెంటనే—

శ్యా—రాజారావుగా! వీరు జ్యోతిష్కులట. భావికాలము చెప్పుదురు. సమర్థులనియే నమ్మకము.

రాజారావు ఆనందయోగి నతితీక్షణముగ బరికించెను.

ఆనం—అయ్యా! ఇక భావికాలము జెప్పుమందురా?

రాజా—మా శ్యామసుందరునిదేనా?

ఆనం—ఔను! ఈతడొక స్త్రీమూర్తికై పరితాపపడుచున్నట్లున్నది. అద్దానికొరకితడనేకప్రయాసముల కోర్చుచున్నాడు. వింశతిదినంబులలో సఫలమగును. ఇది శ్రీరామవాక్యము.

రాజా—అయ్యో! ఇకవద్దు. చాలును.

అంత వారేదియో హిందీభాషలో మాట్లాడుకొనిరి. ఆనందయోగికి వారనుకొనినవిషయము తెలియకపోలేదు. ఆతడన్నిభాషలలోను నారితేరినప్రౌఢ, ఆతనియెదుటనా వీరలయాగడములు అంత—

రాజా—తామెక్కడనుంచి వచ్చుచున్నారు?

ఆనం—నాసికాత్రయంబకమునుండి వచ్చుచుంటిమి.

రాజా—దయచేసి నాకుగూడ భావికాలఫలముల జెప్పుడు. నాజన్మనక్షత్రము శ్రవణము పాదము తెలియదు.

ఆనం—అట్లయిన వినుము. స్మరణకు దెచ్చుకొనుము.

నీకు వైద్యమందసమానమై పుణ్యము గలదు. దానిచే నీవు చాలధనము సంపాదించితివి. ఇంకను సంపాదింతువు. నీవు నీకు పదునైదవవత్సరంబున వణిజునివద్ద గుమాస్తాగా నుంటివి. ఇదివరకొక

మనుజుని నీస్నేహితునిచే బాధింపజేసితివి. స్త్రీనొకతెను ఒకమనుజునకు గట్టిపెట్టవలెనని తలంచితివి. అదియిరువదిదినంబులలో జేకూరును.

రాజా—ఇకవద్దుస్వామీ! మీ రసమానపండితులు. మీకేమి కావలయును?

శ్యామ—వీరు మనకు భావికాలము జెప్పుచు సహాయభూతులుగ నుందురు.

రాజా—ప్రతిఘుడియకు గూడ జెప్పగలరా?

ఆనం—మీరు చేయబోవుకార్యముల సూచనగ బ్రసంగించిన నదిసఫలమగునో కాదో చెప్పగలము. శ్రీరామమంత్ర ముపాసించి ప్రతిఘుడియకు గూడ జెప్పగలము.

రాజా—శ్రీరామమంత్ర ముపాసించి రాబోవు పదినిముషంబులలో నేమగునో జెప్పుడు.

ఆనం—(ఆలోచించి) మరియొక ఘుడియకు మీకును మాకు నెడతెగని సఖ్యముగూడును. (పరికించి) రెండునిముషములలో మీమిత్రుడు వచ్చును. శీతారాం! జయజయరాం!

రాజా—చూతుముగాక.

ఇంతలో ననుకొనిన రీతిగనే యొకవ్యక్తి యచ్చటకు వచ్చెను. వారల విస యమునకు మేరయే లేదు.

శ్యామ—రామరాజా! ఏమిపని! ఎక్కడనుండి?

ఆనూతన వ్యక్తినామము రామరాజని యానందయోగియాంజనేయదాసు లనుకొనిరి. ఆతడు వచ్చుచున్నాడని యానందయోగి యెట్లుచెప్పగలైనన్న రామరాజు మొదట బయట నిలుచుండి యాయోగీంద్రు లెవ్వరోనని పరికించుచుండ నది సమయానుకూలముగ నానందయోగి గనిపెట్టి వారలడిగిన ప్రశ్నంబునకు సముత్తరం బిచ్చెను. దైవ

వేళమున నాతడుగూడ రెండునిముషములలో లోనకువచ్చెను. వెంటనే రామరాజు కానందయోగిజ్యోతిషపరిభావమంతయుజెప్పెను. వారం దరు సంతోషదాయకముగ నుండిరి.

శ్యా—యోగీంద్రా! మీకు వలయువస్తుజాలము లన్నియు దెచ్చియిత్తుము. మాయొద్దనుండుడు. మీకుగావలసినవి చెప్పుడు.

ఆనం—ఆలాగే చెప్పుదును. కాని నాకు రామేశ్వరయాత్ర యున్నదే. అదెట్లు పూర్తియగును.

శ్యామ—మీరు వెళ్ళవలసియున్న నిరువదిదినంబుల తరువాత వెళ్ళవచ్చును. అంతదనుక యిక్కడనుండుడు. తరువాత వలయుధన ముతీసుకుని వెళ్ళవచ్చును.

తరువాత చాలతడవు మరికొన్ని భగవద్విషయముల జర్చించు కొని తమపనులకు బోయిరి. ఆనందయోగికి రాజుగారిమందిరంబు లోనె యొకగది నిచ్చిరి. ఫలంబు లనేకంబు లాతనికిచ్చి వెడలిరి.

౧౫

కాలచక్రము తిరుగుచున్నది. అది తిరుగుచున్న కొలదినిముష ములు గడచిపోయినవి. గంటలు దాటిపోయినవి. దినములు దూరమై నవి. ఆనందయోగీ యాంజనేయదాసులు వారలకు ప్రాణపదములైరి. ఏపనిచేసినను వారల నడుగనిదే చేయరు. వారలసహాయము లేనిదే యేపనియు జేయరు. ఒకరోజునశ్యామసుందరుడు, రహీం, రాజారా వు, రామరాజు మున్నగువారలు గదిలోనకువచ్చి కూర్చుండిరి. అందు లో రాజారా విట్లనియడిగెను.

రాజ—యోగిచంద్రమా! మే మేమాలోచించి నీకడకు వచ్చితిమో చెప్పుడు? మీతోడ మాటాడవలయును.

ఆనం—(ఆలోచించి) సీతారాం! మీ రొకయువతిని బరిమార్పగా నెంచివచ్చినారు. ఇది శ్రీరామవాక్యము. జయజయరాం.

అందరు విస్మితులైరి. ఆనందయోగి వార లడిగినదాని కెల్ల ప్రత్యుత్తరము జెప్పగల్గెనన్న నాదినము తాను వారితో సఖ్యముచేసి నయారవదినము. హంతకులు రాజరత్నమునకు వ్రాసిన యుత్తరములో దా మన్నపూర్ణమ్మను నెనిమిదిదినంబులలో జంపివైచెదమని వ్రాసినందున నప్పటి కారవదినమగుటంజేసి హంతకులగువారలు తత్ప్రయత్నమున నుండిరని గ్రహించి పల్కెను. అంత—

రాజా—ఆనందయోగీ! మే మొకయువతి నొకచో దాచియుంచితిమి. దయయుంచి యిది యెవ్వరితోడను జెప్పకుడు.

ఆనం—చెప్పను. నేను మీ శ్రేయోభిలాషినిగానిమిమ్ముల వంచించుబాలిశాధముని గాను. ఇది శ్రీరామునియాజ్ఞ. జయ్ సీతారాం.

రాజా—ఆస్త్రీని యీయూరివెలుపలనున్న దేవాలయంబున దాచియుంచితిమి. ఎల్లుండి చంపదలచుకొన్నారము. రాజులే యిట్లు చేయుచున్నారని తలంతురేమొ ? వారు పరమదుర్మార్గులు—నృశంసులు. అందులో మిగుల బాలిశునిభార్యను రక్షకభటులచేబట్టిబంధించితిమి. అది విని యామెభర్త వచ్చుననియు నట్లు వచ్చినభర్తనుబంధించిన దుర్మార్గులజాడ తెలియుననియు దలంచి చేయుచుంటిమి. మాకార్యము నిర్విఘ్నముగ గొనసాగునాయని మిమ్ముల నడుగుచున్నారము.

ఆనంద—మిమ్మింత కష్టపెట్టుదురాత్ములనుక్కడగించుడు. ఇది సర్వోత్తమమైన కార్యము. మున్ముందుగ నే నడిగిన ప్రశ్నలకుత్తరంబిచ్చిన సదుపాయ మాలోచించి ఫలాఫలములు సంపూర్ణముగ జెప్పగలను.

రాజా—అంతకన్న నెక్కుడు ప్రశస్తమైనవిషయమేమిగలదు.

ఆనం—దేవాలయమేడ?

రాజా—అది యొక పాతాళజీర్ణదేవాలయము. అది యీ యూరివెలుపల నున్నది. ఈనాయంత్రికి మిమ్ముల దీసుకవెళ్లుదును. తరువాత మీకంతయు దేటదెల్లము కాగలదు. దయానాంద్రులై మా కార్యము నిర్విఘ్నముగ గొనసాగునో విఫలమగునో తెలియజెప్పుడు.

ఆనం—జేజేరాం ! జానకిరాం ! సీతారాం ! దశరథరాం ! శ్రీరాం ! (ఆలోచించి) మీకార్యము నిర్విఘ్నముగ గొనసాగునని రామవాక్యము.

అందరు సంతోషాక్రాంతచిత్తులై వెడలిపోయిరి. ఈ కపట యోగి ఆహా! దుర్జనులపాలిటి కల్పతరువై యడిగినవెల్ల జ్యోతిషవృత్తాంతమను పేర రామవాక్యమనుచు దెల్పుచున్నాడు! సంధ్యాసమయ మగుటంజేసి వారు శీఘ్రముగ రాజోద్యానమధ్యప్రవహిత పూతగంగోపమజలంబువద్దకు తమ సంధ్యాక్రియల నిర్వర్తించుటకు జనిరి. ఈ మాయావల్కలధారులై, భయంకరఘటనరహస్యభేదన జయసూచకాయత్తచిత్తులై, యుండిన రమాకాంత గౌరీశంకరులకు సంధ్యావందనసమయమాయది? కాదుకాదు. ఆసమయమునసే నక్కడనే వారలు రహస్యకార్యాలోచనలు చేయుస్థలము. అదియే సమయము. ఆనందయోగీ యాంజనేయదాసు లచ్చటనుజని యచ్చట నీళ్ళలో గాళ్లుంచి మాటాడదొడగిరి.

ఆనం—గౌరీ! నీవిప్పుడు బయలుదేరి తంతివార్తాస్థానమునకు జని రాజరత్నమాను పదిమంది రక్షకభటులతో వెంటనే రమ్మనమని తంతివార్త యిచ్చి యొక అరగంటలోనె తిరిగిరావలయును. ఆతను పాలతనునగరము జేరిన తదుపరి రక్షకభటస్థానమున నుండిన యెప్పుడవసరమైనదియు సంగతులన్నియు నేనువచ్చి చెప్పుదునని తంతివార్తయిచ్చిరమ్ము. నీవు వచ్చినదాక నేనిచ్చటనె యుండెద.

అంత టాంజనేయదాసు వెడలిపోయెను.

విచిత్రముగ రాజారావచ్చుటకు వచ్చెను. రమాకాంతు డా తనిజూచి విస్మయమొందెను.

రాజా—స్వామీ! మనము రేపుసాయంత్రికి వెళ్ళుదము. ఎల్లి దాని నంతమొందింపవలయును.

ఆనం—నాయాలస్య మేమియు లేదు.

రాజా—ఆంజనేయదాసులవా రేరీ?

ఆనం—బహిర్దేశమునకు వెళ్ళినాడు.

రాజా—ఈవిషయ మతనితో జెప్పకుడు సుమా! మీకు మాకును దప్ప మరియొకరికి దెలియగూడదు. లేదేని ముప్పు వా టిల్లును.

ఆనం—ఆత్మసాక్షిగ నే జెప్పను

అంత రాజారావు వెడలిపోయెను. క్రమముగా చీకటులు గ్రమ్మ సాగెను. ఆంజనేయదా సింకను రామింజేసి యానందయోగి తన గది లోనకు వెడలిపోయెను.

౧౬

సాయంకాలసమీరణము సర్వజనాహ్లాదకరముగ నుండెను. గో ధూళికాసమయ మగుచున్నది. పసులగాపరులు విలాసముగ బాటలు పాడుచు పసువులదోలుకొని వచ్చుచుండిరి. భూసురులు తమ నిత్యనై మిత్తిక కామ్యకర్మానుష్ఠానజపతపహోమస్వాధ్యాయముల నిర్వర్తిం చుటకుసమయమాసన్నమైనది. శృంగారవతులుచామంతికావకుళచంప కజాజికాదివికసితపుష్పముల కుంతలములను జక్కగ సంస్కరించుకొని యందు విలాసముగ ధరించి సాయంకాలమలయమారుతముగ్రోలుచు వింతభవనంబులపైనున్న పిల్లగోడలపైగూర్చుండి వీణాగానముసేయు

చుండిరి. జలాశయతరంగడోలికామాలికలపై నుయ్యేలలూగి, పుష్ప సౌరభ్యమును గొల్లలాడి వచ్చుచున్న వాసంధ్యాసమయమునయ మారుత మెవ్వరికి మనోదాయకముగ నుండదు! అట్టితరి రాజోద్యాన మధ్యప్రవహితజలాశయంబు గట్టుల నిరువురు వ్యక్తులు కూర్చుండి మాట్లాడుచుండిరి. వారిలో నొకడానందయోగి, రెండవవాడంజనే యదాసు.

ఆనం—దాసూ! వెళ్ళినపని యైనదా?

అంజ—తమయనుగ్రహమున దంతివార్త నిన్ననే యిచ్చితిని. ఈసాయంత్రి వెళ్ళి చూచివచ్చితిని. రక్షకభటస్థానమున రాజరత్నము ను, పదుగురురక్షకభటులును, నున్నారు. వలపులరాణిని వచ్చునపుడు దర్శించివచ్చినారట. ఆమె "మోహన్‌లాలింట లేడనియు, ఆతడు నాలు గురోజులనుండి యింటివద్ద లేడనియు, చూడ నాతడు హంతకునివలె దోచుచున్నదనియు" జెప్పినదట. మోహను డేమైన—

ఆనం—మోహన్‌లాలా! ఈతనికి శ్యామసుందరునకు సంబంధమేమియు లేదే. ఒకతూరియైన నాత డిక్కడకు రాలేదే. సంబంధమున్న రేపు రాకపోడు. అప్పుడు నే గనుపెట్టకపోను.

అంజ—రేపేమి యంతవిశేషము!

ఆనం—రేపే యన్నపూర్ణమ్మను జంపుదినము. హంతకులందరు గలుతురు. ఏదో వేళకు ఈరోజునగాని లేక తప్పక రేపుగాని హంతకులు చిక్కకపోరు. కాని ప్రకృతమాలోచింతము. నీవీరాత్రి రక్షకభటస్థానమునకు వెళ్ళి రాజరత్నముతోను రక్షకభటులతో శృంఖలములదీసికొని యీయూరిచివరనున్న నుద్యానములో నుండుము. నేను వారలతో వచ్చి 'జయరాం' అని నుడువగనే మీరు జాగరూకులై మమ్ముల ననుసరింపవలయును. మేము లోనకు వెళ్ళి జీర్ణదేవాలయము లోనకు వెళ్ళు వంతవరకు మీరు వారల నేమియు ననవలదు. లోన తరువాత బం

ధింపగలము. అచ్చటనే మీయత్తబంధింపబడినది-కార్యమధ్యమునమీ రతిజాగరూకులై మెలంగవలయును. లేకున్న పనియంతయు విధ్వంసమగును. అట్టిసమయమున హంతకుల బట్టుతెరవులేదు. అన్నపూర్ణమ్మనును గోల్పోదుము. బహుమతియూ రాదు. మనమూ తుదకు వీరిచే నకాలమరణ మొందవలయును. జాగ్రత—

అంత వారు తమతమపనులకు బోయిరి.

* * * * *

ఆనందయోగి యాశ్చర్యమునకు మేరయే లేదు. అతడు కలగనుచుండెనేమో తెలుసుకొనజాలకపోయెను. ఆతని మనంబు నూతనభయంకరసంఘటనంబున కువ్విళ్ళూరుచుండెను. హృద్వేగము: వాయువేగము నోడించినది. ఇంతను నాకపటయోగిప్రదర్శనమేకదా రమాకాంతుడు ధరించియుండుట. ఇంక నాయనమూనాభినయమే. ఆనందయోగి రాత్రి యెనిమిదిన్నరగంటలకుదుష్టచతుష్టయముచేదారిచూపబడ వారి ననుసరించుచుండెను. ఆతడు నడచునది రథ్యగాదు—పల్లెగాదు. పవలే నంధకారబంధురంబయి గాన్పించు నొక సారంగము! ఆసారంగము రాజాంతఃపురస్థిత శయ్యాగారమునుండి యున్నది! వారట్లు చాలతడవు వడివడిగనడచి యొకచో జేరిరి. అక్కడ బమ్మిచెవిటివాసన భరింప నశక్యమయ్యెను. అంతయు నంధకారసమావృతమైయుండెను. అచ్చట పవలే పాంథులజంపుదురను భీతి యానందయోగికి గల్గెను. చింతాక్రాంతచిత్తుడైపోయెను. కాని విషాదమునులోలో నడంచుకొనియెను. గౌరీశంకరుడు లోన కెట్లువచ్చునా యని పల్మారాతడనుకొనెను.

ఆనంద—రాజారావుగారు! ఈపొద దాటుటెట్లు? ఉద్యానమసినారే! ఏది యాయుద్యానము?

రాజా—బయటనుండి వచ్చిన నుద్యానమునుండి బమ్మచెవిటి

పొదదాటి యిక్కడకు రావలయును ఆబొమ్మ చెవిటిపొదను నొకతూరి చుట్టిన యొకచో రెండు శిలాస్తంభములుండును. ఆశిలాస్తంభముల నడుమ నొక కొంకెయుండును అచ్చట నే నాకొంకెతో నక్కడనున్న పొదను విదల్చిన మార్గమేర్పడును. లోనకువచ్చిన మనము చేరిన యీ స్థలమునే చేరుదురు.

రాము—(రహస్యముగా) రావ్రా! విపులముగ జెప్పెద వేమి ? ఏపుట్టలో నేపాముండునో యెవ్వరెరుంగుదురు ?

రాజా—ఈత డెక్కడకుబోవును. ఈతనికూడ చివర కంత మొందింపమా ?

ఈరహస్యమంతయు రమాకాంతుడు వినకపోలేదు. ఇంతలో రాజారావక్కడనున్న మీటనొత్తెను. తోడనే శిలానిర్మితమైన యీ గోడ రెండుభాగములు కుంగెను. వారందరాగోడను దుమికి యావలి భాగమునకు జనిరి. అచ్చట నొక శిలానిర్మిత భయంకర వికృతకాళీ విగ్రహము ! రాజారావు వెంటనే దానినాసికనుబట్టి లాగెను. విస్మయము నాపుటకు సృష్టికర్తయైన కమలజునికైనను దరముగాదు. ఆనందమొంగి యాశ్చర్యసంద్రమునకు వారాకరమే లేదు. ఆకస్మికముగ నావిగ్రహము రెండుభాగములుగ విచ్ఛిన్నమైపోయెను. తోడనేనక్కడనొక సొరంగముండెను. వార లాసొరంగముగుండ నడచిపోయిరి. కొన్ని శిలానిర్మితసోపానముల దిగి లోనకు జనిరి. అదియే జీర్ణదేవాలయము. చతుశ్శాలాభవనజీర్ణదేవాలయము. అచ్చటనొక బల్లయుండినది. దానిచుట్టును కుర్చీలమర్పబడియుండెను. వారందరటనాసీనులైరి. అంతటరహీమొకయువతి నొకగదినుంచి తీసుకువచ్చియొకబల్లపై బరుండబెట్టె. రమాకాంతున కొక్కసారి క్రోధదుఃఖము లుప్పొంగెను. అది క్రోధవిషాదములకు తావుగాదు. నిశ్చలుడైకూర్చుండిచూచుచుండెను. ఆస్త్రీమూర్తి తనభార్యయగు నన్నపూర్ణమ్మన్యక్తి! అన్న

పూర్ణమ్మ యన్నపానీయములులేక కృశించిపోయినది. వికచేందీవర సదృశవిశాలలోచనముల తీక్ష్ణత కృషించినను సౌకుమార్యమును దగ్గింపలేదు. సుందరకుటిలాలకంబుల శోభ పూర్ణేందుబింబోపమముఖంబునుగప్పిశోభయిడుచుండినను నర్ధస్ఫుటంబులైన కనులు స్ఫుటంబుగగానరాకుండిన లోచనంబుల దరుగును గప్పివైచుచునేయుండెను. జీర్ణవస్త్రముల ధరించినను సుకుమారవహాసౌందర్యమునకు కళతగ్గించలేదు. భయంబుచే నామె మరల గనుల మూసెను.

ఆనం—ఈమె నేనా మీరుచెప్పినది.

రాజా—ఔను. మీయుద్దేశ మేమి ?

ఆనం—అవశ్యకరణీయమే ముఖ్యకర్తవ్యము. మీపని సఫలమగును లెండు.

కొంతవడి కందరు మరల తిరిగివచ్చిరి.

౧౭

ఆనందయోగి తనగదిలోనకు వచ్చుసరికి యాంజనేయదాసు పరుండి యేదియో నాలోచించుచుండెను.

ఆనం—ఆంజనేయదాసూ ! ఏమోయి చాల యాశాభంగము కలిగినది.

ఆంజ—ఎంతసేపో తమకొరకు నిరీక్షించితిమి. మీరెంత కాలమునకు రానందున వెడలివచ్చితిమి. తరువాత రాజరత్నమును రక్షకభటులను యథాస్థానమునకు జేర్చి యిటవచ్చి పరుంటిని.

ఆనం—రాజుగారి శయ్యాగారమునుండి యొక సొరంగముండినది. వారు నన్నందులోనుండి తోడ్కొనివెళ్ళిరి. మేము సొరంగము దాటినదగ్గరనొకశిలానిర్మితమైనగోడగలదు. అక్కడనున్నమీటనొత్తిన నాగోడ రెండుముగులుక్రిందికిగుంగును. దానినిదాటియావలివైపు

నకుబోయిన నక్కడ శిలానిర్మితకాళీవిగ్రహ మొండుగలదు. దానివా సికనుబట్టి లాగిన నది రెండుభిన్నములగును. అక్కడ నొకసొరంగము గాన్పించును. దానిలో సోపానపంక్తుల నవరోహించిదిగిన జీర్ణదేవా లయముగాన్పించును. దానినడుమ నొక బల్లగలదు. నాలుగుగదులుం డును. అందులో నొకదానియందునునే నన్నుపూర్ణను దాచిరి.

అంజ – అత్త కనుపడినదా !

ఆనంద—చాలా శుష్కించిపోయినది. నన్నుజూడ లేదు. ఈ దినంబున జంపుదురట. ఈదినమునసే గడుంగడు జాగ్రత్తతో మెలగ వలయు.

అంజ—ఆకెంచె దాటు టెట్లు ?

ఆనం—ఆకెంచెచుట్టునుదిరిగిచూచిననొకచో రెండుశిలాస్తంభ ములుండును. అచ్చట నొకకొండుయుండును. దానితో నక్కడనున్న పొదలాగివేసిన మార్గ మేర్పడును. లోనకు వచ్చి నేచెప్పినతీరుగనా గోడవద్దకు రాగలరు. నీవు ముందుగా వెళ్ళి వారలబయటనుంచి లోన నొక గదిలో దాగుము. నేను సంజ్ఞచేయగనే వారల లోనకు తీసుక రావలయును. ఆలసింపక పట్టిబంధింపవలయును.

అంతట ఫలంబుల గొన్ని భుజించి వారు నిద్రాసక్తులైరి. సిము షంబులు గడచినవి. గంటలు గతించినవి. జాములు దాటిపోయినవి. ఉషఃకాలము సమీపించినది. బ్రాహ్మణులు కాలకృత్యముల నెర వేర్చుచుండిరి. కుక్కుటంబులు కంఠంబుల నెత్తికూయుచున్నవి.విహం గసముదాయము తనకులాయంబుల మేల్కాంచి యాహారార్థము ప్రపంచమున దిరుగాడజొచ్చినవి. కోయిల పంచమస్వరంబున సమలా పంబుగ శాడదొడంగెను. అట్టితరి పాలతనునగరమందు రథ్యలోనొక మనుజుడు పోవుచుండెను. అప్పుడానంద యోగి యరుగుపై గూర్చుండి దంతధావన చేయుచు నాతనిజూచి—

ఆనం—రాజరత్నం !

రాజ—(ఆశ్చర్యముతో) ఇదేమి వేషము !

ఆనం—ఇక్కడ ధరించవలసిన దిదియే ఈరోజున హంతకుల బట్టువలయును శ్రీశంకరుడు సాయంత్రి యేడుగంటలకు రక్షకభట స్థానమునకు వచ్చును. కర్తవ్యమేమో ఆతనితో జెప్పితిని. కడుజాగ్రత గా మెలగవలయు.

రాజ—సరియే లెండి.

అంత బానందయోగి లోనకువచ్చెను. ఒకఅరగంటతరువాత రి మస్త్రచతుష్టయ మతనివద్దకు వచ్చెను.

రాజా—స్వామీ ! ఈదినము మంచిదేనా ?

ఆనం—ఎందుకు ?

రాజా—నిన్నుదర్శించిన స్త్రీవధకు.

ఆనం—(ఆలోచించి) జయ్ రాంసీతారాం. అటులైనను దినముని యే రామవాక్యము. నక్షత్రయోగకరణములు సరిపోయినవి. అవశ్య కరణీయమే నా ముఖ్యాభిప్రాయము.

రాజా—మీ సాన్నిధ్యమునో జరుగవలయు.

ఆనం—హాతోస్మి ! నాయెదుటనా ! నే నట్టి కఠోరకృత్యంబు ను జూడజాల.

రాజా—ఎటులైనను మీకుతప్పదు. ఇంతకు మాకోరిక సఫల మగునా ?

ఆనం—సఫలమగునని రామవాక్యము.

అందరు జయజయధ్వనులతో వెడలిపోయిరి.

* * *

క్రమముగా సంధ్యారాగ మంకురించినది. ఆకాశమందు పశ్చి మదెసయం దరుణరాగము కుంకుమపూతవలె నొప్పారుచుండెను. ప్రచండభాస్కరుడు తన సతీమణి పశ్చిమదిశాంగనను జూచికాబోలు

తనకోపమంతయు దగ్గించి మోహంబుతో నామెధవనంబునకుజనెను. ఇంతలోనె రక్షకభటుని బయటబడు తస్కరునిభంగి తమము విరియ జొచ్చెను. క్రమముగా చెట్లు గుట్టలు మరుగుపడియెను. ప్రతిగేహం బునను దీపకాంతు లలరారుచుండెను. ప్రథమయామము గడచినది.

ఆనందయోగియు, శ్యామసుందరుడును, రామరాజును, రాజారావును, రహీంను, విశ్వాసరావును, మరియొక నూతనవ్యక్తియుగలసి రాజాంతఃపురస్థితగుప్తమార్గంబుగుండనడువజొచ్చిరి. ఆనూతనవ్యక్తి యెవ్వడో గుర్తించుటకంతయు సంధకారబంధురంబైయుండెను. కొంతవడికి వరుసగా పారాశిలాప్రాకారముదాటి లోనకుజని కాళీవిగ్రహమునకు నమస్కరించి దానిలోనున్న సొరంగముగుండలోనకుజీర్ణ దేవాలయములోనకు జని కుర్చీలపైనాసీనులైరి. పనులత్యంతశీఘ్రకాలంబున జరుగవలెనని యానందయోగి హెచ్చరించె. ఆనూతనవ్యక్తి యెవ్వరోగుర్తించుట కాతడు నీలాంబరములచే దన యావచ్ఛరీరము గప్పివైచుకొనుటచే వలనుపడినదిగాదు. ఆనందయోగి యొక గవాక్షమువద్ద గూర్చుండెను. అంజనేయదాసను పేరుగల గౌరీశంకరుడు తన మామచేయి తడివెను. సంకేతమైనది. అన్నపూర్ణమ్మను కట్టువిడల్చి వధ్యశిలయందు బరుండబెట్టిరి. అంతరాజారావు లేచి యొకసభ జరుగవలెనని చెప్పెను. శ్యామసుందరు డధ్యక్షుడుగనుండి యిట్లు చెప్పదొడంగెను. "అందరకు నేను విన్నవించునది యొక విషయము. ఆనందయోగీ ! మేము చెప్పుకొనువిషయము నీవన్యథా తలంపవలదు. రత్నబాలు హత్యలోనేమి తరువాతనేమి హెచ్చుగా శరీరకష్టపడి పనిచేసినది రాజారావు విశ్వాసరావులు. వారలకు నేనుకృతజ్ఞుడను. మేధాశక్తిధారవోసినదిరామరాజు. ఆతనికినమస్కారము. అత్యంతకష్టంబుల బడి దెబ్బలుతినిన దీరహీం. ఆతనికిపదివందలరూప్యములిత్తునని వాగ్దానము చేసితిని. ఆలోచనచెప్పి మనకుదోడ్పడినది యానందయోగి" కాని

యానూతననీలాంబరావృతశరీరునిగూర్చి యేమియు జెప్పలేదు. వేళ నిర్గమించుచున్నదని యానందయోగి హెచ్చరించెను. వెంటనే యకస్మాత్తుగ నక్కడనొక కోలాహలమయ్యెను. తక్షణమే పదిమంది రక్షకభటులును రాజరత్నమును నచ్చటబ్రత్యక్షమైరి. వారిచేతులలో రివాల్వర్లును ఖడ్గంబులును మెరయుచుండెను. అందరు భయవిస్మయా వేశులై లేచిరి. ఇంతలోనె రాజరత్నము "దురాత్ములారా! ఒక్కడు గిడిన శిరంబులు నేలగూలును—తెలియునా!" అని గర్జించిపల్కెను. వారు నిశ్చేష్టితులైపోయిరి. ఆనూతనవ్యక్తి ముఖము వివర్ణమైపోయి నది. శ్యామసుందరునిముఖము వాడిపోయెను. కను లశ్రుపూరితము లయ్యెను. వెంటనే రక్షకభటులు తమ జేబులనుండి యొక్కొక్కజత నొక్కొక్కనికిదగిలించిరి. వారు భయకంపితులై నిశ్చేష్టులైరి. అంద రు పట్టువడిరి! వెంటనే యానందయోగి తన యంగీని రుదురాక పేరు లను గడ్డమును తీసివేసెను. తోడనే రమాకాంతు డయ్యెను. హంత కుల కోపాశ్చర్యము లిక వర్ణింపశక్యముకాదు. రమాకాంతుడు వెంటనే యానూతననీలాంబరధారుని యంబరముల విదల్చుడని యాజ్ఞాపించె ను. వెంటనే రమాకాంతున కాశ్చర్యము—చిత్తవ్యాకలనము-మతిభ్ర మణము—సంభ్రమము—ఆనూతనవ్యక్తి మోహనలాల్!

ఇంతలో రమాకాంతు డచ్చటలేడు. ఆతడొక సొరంగమున దుమికెను. తోడనే యొకపాతాళగృహమున బడిపోయెను! అంతయు దుర్గంధముగ నుండెను. చీకటి విరియబడి యుండెను. తోడనే రమా కాంతుడు తన కరదీపికను వెలిగించిచూచెను. జలము ప్రవహింప జొచ్చెను. ముందు రాజారా వీదుచుండెను. క్రమంబుగ జలంబు హెచ్చెను. రమాకాంతు డీతయం దారితేరిన బ్రజ్ఞావిశేషముగలిగియుంట జేసి కడుంగడు సమర్థతతో నీదుచుండెను. ఆతడు మరల ముందునకు జూచెను. ముందు రాజారావు లేడు! ఆత డెట్లో సంతర్హితుడయ్యెను.

రమాకాంతునకు మార్గము గోచరముగ నుండెను. తన కరదీపికను మరింత పెద్దదిగాజేసి ముందునకు జూచెను. ఒకచో నొక గవాక్ష ముండెను. ఆతడీసారి యావైపునకే యీదుచుండెను. శీఘ్రంబుగనా గవాక్షమునుండి బయటకు దుమికెను. అట్లు దుముకునప్పు డాతనికి జాలగాయములు తగిలినవి కాని మూర్ఛతవహించి మరల లేచి బయ ల్వెడలెను. ఆతడట్లొక యరగంట నడచునప్పటికి దూరంబున బ్రహ్మ జెముడు పొదయొం డగుపడెను. సంతోషాక్రాంతచిత్తుడై యాకంచెను దాటి లోనకు జొచ్చెను. కాళీవిగ్రహ సమీపమునకు బోవునప్పటికి నక్కడంతయు ధూమాక్రాంతమై పోయెను. పెన్మంటలు ధూమమును వెంబడించెను. రమాకాంతుని విస్మయంబునకు మేరయే లేదు. ఆతడు గోడదాటి యీవలకువచ్చి చూచెను. ఆగోడపై నొకచో రాజారావు కూర్చుండి యుండెను. చుట్టును మంటలుండెను. నడుమ రాజారావుం డెను. అగ్నిస్ఫులింగములు పైకెగయుచుండెను. జ్వాలలు మెండ య్యెను. రాజారావు రమాకాంతుని చూచి వికటమందహాస మొన ర్చెను. రాజారావునకు మంటలు దూరముగనే యుండెను. రాజారావు చెప్పదొడంగెను. "రమాకాంతా! నీవు నాకు దగిన ప్రతిద్వంద్వివి దొరకితివిగదా యను సంతసంబున నింతకాలమువరకు నాసర్వశక్తుల నుపయోగించి పని చేసితిని. కాని నాకది చిరకాలము లభించలేదు. నేనెంత బుద్ధిశాలినో, యెంతటి మేధావంతుడనో నీవెఱుంగజాలవు. ఎందుకని. నీవు మేధావంతుడవు గానందువనే. ఇక నాకు పదినిముషం బులలో మరణంబు చేకూరును. కాన సంగ్రహంబుగ నావినీతచరిత్ర చెప్పెదను. అప్పటికి నాకు కొంత మనశ్శాంతి గల్గును. వినుము. నేను పుట్టినది మళయాళదేశము నాతలిదండ్రులు చిన్నతనమునందే మృతి నొందిరి. నేను పాఠశాలలో నాట్యము జరుపుచుండెడివాడను.

రమా—అప్పుడు నీ పేరేమి?

రాజా—నా పేరప్పుడు వీరనాథభట్టు. నాకు పదునేడవయేట నేను పుదుచ్చేరి వెళ్లి యచ్చట నొక వణిజునివద్ద వేతనంబున నుంటిని. ఇట్లుండ నొక దివసంబున నాయూరికి గొందరు బైరాగులు వచ్చిరి. నాకేదైన జాతకఫలంబు చెప్పుదురను నాశచే వారిని డాసితి. వారు మాంత్రికులు. వారలవద్ద నెన్నియో వనమూలికలు గలవు. నాజాతక ఫలంబు గొంతవరకు చెప్పిన తరువాత నాకు గొన్నిమంత్రంబుల నుప దేశింపుడని యడిగితిని. వారును చాలసే పాలోచించి మానవ వశీ కరణము, సమ్మోహనము, జ్వరపరమౌషధము, ఇవన్నియు జెప్పి మూలికల గొన్నిటి నిచ్చిరి. వారలకు పదిరూప్యంబుల నిచ్చి యిల్లు సేరితిని. నాయజమానుడకు వణిజున కొకతనయ గలదు. ఆమెను వశముచేసికొని యామెతోడ విషయాసక్తుల దేలియాడ వచ్చునని యెంచి మానవవశీకరణముచే నామెను వశపరచుకొంటిని. ఆమె తోడ బ్రహ్మానంద మనుభవించుచుంటిని. ఒకరోజున నా వణిజుని కుమారు డదిగాంచి నాపై గోపగించుకొనెను. అతని నాదివసంబుననే చంపివైచితిని. ఇప్పటివరకు నాజీవితాంబుధియం దిరువదిమూడు హత్యల గావించినాడ.

కొందర మోహంబుచేత వశముచేసికొని చంపితిని—కొందర ధనకాంక్షచే జంపితిని—కొందర వైరముచే జంపితిని. మోహన్ లాలును రత్నలాలు బ్రతికియుండగనే వశము చేసికొంటిని. శ్యామ సుందరుడు వలపులరాణిని దీసుకవచ్చిన యిరువదిలక్షల రూప్యంబు లిచ్చెదననెను గనుక మోహన్‌లాలుతో స్నేహము జేసితి. వెంటనే మోహన్‌లాలును వశపరచుకొని రత్నలా లున్నంతకాలము వలపుల రాణి దొరకదని మోహన్‌లాలునకు దన యన్నపై నసహ్యము జనిం పజేసితిని. అతడు రత్నలాలు ధనము నైకొనవలెనని తలంపున్నదని యంతకుపూర్వమే నాతోడ జెప్పినాడు రత్నలాలును జంపు విధమా

రోధించిన నాకు పదునైదు లక్ష లిచ్చెదనని చెప్పినాడు. ఆనందకుటీరమువద్ద రత్నలాలు మోటారున కెదురుగా వెళ్ళినది మేమే! నా యుద్దేశ మేమన వలపులరాణిని తీసుక వెళ్ళుదమని. మోహానలాలు చంపుట యుద్దేశము గలిగి మోటారు రాగనే రత్నలాలును దుపాకీతో గాల్చి చంపెను వలపులరాణిని గొంతకాలమువర కాతనియొద్దనే యుంచుకొనుమని చెప్పితిని. ఆతడు నీవు చేయుపనులనెల్ల బిత్యాయముగ జెప్పుచుండెడివాడు. నీ వాతని నెన్నడును దర్శించనందున నాతడు నిన్ను మోసపుచ్చుటకు దగిన యదను లేకపోయినది. నీభార్య నాదివసంబున మానవవశీకరణముచే దీసుకవచ్చినది నేనే-రత్నలాలు హృదయంబులో నున్న గుండ్లమీద నుండిన సంకేతాక్షరములు నా పేరే! వీరనాధభట్టు రాజారావు. అదియే విశ్వనరావునకు కూడ ననుకరించుగదా యని తలంచి యొక వేళ నెవ్వరైన బట్టుకొనిన నాతనినే బాధింతురను నాశతో నట్లుగావించితిని. నీవు మోహానలాలింట్లో దొంగిలించిన పసరుసీసా నేనే యాతని కిచ్చితిని. ఆగుండ్లను నేనే తయారుచేసితిని.

రమా—రత్నలాలు విద్యుచ్ఛక్తిప్రదర్శనమునకు జనినాడని మీకెట్లు తెలిసినది ?

రాజా—మోహానలా లింటివద్దనుండి జెప్పి యాతడు వెళ్ళిన తరువాత మనుష్యుల గలసెను.

రమా—నీవు రాజారా వనుపేర గల్యాణనగరమున నుండుటెందులకు ?

రాజా—బుద్ధిహీనుడా! ఆలోచనయే లేదు. వణిజసుతుని జంపితినని నన్ను పట్టుకొనవలెనని రక్షకభటులు తిరుగుచుండగా నేను తప్పించుకుని బొంబాయిలో రాజారావను పేర వ్యవహరించుచుంటిని. అప్పుడే శ్యామసుందరుడు వలపులరాణిని వెదుకమని విశ్వనరావును

బొంబాయి పంపినాడు. విశ్వాసరావుమూలమున శ్యామసుందరుకు నాకు స్నేహితుడయ్యెను. హత్య జరగిననాటికి పదునైదుదినంబుల బూర్వమే కళ్యాణనగరమున గాపుర ముంటిని.

రమా—నీవు బొంబాయిలో వినయభూషణుని యెఱుగుదువా?

రాజా—ఆతనికి పినతండ్రి యొకడుకలడు. వారల వశముచేసి కొనినది నేనే. హత్యానంతరము వారు నూస్నేహమునూనిరి. వారల నచిరకాలంబులోనె పట్టి బంధించితిమి. పినతండ్రిని జంపితిని. వినయ భూషణుకుగూడను చనిపోయియేయుండును. అలివేణిని బలాత్కార ముగ బంధించితిమి. అప్పుడామెను గాగిలించుకొనినది నేనే—నాపా పమునకు పరిణామమే లేదు. జ్వాలలు సమీపించుచున్నవి. నీవు రాక మునుపే మూాలికారసం బీగోడచుట్టును బోసి యగ్ని బెట్టితిని. ఇక పోవుచున్నాను. హా—" అని యాత డాయగ్నిజ్వాలలయందు లీనమై పోయెను. రమాకాంతు డచిరకాలములోనె రక్షకభటస్థానము జేరె ను. తెల్లవారుసరికి హంతకుల నద్దెబండ్లపై నెక్కించి, బిజూరు ధూమ కకటస్థానమునకు జనిరి. శ్యామసుందర మోహనలాలుల ముఖములు వివర్ణములై పోయెను. వారు కనులెత్తుటయే లేదు. వేంటనే విషయ మంతయు పోలీసుసూపరింటెండెంటునకు దెలియపరచిరి. మధ్యాహ్న మున కందరు రత్నలాలు హత్యారహస్యము రమాకాంతుడు భేదిం చినాడనియు నందరువచ్చి చూడవచ్చుననియు జాటబంచిరి. పదిగంట లగుసరికి న్యాయస్థానమున జనులు కిటకిటలాడుచుండిరి. న్యాయాధి కారియెదుట రమాకాంతుడు శ్యామసుందరుని ఖడ్గమును, రాజారావు మందుసీసాను, సీసపుగుండ్లను, వినయునిలేఖనుబట్టి వలపులరాణిని, యలివేణిని, వినయభూషణు తనయుని, నొకచో నిలువబెట్టెను. అలి వేణి తనచరిత్ర నంతయు జెప్పివైచెను. వలపులరాణి తనవిషయమంత యు విశదమొనర్చెను. వినయభూషణుతనయుడు తనతండ్రిని జంపిన

రీతి తనపినతాతను జంపినరీతి విశదమొనర్చెను. రమాకాంతుడుతానా మంచుసీసాను మోహన్‌లాలింట్లో తీసికొంటిననియు, ఖడ్గము రాజారావుభూగృహములో జూచితిననియు, లేఖ వినయభూషణుని శవదుకూలంబులనుండి గ్రహించితిననియు జెప్పివైచెను. హంతకులు వారలు మాట్లాడినదాని కియ్యకొనిరి. సాక్షుల విచారణ పూర్తియైనది. నేరము నిర్ధారణమైనది. న్యాయాధికారి తీర్పు యిట్లు చెప్పెను.

"హంతకు లందరిలోను గతించిన రాజారావు మిగుల దురాత్ముడు. కాని యాతడు చనిపోయినాడు. తరువాత యీ మోహన్‌లాలు. ఈ నృశంసున కెట్టిశిక్ష విధించినను బాపము లేదు. తరువాత శ్యామసుందరుడు దోషి, ఈతడు రాజు. ఈతడే యిట్టిపనులొనర్చిన యిక బ్రజ లొనర్చరా- వీరల నిరువురకు ద్వీపాంతరవాసశిక్ష నాజన్మాంతముగ విధించుచున్నాను. శ్యామసుందరుడు రాజ్యభ్రష్టుడై నాడని వినినంతనె యందరు చప్పటలు జరచిరి. శ్యామసుందరుడు మొగం బెత్తలేదు. విశ్వాసరావునకు రామరాజునకు పంద్రెండేండ్లు కఠినకారాగారశిక్ష రహీమునకు రెండేండ్లశిక్ష."

అందరును జప్పటులు చరచిరి. మోహన్‌లాలింటివద్దనుండి రెండులక్షలపదివేలరూపాయలను దెప్పించి వలపులరాణికి రెండు లక్షలును, రమాకాంతునకు పదివేలరూపాయలను నిచ్చెను. మరణశాసన మక్కడనే వ్రాసెను. తన జీవితచరిత్రను సాంతము జెప్పెను. అందరు న్యాయస్థానమునుండి వెడలిరి.

౧౭

సక్రమముగ పాలతనునగరమందు శ్యామసుందరునితనయుడగు రాజసుందరునకు బట్టాభిషేకము జరుపబడియెను. వలపులరాణీ రాజసుందరుల వివాహమహోత్సవము దర్శనీయమై, గడుంగడు రామణీయకముగ నుండెను. శ్యామసుందరుడు పట్టాభిషేకము దర్శించి వెడ

లెను. రమాకాంతుడుగూడ పట్టాభిషేకము దర్శించి యింటికి వచ్చెను. అన్నపూర్ణ తనకు దొరకెను. రమాకాంతునకు దొరతనమువారు గొప్పగొప్ప బహుమానముల నిచ్చిరి. గౌరీశంకరుడు రక్షకభటాధికారి యయ్యెను. ఇక రమాకాంతు డింటివద్ద విశ్రాంతిగ గాలము గడపుచుండెను. ఆత డద్దానినే సదా కోరుచుండెను.

పాఠకమహాశయా! తన మోహంపుదళుకుల నెవ్వతె ప్రతివారిని భ్రమింపజేసినదో, యెవ్వతెశృంగారముచేత భ్రమింపబడి రత్నలాలు తనప్రాణముల గోల్పోయెనో, యెవ్వతెలావణ్యమును గాంచి శ్యామసుందరుడు రాజ్యభ్రష్టుడాయెనో, ఎవ్వతె విమల మందహాసలీలల భయంకరసంఘటనము లయ్యెనో, అట్టి లావణ్యరాశి—శృంగారదేవత—మనోహారిణి—ముద్దులగుమ్మ— ఆ వలపులరాణి నెన్నడైన మగతువా!

సంపూర్ణము.